

GEMEENTE HILLEGOM

PROGRAMMA BEGROTING 2018

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
Leeswijzer	5
Programma 1: Ruimte	7
Programma 2: Maatschappij.....	16
Programma 3: Veiligheid & Handhaving	31
Programma 4: Beheer Openbare Ruimte	38
Programma 5: Inwoner & Bestuur.....	46
Algemene Dekkingsmiddelen.....	54
Paragraaf A Weerstandsvermogen	61
Paragraaf B Onderhoud kapitaalgoederen.....	74
Paragraaf C Financiering	79
Paragraaf D Bedrijfsvoering.....	84
Paragraaf E Verbonden partijen	85
Paragraaf F Grondbeleid	87
Paragraaf G Lokale Heffingen	90
Financiële Begroting	98
Bijlage 1: Overzicht taakvelden (en prestatievelden)	122

Voorwoord

Het college biedt u hierbij de programmabegroting voor het jaar 2018 aan. De begroting is gebaseerd op de in de kadernota 2018 vastgestelde uitgangspunten. De begroting 2018 is structureel en reëel in evenwicht en voldoet hiermee aan de eisen van onze toezichthouder.

Met de aantrekkende economie en de extra bijdragen uit het Gemeentefonds stijgen de inkomsten van de Algemene uitkering. Mede door het gevoerde financiële beleid van de afgelopen jaren is er een stevige positieve meerjarenbegroting en kan vormgegeven worden aan de uitgezette financiële koers in de kadernota 2018. De nu geraamde (voornamelijk structurele) positieve saldi zijn noodzakelijk om het wegvallen van de mogelijkheid tot het heffen van precariobelasting op kabels en leidingen met ingang van het jaar 2022 te kunnen opvangen. Overeenkomstig de kadernota 2018 en gelet op de komende gemeenteraadsverkiezingen is dit een beleidsarme begroting.

De decentralisaties blijven onze aandacht vragen. De hiervoor in het verleden gecreëerde reserve biedt ons naar verwachting de komende jaren voldoende ruimte om eventuele (incidentele) tegenvallers op te kunnen vangen.

Door het gevoerde beleid in de afgelopen jaren is Hillegom een financieel gezonde gemeente. Daar blijven wij onverminderd aan werken. Daarbij hanteren wij het principe dat de vastgestelde bedragen in de begroting ook het (jaarlijkse) werkbudget zijn. De uitdaging ligt erin om met elkaar de bestaande budgetten zo optimaal mogelijk in te zetten om de gestelde doelen te kunnen realiseren. Het college staat vanzelfsprekend open voor nieuwe initiatieven en voorstellen vanuit de gemeenteraad.

De ambtelijke fusie is per 1 januari 2017 gerealiseerd. De volledige bedrijfsvoering is onderdeel van de begroting HLTsamen en wordt apart aan de gemeenteraden van Hillegom, Lisse en Teylingen aangeboden voor een eventuele zienswijze. Met het bestuur en directie van HLTsamen wordt constructief gewerkt aan de totstandkoming van de gestelde doelen in het bedrijfsplan HLTsamen en de doelen in de afzonderlijke gemeenten.

Wij rekenen op een constructieve behandeling van deze begroting.

Het college van burgemeester en wethouders.

Leeswijzer

In deze programmabegroting vindt u de volgende onderdelen terug:

Programma's

1. Ruimte
2. Maatschappij
3. Veiligheid en handhaving
4. Beheer openbare ruimte
5. Inwoner en bestuur

Gevolgd door het onderdeel algemene dekkingsmiddelen.

Een programma is een bundeling van plannen die op hetzelfde thema zijn gericht. Met de programma's geeft de raad het college van burgemeester en wethouders een opdracht mee voor het komende jaar. De raad kan met de bestuursrapportage, die in de loop van het begrotingsjaar beschikbaar komt, het beleid volgen en bijsturen. Met het vaststellen van de programmabegroting machtigt de raad het college per programma de doelen te bereiken met de voor dat programma geraamde middelen. Het college mag binnen (het plafond van) de programma's verschuivingen aanbrengen, mits dat bijdraagt aan de door de raad geformuleerde doelstellingen en beoogde maatschappelijke effecten.

Ieder programma begint met een korte inleiding. Per prestatieveld volgt vervolgens een korte inleiding van dat prestatieveld, gevolgd door het antwoord op de vraag "Wat willen we bereiken?". Onder de vraag "Wat gaan we daarvoor doen?" geven wij een overzicht van de onderwerpen die in 2018 onze speciale aandacht hebben. Reguliere, jaarlijks terugkerende taken (zoals 'toetsen woningbouwplannen' of 'adviseren over verkeersaspecten') waar geen verdere bijzonderheden over te vermelden zijn, zijn evenals vorig jaar, niet meer in de begroting opgenomen. De reguliere taken die het komende jaar onze specifieke aandacht vragen, worden wel benoemd.

Per prestatieveld sluiten we waar mogelijk af met prestatiegegevens en/of kengetallen. Kengetallen zijn gegevens die een trend kunnen signaleren, maar waar we zelf geen invloed op kunnen uitoefenen. Prestatiegegevens of kengetallen kunnen hoeveelheden zijn, maar ook indicatoren die het (maatschappelijk) effect aangeven.

De programma's worden afgesloten met het financiële overzicht "Wat mag het kosten?". In dit overzicht staan per prestatieveld de lasten en baten, waarbij evenals vorig jaar de apparaatskosten en rente en afschrijving apart staan genoemd. Dit geldt ook voor de mutaties op de reserves. Alle lasten zijn negatief opgenomen en alle baten positief. In de tabellen waar de bedragen afgerond zijn op € 1.000 treft u mogelijk afrondingsverschillen in totaalstellingen aan.

Paragrafen

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Wij gebruiken de verplichte indeling.

Financiële begroting

In dit hoofdstuk staan de grondslagen, de financiële toelichting op de programma's, de investeringen, incidentele lasten en baten, het verloop van de reserves en voorzieningen en de berekening van het EMU saldo.

Kengetallen

De (verplichte) kengetallen zijn zoveel mogelijk ingevuld ten tijde van vervaardigen van de programmabegroting. De getoonde verplichte kengetallen kunnen daarbij afwijken van huidige cijfers op www.waarstaatjegemeente.nl.

Bijlagen

Er is 1 bijlage opgenomen: Overzicht taakvelden (en prestatievelden).

Het normenkader wordt opgenomen in de Bestuursrapportage om meer in te kunnen spelen in wijzigingen in het loop van het jaar.

1.1 Prestatieveld Ruimte

Het doel van de ruimtelijke ontwikkeling is om wonen, werken en recreëren voldoende ruimte te geven om tot ontwikkeling en bloei te komen en tegelijk elkaar onderling niet te belemmeren, maar juist te versterken. Met behoud van onze (historische) identiteit en gericht op een goede woon- en verblijfskwaliteit en een duurzame inrichting van ons dorp en het buitengebied.

De Omgevingsvisie Hillegom 2030 bepaalt hiervoor de koers.

Wat willen we bereiken?

We gaan in 2018 aan de slag met de ambities en opgaven uit de Omgevingsvisie Hillegom 2030. De ambities uit de Omgevingsvisie worden vertaald in verschillende uitvoeringsprogramma's en een Omgevingsplan voor het buitengebied.

Kaderstellende stukken

- Visie Ruimte en Mobiliteit met Programma en Verordening, Provincie Zuid-Holland, 2014
- Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport 2016
- Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer – Bollenstreek, Provincies Noord- en Zuid-Holland, 2006
- Regionale Structuurvisie, 2020 Holland Rijnland
- Structuurvisie Hillegom, 2008 (-2018) / *Omgevingsvisie Hillegom 2030*
- Erfgoedverordening gemeente Hillegom 2010

Wat gaan we ervoor doen?

Bij ruimtelijke ontwikkelingen waarbij de gemeente een eigen grondpositie heeft, zoals Vossepolder, Woonzorgzone fase 3 en Hillegom Noord, worden ontwikkelaars geselecteerd die onze ambities waar kunnen maken. Bij initiatieven van derden, zoals het Jozefpark, stimuleren wij ontwikkelaars, corporaties en particuliere initiatiefnemers om bij te dragen aan de koers die is uitgezet in de Omgevingsvisie.

Wij faciliteren plannen en ideeën, op voorwaarde dat ze bijdragen aan een verbetering van de leefkwaliteit en de duurzame ontwikkeling van Hillegom.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Herziening bestemmingsplannen, beheersverordening en beleid
Realisatie 2015	Vorbereiding bestemmingsplan Buitengebied Vorbereiding Welstandsnota Vorbereiding Omgevingsvisie
Realisatie 2016	Buitengebied – vorbereiding Omgevingsplan Omgevingsvisie – vorbereiding Actualiseren Welstandsnota vaststelling
Ambitie 2017	Buitengebied – vorbereiding Omgevingsplan Omgevingsvisie – vaststelling Reclamebeleid Centrum vaststellen
Ambitie 2018–2021	Buitengebied – Omgevingsplan vaststellen in 2018/2019 Uitvoering Centrumplannen Omgevingsplan Hillegom vaststellen

1.2 Prestatieveld Wonen

Hillegom biedt ruimte voor verschillende woonmilieus in prijsklasse, in woonvormen, in zorgondersteuning. De Woonvisie Hillegom 2015–2019 'Top van de Bollenstreek' die in 2016 is vastgesteld, is leidend bij nieuwe ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken?

Hillegom streeft naar een evenwichtige opbouw van de woningvoorraad. De Woonvisie geeft inhoud aan de verdere invulling hiervan. In lijn met de Woonvisie zijn de Prestatieafspraken 2017–2020 met de woningcorporaties en de huurdersbelangenverenigingen gemaakt.

Met ontwikkelaars, particulieren en met partijen (onder meer uit de zorg) die betrokken zijn vanuit hun professie, wordt invulling gegeven aan de Woonvisie en de uitvoering van de Prestatieafspraken.

Kaderstellende stukken

- Woonvisie Hillegom 2015–2019
- Prestatieafspraken Hillegom 2017–2020
- Gemeentelijke Structuurvisie Hillegom 2008
- Woonagenda Holland Rijnland 2014
- Visie Ruimte en Mobiliteit provincie Zuid-Holland.

Wat gaan we ervoor doen?

In de Woonvisie Hillegom 2015–2019 zijn onze ambities vastgelegd. De belangrijkste is het versterken van het karakter van Hillegom als aantrekkelijke woongemeente voor alle doelgroepen. Daarnaast zetten we ons in voor een aantal doelgroepen die steun kunnen gebruiken om hun weg op de

woningmarkt te vinden of om andere redenen ondersteuning nodig hebben. Betaalbaarheid, beschikbaarheid, wonen met zorg en huisvesting van statushouders en arbeidsmigranten zijn de belangrijkste thema's. De Woonvisie is leidend voor de ontwikkeling van nieuw te bouwen woningen. We geven uitvoering aan de activiteiten genoemd in de Woonvisie. Met onze woonpartners, zoals de corporaties, maken we jaarlijks prestatieafspraken om de plannen vorm te geven.

Eind 2017 wordt de Regionale WoonAgenda Holland Rijnland (RWA) vastgesteld. De RWA bevat een realistisch kwalitatief en kwantitatief onderbouwd woningbouwprogramma. Daarnaast bevat de agenda een passend aanbod voor de doelgroepen van het huurbeleid en een kader voor de toepassing van de Ladder voor duurzame verstedelijking in bestemmingsplannen. De lokale woonvisies moeten in lijn zijn met de RWA. Het uitgangspunt blijft dat gemeenten en de regio zelf verantwoordelijk zijn voor de woonopgave. De gemeente heeft immers veel instrumenten tot haar beschikking zoals het maken van prestatieafspraken met woningbouwcorporaties, het vaststellen van bestemmingsplannen en het maken van afspraken voor het feitelijk bouwen van woningen met bouwbedrijven en projectontwikkelaars.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Ambitie 2017	Ambitie 2018
Aantal af te geven startersleningen	0	5	10	10

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Prognose 2017	Prognose 2018
Woningbezit Stek	1.965	2.033	1.906	1.931
Totaal aantal woningen Hillegom	9.398 *)	9.419 *)	9.622 **)	9.770**)
Gerealiseerd aantal woningen	-1 *)	21*)	203 **)	148**)

*) Bron CBS.

***) Eigen prognose (gebaseerd op de informatie die is verstrekt aan de Provincie Zuid-Holland, zie ook de woonvisie).

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016
Gemiddelde WOZ waarde (x € 1.000). Bron: CBS.	250	227	224	224

1.3 Prestatieveld Bereikbaarheid

De hoofddoelstelling is het optimaliseren van de leefbaarheid, verkeersveiligheid en bereikbaarheid in Hillegom.

Wat willen we bereiken?

Om de doelstellingen uit het HVVP te behalen worden (infrastructurele) maatregelen genomen om zowel het centrum van Hillegom, woon- en werkgebieden als het buitengebied van Hillegom in te richten conform de principes van Duurzaam Veilig en de landelijke richtlijnen/aanbevelingen voor verkeersvoorzieningen binnen en buiten de bebouwde kom. Door hier op te sturen bereiken we een optimaal bereikbaar en toegankelijk openbaar vervoer, een comfortabel en direct fietsnetwerk en een balans in parkeervraag en -aanbod.

Kaderstellende stukken

- Het Hillegoms Verkeer- en Vervoersplan (HVVP)
- Nota Parkeerbeleid Hillegom (2016)

Wat gaan we ervoor doen?

De ontwikkelingen m.b.t. de Duinpolderweg volgen en in de tracékeuzefase het belang van de gemeente Hillegom ambtelijk en bestuurlijk behartigen.

In de lijn van de wensen van bewoners goede oplossingen bieden en daarbij handelen conform alle aanbevelingen voor duurzaam veilig wegbeheer en de adviezen van de verkeersadviseur van politie.

In regionaal verband (Economische Agenda Duin- en Bollenstreek) werken we ook aan de verbetering van de bereikbaarheid van onze streek. Ook de ontwikkelingen rondom de zogeheten "dubbeldorpen" in de Haarlemmermeer hebben onze aandacht.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig in %. Bron: waarstaatjegemeente.nl	n.b.	7	7	9	n.b.
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser in %. Bron: waarstaatjegemeente.nl	n.b.	8	10	14	n.b.

1.4 Prestatieveld Economie en bedrijvigheid

Het herstel van de Nederlandse economie zet naar verwachting ook in 2018 weer verder door. In Hillegom is dit vooral te merken door het toenemende aantal aanvragen voor uitbreiding van de vooral grotere bedrijven in diverse sectoren.

De detailhandelssector is structureel veranderend na de crisis en doordat steeds meer consumenten online kopen. Een groep detaillisten worstelt nog steeds met haar voortbestaan. Toch zijn er meerdere succesvoorbeelden van ondernemers die hun bedrijfsvoering hebben aangepast en zo hebben ingespeeld op de nieuwe economische werkelijkheid. We faciliteren ondernemers door mee te denken met hun plannen en ambities. We stimuleren investeringsbereidheid van ondernemers in het centrum door het vestigingsklimaat te versterken. Dit doen we door de ruimtelijke kwaliteit in het centrum te verbeteren.

In de Duin- en Bollenstreek werken we nauw samen aan het stimuleren van de economie. We geven uitvoering aan de Economische agenda Duin- en Bollenstreek. Hierin hebben we vier belangrijke pijlers: Greenport, Toerisme, Zorg en Space. We werken binnen de Economic Board samen met vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven en het onderwijs om te komen tot economische groei in de Duin- en Bollenstreek. Er wordt uitvoering gegeven aan de projecten uit de Economische Agenda die zijn vastgesteld. Binnen die projecten wordt ingezet op een grotere naamsbekendheid, meer toeristen, meer innovatie, meer werkgelegenheid, een betere bereikbaarheid, enzovoort. Het programma wordt voor 4 jaar ingezet.

Wat willen we bereiken?

- Versterken van de economie in de Duin- en Bollenstreek.
- Voldoende ruimte voor bedrijven om zich te kunnen vestigen en ontwikkelen.
- Duurzaam en uitvoerend platform voor ondernemers, onderwijs en overheid.
- Een sterk centrum passend bij de aard en schaal van Hillegom en bij de landelijke ontwikkelingen in de detailhandel.
- Vergroten van het toeristisch en recreatief aanbod en de toeristische samenwerking in Hillegom en de Bollenstreek.
- Versnelling herstructurering buitengebied (GOM).

Kaderstellende stukken

- Gebiedsprogramma B(l)oeiende Bollenstreek 2016
- Economische agenda Duin- en Bollenstreek, visie 2030
- Ambitieverklaring Toerisme en Recreatie Bollenstreek 2012-2016
- Koersdocument Economie en Toerisme Hillegom 2012-2020
- Economische agenda Greenport Duin- en Bollenstreek 2012-2015
- Programma Centrumontwikkeling Hillegom, september 2015
- Detailhandelsvisie Hillegom 2015

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoering geven aan de businesscases van de Economische agenda Duin- en Bollenstreek:

- Flower Attraction
 - Gezonde en energieke regio
 - Space Tech Campus: uitbouw Space Business Park
 - Blueport
 - Flower Science
 - Regiomarketing
 - Versnelling herstructurering Greenport
 - Ondernemershuis
 - Verbeteren bereikbaarheid van de streek
 - Verkenning onderwijs en arbeidsmarkt
-
- Een actieve en constructieve houding ten opzichte van initiatieven van ondernemers voor bijvoorbeeld uitbreiding of vestiging.
 - Actief deelnemen aan het netwerk van ondernemers, onderwijs en overheid en mede uitvoering geven aan daaruit voortvloeiende projecten.
 - Uitvoering geven aan het Gebiedsprogramma Bollenstreek.
 - Uitvoering geven aan het programma Centrumontwikkeling dat bijdraagt aan het creëren van een sterk winkelcentrum.

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Ambitie 2017	Ambitie 2018-2021
Aantal banen	5.900	5.960	7.020	6.900	6.900
Aantal bedrijfsvestigingen	940	910	1.510	1.390	1.390

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016
Functiemenging in %. Bron: LISA.	39,4	39,0	38,8	n.b.
Bruto Gemeentelijk Product (Verhouding tussen verwacht en gemeten product). Bron: Atlas voor gemeenten.	22,4/16,9	n.b.	n.b.	n.b.
Vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar). Bron: LISA.	72,8	69,3	67,6	n.b.

1.5 Prestatieveld Milieu

De inspanningen op milieugebied moeten leiden tot het verbeteren en bewaken van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving in Hillegom. Om dit te bereiken voert de Omgevingsdienst alle milieutaken uit voor de gemeente Hillegom en adviseert bij ruimtelijke planvorming. Bovendien is de Omgevingsdienst actief op het brede terrein van milieu, gezondheid en duurzaamheid. Hierbij gaat het om onderwerpen zoals bodem-, luchtverontreiniging, geluidhinder, gevaarlijke stoffen en energie- en waterbesparing. In 2017 is een traject ingezet ter bevordering van de robuustheid van de Omgevingsdienst. In 2018 wordt dit verder doorgezet.

Wat willen we bereiken?

- Een optimale milieukwaliteit en duurzaamheid van de fysieke leefomgeving.
- Bijdrage leveren aan een gezonde en duurzame leefomgeving door vergunningverlening, meldingen volgens de milieuwetgeving.
- Reductie van geluidbelasting door deel te nemen aan projecten voor saneringswoningen van het Rijk.
- Dat inrichtingen de geldende regels naleven. Het uitgangspunt is uniform toezicht dat effectief en efficiënt is en oog heeft voor bestuurlijke handavingsprioriteiten en overwegingen. We streven naar een naleefgedrag van 80%.
- De Omgevingsdienst stelt jaarlijks een Begroting, Evaluatie- en Jaarverslag op met prestatie indicatoren voor advies, vergunningverlening, toezicht en handhaving en de financiële paragrafen.
- Een (financieel en inhoudelijk) robuuste omgevingsdienst.
- Energietransitie Holland Rijnland, dit betreft de ontwikkeling van een gezamenlijk programma om de energietransitie in Holland Rijnland werkgebied te versnellen. Ook betrokken zijn provincie Zuid-Holland, ODWH en het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Kaderstellende stukken

- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst West-Holland
- Afsgesproken ambities met Omgevingsdienst West-Holland
- Motie energie- en klimaatneutraal (juli 2016)
- Omgevingsvisie Hillegom; hierin wordt Duurzaamheid uitgebreid opgenomen (nog vast te stellen)

Wat gaan we ervoor doen?

- We stellen in 2017 een Omgevingsvisie Hillegom 2030 vast. In de bijbehorende uitvoeringsprogramma's wordt het duurzaamheidsbeleid verder geconcretiseerd.
- De Omgevingsdienst West-Holland voert de wettelijke taken uit op milieuadvisering voor ruimtelijke plannen, Wabo-vergunningverlening, handhaving, bodem, geluid, externe veiligheid, ecologie, archeologie en APV.
- We nemen deel aan overleggen met Omgevingsdienst West-Holland, de deelnemende gemeenten en de provincie en monitoren de effecten van de beoogde maatregelen om te komen tot een (financieel) robuuste omgevingsdienst.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Ambitie 2017	Ambitie 2018-2021
Adviezen tijdig worden verstrekt	--	47%*	88%	95%	95%
Percentage klanten dat tevreden tot zeer tevreden is	89%	87%	97%	95%	95%
Meldingen binnen 28 dagen worden afgehandeld	--	--	66%	95%	95%
Vergunningsaanvragen regulier worden afgehandeld binnen wettelijke termijn (8 weken)	--	--	93%	95%	95%
Vergunningsaanvragen uitgebreid worden afgehandeld binnen de wettelijke termijn (26 weken)	--	--	71%	95%	95%

*ODWH is medio 2015 gestart met prestatie-indicatoren.

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Prognose 2017	Prognose 2018-2021
Aantal klachten	38	55			
Percentage actuele vergunningen	--	82%	75%	84%	84%
Naleefgedrag bij complexe inrichtingen (veiligheid)	--	100%	95%	100%	100%
Naleefgedrag bij inrichtingen op alle aspecten	--	59%	93%	80%	80%

ODWH is medio 2015 gestart met bijhouden van kengetallen

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016
Hernieuwbare elektriciteit in %. Bron: RWS.	1,7	1,6	1,2	1,4	n.b.

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf E Verbonden partijen.

Naam	Greenport Ontwikkelings Maatschappij B.V. (GOM)					
Vestigingsplaats	Noordwijkerhout					
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap					
Bestuurlijk belang	Lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders: 1 wethouder					
Openbaar belang	GOM is een uitvoeringsorganisatie zonder publiekrechtelijke taken. Bij GOM zijn zes Duin- en Bollenstreekgemeenten betrokken. De regio Holland Rijnland, en meer in het bijzonder het gebied Duin- en Bollenstreek, heeft een sterke internationale concurrentiepositie in de tuinbouwsector waar het gaat om bloemen, planten, bollen, knollen en vaste planten. Partijen willen deze internationale concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken door een integrale gebiedsontwikkeling waarbij vorm en inhoud wordt gegeven aan een integrale ruimtelijke herstructurering van het gebied van de Duin- en Bollenstreek. De herstructurering vraagt een integrale en bovenlokale aanpak.					
Beleidsinformatie	De integrale gebiedsontwikkeling moet leiden tot versterking van de nationale en regionale economie, en tot het versterken van het nationale landschap door behoud, revitalisering en versterking van onder andere het bollencomplex (2625 ha), de glastuinbouwclusters en het toerismecluster. Daarbij moet ook een aanzienlijke kwaliteitsslag (incl. een actieve aanpak en sanering verrommeling en verbetering van natuur en ecologie) bereikt worden voor het gehele gebied.					
Beleidsrisico's	Met in achtneming van de kapitaalbreng van de gemeenten (€ 390.000), de € 10 miljoen bijdrage van Holland Rijnland uit het regionale investeringsfonds (RIF) voor de Greenport en een nader te bepalen deel van de € 20 miljoen uit het RIF voor de regionale groenstructuur, de toegekende FES-gelden, eventuele provinciale- en rijksbijdragen, eventuele andere subsidies en de opbrengst uit de verkoop van gronden is het uitgangspunt van de GOM een budgettair neutraal eindresultaat. De gemeenten H,L en T hebben zich - ieder afzonderlijk evenals de andere deelnemende gemeenten - garant gesteld voor een bedrag van € 7 miljoen.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: € 65	€ 0	€ 390	€ 390	€ 28.576	€ 16.271
Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.						

Naam	Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)					
Vestigingsplaats	Leiden					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 2 wethouders Dagelijks bestuur: een wethouder namens HLT					
Openbaar belang	De ODWH behartigt de gemeenschappelijke belangen op het gebied van milieu, milieubeleidsontwikkeling en een efficiënte en doelmatige uitvoering van de gemeentelijke en provinciale milieutaken.					
Beleidsinformatie	De Omgevingsdienst West-Holland staat voor: · het streven naar een optimale milieukwaliteit; · een bijdrage leveren aan de veiligheid van inwoners door ervoor te zorgen dat de milieuprestatie van bedrijven op orde is; · het bewerkstelligen van een duurzaam leefmilieu en een verbetering van onze leefomgeving; · het leveren van een bijdrage aan de oplossing van (mondiale) vraagstukken. De Omgevingsdienst wil een kwalitatief hoogstaande uitvoerings- deskundige zijn in het integraal aanpakken van omgevingsvraagstukken.					
Beleidsrisico's	De gemeente bepaalt zelf de afname van het aantal uren. Er zijn maatregelen getroffen om de financiële robuustheid van de omgevingsdienst te herstellen. Deelnemende gemeenten zijn nauw betrokken bij het plan van aanpak.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: € 533	€ 0	€ 2.804	€ 1.664	€ 4.649	€ 3.160
Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.						

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000							
Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Ruimte	-465	-273	-447	-312	-269	-265	-265
Wonen	-1.850	-139	-2.491	-2.372	-1.535	-492	-521
Bereikbaarheid	-342	-111	-708	-111	-204	-107	-137
Economie en bedrijvigheid	-725	-372	-397	-368	-366	-363	-363
Milieu	-763	-650	-650	-645	-643	-641	-641
Totaal programmakosten	-4.145	-1.545	-4.693	-3.808	-3.016	-1.868	-1.927
Apparaatskosten	-1.546	0	0	0	0	0	0
Kapitaallasten	-784	-3	-65	-3	-3	-3	-3
Totaal lasten	-6.474	-1.549	-4.758	-3.811	-3.020	-1.871	-1.930
Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Ruimte	395	0	0	0	0	0	0
Wonen	1.881	18	2.253	2.212	1.426	405	414
Bereikbaarheid	0	0	0	0	0	0	0
Economie en bedrijvigheid	599	90	90	90	90	90	90
Milieu	126	1	1	1	1	1	1
Totaal baten	3.001	109	2.344	2.303	1.517	496	505
Saldo voor mutaties reserves	-3.473	-1.439	-2.414	-1.508	-1.502	-1.375	-1.425
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Toevoegingen Reserves	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
Onttrekkingen Reserves	991	0	974	0	0	0	0
Eind totaal	989	-3	972	-3	-3	-3	-3
Saldo na resultaatbestemming	-2.484	-1.442	-1.442	-1.510	-1.505	-1.377	-1.427
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017 na wijziging							-2.414
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2018							-1.508
							906

Programma 2 Maatschappij

Sociaal
Domein

Onderwijs

Sport &
Gezondheid

Kunst &
Cultuur

Vanaf 1 januari 2015 is een groot aantal taken op het gebied van werk, maatschappelijke ondersteuning en jeugd overgeheveld van het Rijk naar de gemeente. Het Rijk heeft besloten dat dit moet gebeuren met minder geld. Het kunnen implementeren van de decentralisaties met de middelen die we daarvoor krijgen vraagt om een fundamentele herbezinning van de taken van de gemeente. Het vastgestelde kader is immers: "Rijksbudget is werkbudget". De decentralisaties kunnen niet los van elkaar worden gezien. De opdracht is om de decentralisaties in samenhang te beschouwen en te werken aan een transformatie van het totale sociale domein. De implementatie en doorontwikkeling van het sociale domein doen wij, rekening houdend met lokale invulling, grotendeels samen met onze regiogemeenten in de Bollenstreek en in Holland Rijnland verband.

Wij hanteren de volgende definitie van het sociale domein: Het sociale domein is de leefwereld waar de Hillegommers zich sociaal, maatschappelijk, educatief, cultureel en sportief kunnen ontplooien en waar door het stelsel van organisaties, ondernemers, onderwijs en overheid een bijdrage wordt geleverd aan het welzijn van onze inwoners. We stimuleren de zelfredzaamheid van inwoners en organisaties. Kunnen inwoners het echter niet zelf of met behulp van hun sociaal netwerk organiseren, dan bieden we ondersteuning op maat. Voor organisaties betekent dit dat zij waar mogelijk niet of beperkt financieel afhankelijk zijn van de gemeente. Het maatschappelijk middenveld voelt een gedeelde verantwoordelijkheid voor alle inwoners.

2.1 Prestatieveld Sociaal domein

In 2016 zijn wij gestart met het vormgeven van de transformatie binnen het sociaal domein. De transformatie is een langdurig proces dat de komende jaren wordt doorgezet.

Wat willen we bereiken?

Innovatie

De (grote) uitdaging is om uitwerking te geven aan de achterliggende gedachte van de 3 decentralisaties dat inwoners in onze gemeenten allemaal mee kunnen doen, de verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf, voor elkaar en de leefomgeving. Voor inwoners voor wie dat geheel of gedeeltelijk niet haalbaar is, organiseren we tijdelijke of langdurige hulp of ondersteuning. Uitgangspunt is om binnen het door het Rijk gegeven budget te blijven. De ambitie is om van de ondersteuning meer maatwerk te maken die uitgaat van de één gezin één plan gedachte, maar die ook aansluit op vormen van zorg, zowel thuis als intramuraal. Inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt helpen we, onder meer via het SPW en ons SW-bedrijf de MareGroep, om aan de slag te komen. Daarvoor gebruiken we het instrumentarium dat de participatiewet en de wet banenafpraak en quotum arbeidsbeperkten biedt. De uitdaging is om het slimmer te organiseren én kosten te besparen. Innoveren is ook (meer) gebruik maken van de kracht van de samenleving. Dit willen we gaan ontwikkelen in co-creatie met het werkveld om in gezamenlijkheid te komen tot creatieve oplossingen en werkwijzen.

In 2016 en 2017 hebben we een kwaliteitsimpuls gegeven door een baanbreker/ontschotter Jeugd en WMO aan te stellen. We werken langs een taskforce-aanpak met enerzijds het doorbreken van systemen en anderzijds het bijdragen aan doorontwikkeling van het beleid. In 2018 willen we dit borgen binnen de eigen organisatie.

Preventie

We verwachten dat, als we inzetten op preventie, we minder snel specialistische hulp nodig zullen hebben. Is het Jeugd en Gezinsteam (JGT) vroegtijdig betrokken bij bepaalde problematiek, dan kan de hulp die het JGT biedt soms voorkomen dat een kind specialistische zorg nodig heeft. Of dit in de praktijk ook zo gaat werken moet nog bewezen worden. Een ander voorbeeld van preventie is de inzet van het Sociaal Team. De multidisciplinaire inzet van het Sociaal Team Hillegom moet er onder andere voor zorgen dat mensen sneller in beeld komen en met lichte ondersteuning langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen indien zij ondersteuning nodig hebben.

Preventie richt zich ook op mensen die nog geen zorg en ondersteuning nodig hebben. Het gaat dan bijvoorbeeld om mensen te stimuleren om zelf hun woning levensloopbestendig te maken, zodat ze langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Of hen bijvoorbeeld te stimuleren actief deel te nemen aan de samenleving door vrijwilligerswerk. Door meer sociale samenhang te creëren stimuleren we dat inwoners omzien naar elkaar en dringen we eenzaamheid terug.

Het niet voldoende beheersen van de Nederlandse taal en onvoldoende vaardig zijn in rekenen zijn vaak knelpunten waardoor burgers in de problemen komen met hun gezondheid en financiën. Hierdoor wordt vaker een beroep gedaan op voorzieningen in de zorg, in de bijstand of maatschappelijke opvang. Het preventief en curatief inzetten van scholing en begeleiding op de Nederlandse taal en rekenen zijn een instrument om het beroep op voorzieningen terug te dringen.

WMO

In de Kadernota WMO Bollen 5 2015–2018 is onderstaande visie opgenomen:

‘De inwoners van de Duin- en Bollenstreek kunnen allemaal meedoen, kunnen zich ontplooiën en verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf, voor elkaar en de leefomgeving. Voor de groep inwoners voor wie dat geheel of gedeeltelijk niet haalbaar is, is tijdelijke of langdurige ondersteuning beschikbaar.

Iedere inwoner kan met zijn talenten, mogelijkheden, beperkingen en problemen meedoen. De kracht van de samenleving wordt benut om diegenen die dat nodig hebben informeel te helpen en te steunen om mee te doen (eigen kracht)’

Met de in 2016 opgestelde ‘Transformatie-agenda’ ligt er een uitvoeringsplan om de uitwerking van deze Kadernota WMO 2015–2018 verder vorm te geven. Onderwerpen die in deze transformatieagenda een plek krijgen, zijn onder andere het vormgeven van de toegang tot zorg en ondersteuning, mantelzorg en de vernieuwing van respijtzorg, de 18-/18+ problematiek en de verbinding van de WMO met Participatie en Jeugd, sport en cultuur en positieve gezondheid. Voor de uitvoering van deze plannen richten we ons waar mogelijk op buurt- en wijkniveau, met andere woorden: zo dicht mogelijk bij de inwoner.

De Transformatieagenda is een dynamische agenda die we in de komende jaren voortdurend blijven aanscherpen en bijsturen met onze maatschappelijke partners en de gemeenteraden. Tevens vormt de Transformatieagenda de start voor een continue dialoog met onze inwoners over behoeften, ervaringen en initiatieven.

Jeugdhulp

Centraal in de visie staat het gegeven dat iedereen een rol heeft in het opgroeien van onze jeugd, en als centraal doel is geformuleerd dat de jeugd in Hillegom gezond en veilig opgroeit. In ons jeugdhulpmodel is dit vertaald in hulp en ondersteuning die zo veel mogelijk is ingebed in het dagelijks leven van de kinderen. Wij kiezen voor een aanpak waarin zo compleet mogelijke, integrale oplossingen voor inwoners wordt gezocht, bij voorkeur in de eigen leefomgeving, vanuit het principe: 1gezin/1plan/1 regisseur. In 2018 willen we daar weer een stap dichterbij komen. Ouders en jeugdigen moeten in 2018 ervaren dat de jeugdhulp in samenhang met andere voorzieningen wordt aangeboden, dat zij minimaal even tevreden zijn over de kwaliteit en dat wachttijden acceptabel zijn.

Werk

We willen dat iedereen die kan werken aan het werk is en niet aan de kant staat. Een baan geeft de garantie van inkomen en biedt de beste gelegenheid tot sociale participatie. Niet iedereen kan zonder tussenstap direct vanuit een uitkering aan de slag gaan. Het opdoen van werkervaring kan helpen deze stap te verkleinen. Dit kan variëren van het opdoen van ervaring bij een Hillegoms bedrijf tot meedraaien bij de gemeente in een administratieve functie of op een andere passende plek. Het ontzorgen van de werkgever is hierbij een randvoorwaarde. Wij dragen bij aan een goed functionerende regionale arbeidsmarkt.

Statushouders

Wij voeren onze wettelijke taak om statushouders te huisvesten uit en ondersteunen hen bij hun integratie en vinden van werk.

Kaderstellende stukken

- Kadernota WMO Bollen5 2015–2018
- Transformatie-agenda WMO Bollen5
- Regionaal beleidsplan transitie Jeugdzorg Holland Rijnland ‘Hart voor de jeugd’
- Uitgangspuntennotitie Jeugdhulp 2015 aanvullend op Hart voor de jeugd

- Verordening Jeugdhulp 2015
- Werkagenda jeugd Holland Rijnland 2017
- Contourennota Servicepunt Werk Duin- en Bollenstreek
- Verordeningen Participatiewet
- Gemeenschappelijke Regeling ISD Bollenstreek
- Gemeenschappelijke Regeling Kust-, Duin- en Bollenstreek (MareGroep)

Wat gaan we ervoor doen?

WMO

We geven uitvoering aan de Transformatie-agenda WMO Bollen5.

De uitdagingen van de transformatie-agenda omvatten onder andere:

1. Uitgaan van wat mensen kunnen.
 - Het verder versterken van het buurtwerk.
 - Omarmen van lokale initiatieven.
 - Uitvoering geven aan 'de pilot zonder regels' en right to challenge.
2. Ondersteuning van inwoners die het nodig hebben.
 - De uitrol van het actieplan mantelzorgondersteuning inclusief respijtzorg.

In samenwerking met mantelzorgers en zorg- en welzijn professionals is afgesproken het volgende subdoel uit te werken: Mantelzorgers voelen zich serieus genomen door professionals van zorg- en welzijnsorganisaties, gemeenten en andere betrokken instanties en worden betrokken bij de keuzes van de zorgvrager. Daarnaast onderzoeken wij hoe respijtzorg met verblijf aangeboden kan worden. De mogelijke financiële gevolgen hiervan zijn nog niet opgenomen in de meerjarenbegroting.

 - De uitwerking van maatschappelijke zorg op lokaal niveau.

Bij de transformatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang ligt de focus volgens het beleidskader maatschappelijke zorg 2017 – 2025 op sociale inclusie (van beschermd wonen naar beschermd thuis). We willen deze doelgroep van kwetsbare burgers meer in hun kracht zetten door de juiste woonvorm en hulpverlening als gemeente te faciliteren. De mogelijke financiële gevolgen hiervan zijn nog niet opgenomen in de meerjarenbegroting.
3. Zorgen dat mensen de weg naar hulp & ondersteuning weten te vinden.
 - De evaluatie van het Sociaal Team Hillegom.
 - Het vormgeven van een integrale toegang.

In 2017 wordt een onderzoek uitgevoerd naar de integrale toegang tot hulp en ondersteuning. Dit zal leiden tot implementatie van voorstellen tot verbeteringen/wijzigingen in de toegang tot hulp en ondersteuning. Het moet niet uitmaken waar je als inwoner je vraag stelt, de professional vraagt het juiste team of de juiste medewerker erbij om de vraag te beantwoorden. Effecten zullen nog niet direct meetbaar zijn in 2018. De mogelijke financiële gevolgen hiervan zijn nog niet opgenomen in de meerjarenbegroting.

Kernelementen in de wijze waarop we (verder) uitvoering willen geven aan de WMO zijn preventie, transformeren en vernieuwen, in één keer alle hulp, ervaring opdoen en blijven leren en (het versterken van) netwerken.

Onderstaande punten blijven daarnaast richtinggevend voor het WMO domein:

- Wij zorgen voor een adequate ondersteuning van de informele zorg en een goed en toegankelijk aanbod aan algemene en collectieve voorzieningen.
- Wanneer nodig en aanvullend op de informele zorg wordt ondersteuning door professionals ingezet.
- De inkoop voor het leveren van maatwerkvoorzieningen wordt georganiseerd door of in opdracht van de ISD.

Jeugdhulp

Voor het jeugddomein is het onderstaande richtinggevend voor de uitwerking van beleid en regelgeving:

- De Jeugdhulp wordt voor een belangrijk deel in Holland Rijnland verband georganiseerd en ingekocht. Belangrijke thema's waar gezamenlijk aan wordt gewerkt zijn: 1 Gezin/1 Plan/1 Regisseur, doorlopende lijnen 18- 18+, transformatie van de jeugdhulp, te lange wachttijden voorkomen, veiligheid en cliëntenparticipatie. In 2018 worden evenals in 2017 extra middelen ingezet, via het Tijdelijk Fonds Jeugdhulp, voor jeugdhulp en transformatievoorstellen van aanbieders.
- We zijn lokaal opdrachtgever naar eigen JGT, we doen dit in afstemming met de regio. Doorontwikkeling van het JGT tot robuuste teams die samenwerken met lokale partners en specialistische jeugdhulpaanbieders is een continu proces.
- Het Centrum voor Jeugd en Gezin blijft dé plek waar iedereen met vragen over opgroeien en opvoeden terecht kan. Het Centrum voor Jeugd en Gezin zal preventieve projecten ontwikkelen en samenwerken met andere partijen in Hillegom. Er zijn extra middelen voor preventie, zoals voor het versterken van weerbaarheid van basisschoolleerlingen en groepsproblematiek onder kinderen en jongeren.
- We stimuleren en faciliteren dat partijen die met jeugdigen werken elkaar goed weten te vinden en samenwerken. In 2018 starten we met de leertuin zorg en veiligheid. Hierin worden professionals én hun organisaties geschoold op het gebied van samenwerken en het (vroegtijdig) delen van informatie, op een eenduidige manier, zodat de noodzakelijke interventies en handelingen plaatsvinden. In 2018 is hiervoor een eenmalig budget opgenomen van € 20.000.
- We volgen de ontwikkelingen bij Veilig Thuis nauwgezet. Zo nodig zullen we extra middelen inzetten om wachtlijsten te verminderen en de kwaliteit van het werk te verhogen (dit valt onder de bijdrage aan de RDOG).
- We zetten ons in voor doorlopende lijnen 18-/18+. We maken jeugdhulp met verblijf na de 18de verjaardag mogelijk, door daar afspraken over te maken met jeugdhulpaanbieders en inkoop ervan te regelen. Naar verwachting wordt in 2017 een besluit genomen daarover, dat in 2018 moet worden uitgevoerd. De mogelijke financiële gevolgen hiervan zijn nog niet opgenomen in de meerjarenbegroting.
- We zetten extra in op preventie van ongezonde en onwenselijke gedragingen. Dit door middel van weerbaarheidstrainingen aan de groepen 6,7 of 8 op basisscholen in Hillegom, vervolgtrainingen en voorlichting op de middelbare scholen en preventie op groepsproblematiek onder kinderen en jongeren. Dit in samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin en de jeugdnetwerkpartners daar omheen. In de financiële meerjarenbegroting is hiervoor € 25.000 jaarlijks geraamd.
- Het Sociaal domein draagt bij aan het project voor aanpak van de jeugdgroep in Hillegom. Dit project valt onder programma 3 van de begroting. Vanuit het Sociaal Domein gaat het om ketenregie op jeugdketenpartners en andere aanbieders sociaal domein. In 2017 worden incidenteel extra middelen ingezet voor meer capaciteit bij het jeugd- en gezinsteam en mogelijk ook straatwerk. Of er extra nodig is voor 2018 is nog niet bekend.

Werk

Medio 2016 is het Servicepunt Werk van start gegaan waarin de re-integratieactiviteiten van de sociale diensten en de Mare Groep in de subregio Duin- en Bollenstreek zijn samengebracht. De hoofddoelen van de samenwerkende partners in het Servicepunt Werk zijn:

- Betere aansluiting van vraag en aanbod op de lokale, subregionale en regionale arbeidsmarkt
- Meer uitstroom naar werk en re-integratie samen met en bij werkgevers
- Effectieve(re) toeleiding naar werk
- Excellente dienstverlening voor werkgevers en werkzoekenden

De dienstverlening richting werkgevers richt zich op vier speerpunten:

1. Matching van vraag en aanbod
2. Vraagcreatie ten behoeve van matching
3. Trainingen en opleidingen
4. Social Return on Investment (SROI)

In 2018 wordt verder gewerkt aan het stevig neerzetten van deze organisaties (SPW + Maregroep) in de regio en bij de werkgevers. De ISD Bollenstreek blijft namens de gemeente Hillegom de verantwoordelijkheid houden voor de uitvoering van het onderdeel inkomen.

Samenwerking tussen de taakvelden

Op het gebied van doelgroepen vervoer zetten we in op efficiency winst. Er wordt onderzocht welke verbeteringen er mogelijk zijn om efficiency te vergroten als regelingen(vervoer uit Jeugd, participatie, Wmo, onderwijs en openbaar vervoer) gezamenlijk worden beschouwd.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2010	Realisatie 2012	Realisatie 2015	Ambitie 2018-2021
Cultuur	6,4	6,4	n.b.	7,0
Verenigingen/Clubs	7,4	7,4	n.b.	7,4
Sportvoorziening/clubs	7,6	7,6	n.b.	7,6
Onderwijs	7,3	7,3	n.b.	7,6
Gezondheidszorg	7,0	7,0	n.b.	7,4
Welzijnsvoorzieningen	5,9	5,9	n.b.	7,0

¹ Cijfer inwoners over voldoende voorzieningen in de gemeente (waarstaatjegemeente)

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Prognose 2017	Prognose 2018-2021
Aantal uitkeringsgerechtigden Participatiewet (voorheen WWB)	225	239	215	244	244
Uitgaven bijzondere bijstand	€ 348.000	€ 451.888	€ 353.666	€ 370.000	€ 370.000
Aantallen schulddienstverlening (ISD)	81	66	61	66	66
Aantal Wsw-arbeidsplaatsen	65	62	?	56	56
Aantallen verstrekkingen van individuele voorzieningen (exclusief regiotaxi en begeleiding)	1.105	1.260	1.019	1.260	1.260

Type vragen aan het lokaal loket	Aantal vragen 2011	Aantal vragen 2012	Aantal vragen 2013	Aantal vragen 2014	Aantal vragen 2015
Inkomensondersteuning	3.102	3.149	3.494	3.812	3.097
Gehandicaptenparkeerplaats/kaart	189	141	103	79	191
Mantelzorgondersteuning	64	37	22	3	53
Ouderenadviseur	17	17	14	6	5
Welzijn overig	79	48	42	26	49
Vervoer (collectief en SWO-bus)	86	70	65	36	30
Voedselbank	26	43	50	85	38
Vrijwilligerswerk	3	2	1	3	7
Klussen in en rond huis	3	1	4	1	1
Wonen	54	63	58	41	71
Alarmering	16	6	13	6	11
AWBZ voorzieningen	37	13	29	26	14
Hulpmiddelen uitleen	23	5	10	3	9
Maaltijdservice (tafeltje dekje)	74	47	46	1	1
Wmo-voorzieningen (individueel)	1.149	1.005	955	1.076	1.104

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017
Jaarlijkse subsidies	22 dossiers €1.841.053	21 dossiers €1.992.281	21 dossiers €1.975.324	20 dossiers €1.728.656
Waardering-subsidies	25 verleningen €65.408	24 verleningen €62.898	21 verleningen €60.398	20 verleningen €50.599
Eenmalige subsidies	€ 23.780	€ 23.780	€ 12.500	€ 12.594
Subsidieplafond	€1.930.241	€2.078.959	€2.048.222	€1.791.849

Het totaal van de jaarlijks verleende subsidies is in 2017 t.o.v. 2016 lager door:

- Het te verlenen subsidiebedrag voor 2017 aan Kwadraad is in 2017 exclusief deelname aan het Jeugd en Gezinsteam (JGT).
- De subsidieaanvraag van de stichting Peuterspeelzalen Hillegom (SPH) is afgewezen. De formele subsidierelatie met de stichting is m.i.v. 1 januari 2017 beëindigd.
- De budgetten voor JGT en SPH zijn elders in de begroting 2017 opgenomen.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016
Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15–64 jaar). Bron: LISA.	442,9	442,6	443,4	523,8
Jongeren met delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen). Bron: Verwey Jonker instituut.	2,02	1,46	1,52	n.b.
Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar). Bron: Verwey Jonker instituut.	3,33	3,59	3,57	n.b.
Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroeps bevolking.) Bron: CBS.	67,9	68,0	67,7	68,3
Werkloze jongeren (% 12 t/m 21 jarigen). Bron: Verwey Jonker instituut.	1,28	0,65	0,66	n.b.
Personen met een bijstands-uitkering (aantal per 10.000 inwoners). Bron: CBS.			18,3	18,9
Lopende re-integratie-voorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15–64 jaar). Bron: CBS.			11,9	7,5
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar). Bron: CBS.			13,0	10,4
Jongeren met jeugdbescherming). (% van alle jongeren tot 18 jaar). Bron: CBS.			0,8	1,1
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar). Bron: CBS.			0,3	0,4
Cliënten met een maatwerk-arrangement Wmo (aantal per 1.000 inwoners). Bron: GMSD.			25	55

2.2 Prestatieveld Onderwijs

De gemeente heeft de wettelijke taak te zorgen voor de huisvesting van het onderwijs, het regelen van het vervoer van leerlingen naar onderwijsinstellingen buiten de gemeente en het voeren van regie over de leerplicht.

Daarnaast is de (mede)verantwoordelijkheid voor de aansluiting onderwijs-jeugdhulp, onderwijs-arbeidsmarkt en aandacht voor jongeren in kwetsbare situaties voortgevloeid uit verschillende wetgevingen. Een bijzondere doelgroep vormen de nieuwkomerskinderen.

Verder is de aandacht voor de overgangsmomenten een medeverantwoordelijkheid van gemeenten: overgang van jeugd naar volwassenheid (18–18+) in onderwijs en jeugdhulp, overgangen van

voorschools naar school, primair onderwijs naar voortgezet onderwijs (VO), en VO naar MBO en arbeidsmarkt. Lokale initiatieven die bijdragen aan een meer integrale aanpak van ons beleid en verbindingen leggen tussen verschillende delen van het Sociaal Domein, willen we stimuleren en faciliteren.

Wat willen we bereiken?

Onderwijshuisvesting

Voldoende en adequate onderwijshuisvesting met benutting van de kansen vanuit de brede school/ Integraal Kind Centra gedachte.

Onderwijs–jeugdhulp–arbeidsmarkt–jongeren in kwetsbare situaties

Ieder kind heeft recht op onderwijs. Onderwijs dat kinderen en jongeren in staat stelt hun talenten te ontwikkelen en dat hen uitdaagt om steeds een stap extra te zetten. Soms is er meer nodig in het onderwijs om dit voor elkaar te krijgen, bijvoorbeeld de inzet van jeugdhulp. Ieder kind krijgt de ondersteuning die het nodig heeft om aansluiting te vinden en te behouden bij het onderwijs.

Arbeidsmarkt

We willen stimuleren dat jongeren een kansrijke en talentvolle generatie zijn en blijven voor de toekomst. De investeringen worden ingezet in samenspraak met jongeren en een netwerk van organisaties en ondernemers. Het uiteindelijke effect is dat meer jongeren een betere Ausgangspositie op de arbeidsmarkt krijgen en de vergrijzing van de beroepsbevolking in de toekomst kunnen opvangen.

De aansluiting van ons onderwijs op de arbeidsmarkt verloopt over het algemeen goed. Uitzonderingen daarop zijn jongeren met een Praktijkonderwijs opleiding, een Entreeopleiding in het MBO of het Speciaal Voortgezet Onderwijs. Zij behoren vaak ook tot de groep jongeren in kwetsbare situaties. We willen voor deze groep jongeren zorgen voor zoveel mogelijk aansluiting op de arbeidsmarkt en/of een vervolgopleiding.

(Taal) Achterstanden

Sociale achterstanden en taalachterstanden bij kinderen worden voorkomen. Kinderen tot 5 jaar hebben hierbij onze speciale aandacht.

Nieuwkomerskinderen vormen een bijzondere doelgroep. Ook voor hen zorgen we voor het juiste onderwijs-, jeugdhulp en ondersteuningsaanbod. Hun toegang tot opleidingen en aansluiting op de arbeidsmarkt vraagt een specifieke aanpak.

Kaderstellende stukken

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs
- Hart voor de jeugd (bijlage passend onderwijs)
- Beleidsnotitie Brede school
- Geactualiseerde notitie Onderwijshuisvesting basisscholen gemeente Hillegom

Wat gaan we ervoor doen?

Onderwijshuisvesting

De nieuwbouwplannen voor de fusieschool van de Jozefschool en de Leerwinkel worden verder uitgewerkt. Hiervoor zal een krediet aanvraag worden gedaan bij uw raad conform de verordening.

Onderwijs–jeugdhulp–arbeidsmarkt– jongeren in kwetsbare situaties

Deelnemen aan de beleidstafel Passend Onderwijs:

In de regionale werkgroep Passend Onderwijs stemmen we samen met alle Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs en de jeugdhulp af hoe we onderwijs en jeugdhulp laten aansluiten. Daar komen knelpunten en best practices op tafel, informeren we elkaar over ontwikkelingen en sturen we de werkgroep Onderwijs–Zorgarrangementen aan.

Deelnemen aan de werkgroep Onderwijs–zorgarrangementen:

In de werkgroep Onderwijs–zorgarrangementen hebben we drie speerpunten benoemd waar we aan werken: de aansluiting GGZ–onderwijs, de ontschotting van de financiering van zorg en onderwijs bij onderwijs–zorgarrangementen en de werkbaarheid in de praktijk van de afspraken over jeugdhulp in het onderwijs.

Vanuit het Samenwerkingsverband PO D&B en de HLT–gemeenten is de pilot Integraal arrangeren naar het Speciaal Onderwijs (SO) uitgebreid met een onderzoek op casusniveau naar de samenwerking tussen JGT en onderwijs als er sprake is van doorverwijzing naar het speciaal onderwijs.

We nemen deel aan de regie– en werkgroep VSV met als doel het aantal VSV–ers verder terug te dringen tot de landelijke norm voor 2020. Het programma VSV maatregelen voeren we uit. Dit heeft geresulteerd in een daling van het aantal voortijdig schoolverlaters, m.n. in het MBO, en heeft ook geleid tot het verbinden van het regionale programma VSV met lokale initiatieven.

Pilot VO–MBO

Om de overgang van het voortgezet onderwijs naar het MBO minder groot te maken is voor sommige leerlingen een speciale setting nodig. We gaan met het Fioreticollege, het MBO (Nova college) in Hillegom en de HOZO starten met een gecombineerd onderwijs–werktraject op de locatie Elsbroek. Dit zal naar verwachting bijdragen aan het verminderen van voortijdig schoolverlaten en is daarom ook een lokale uitwerking van het regionale programma VSV.

(Taal)Achterstanden

Door de toename van gehuisveste statushouders in de gemeente is er ook meer behoefte aan onderwijs voor de kinderen van statushouders. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting. In samenwerking met de regio exploiteren wij een taalklas (PO) in Noordwijkerhout en de Internationale Schakelklas (VO) in Katwijk.

Ter bestrijding van (taal)achterstanden bij Hillegomse peuters is eind 2016 nieuwe peuteropvang– en VVE–regeling vastgesteld. Aan de hand van de uitkomsten van de evaluatie van deze regeling (eind 2017) scherpen we, waar nodig, het beleid aan.

Leerlingenvervoer

Het GGZ–vervoer jeugd en de onderwijs–zorgarrangementen (inclusief vervoer) wordt toegevoegd aan het leerlingenvervoer. We bieden zoveel mogelijk maatwerk in de vorm van onderwijs–zorgarrangementen. Onderwijs zorgt voor een passende onderwijsplek en gemeenten verzorgen de randvoorwaarden zoals vervoer, wanneer nodig en passend binnen de verordening leerlingenvervoer. De exacte financiële consequenties hiervan zijn nu nog niet te overzien. Daar het leerlingenvervoer een zogenoemde 'open einde' regeling is, kunnen gemeenten aanvragen niet weigeren op basis van budget. Een nieuwe aanbesteding leerlingenvervoer is in gang gezet. In de meerjarenbegroting is een extra structureel bedrag geraamd van € 20.000.

Prestatiegegevens en beleidsindicatoren

In de begroting wordt geen tabel opgenomen over cijfers voortijdig schoolverlaters. De raad wordt jaarlijks op de hoogte gebracht van het aantal voortijdig schoolverlaters in het kader van de wet leerplicht. In deze schriftelijke reactie aan de raad wordt ingegaan op de maatregelen die genomen zijn. Slechts dit percentage opnemen in een tabel levert geen inzicht op.

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014/2015	Realisatie 2015/2016	Realisatie 2016/2017	Prognose 2017/2018	Prognose 2018/2019
Aantal leerlingen basisonderwijs 1-10 volgens prognose juli 2014	1.733	1.714	1.670	1.718	1.720
Aantal leerlingen speciaal basisonderwijs	57	62	81	62	60

Het aantal leerlingen, afgezet tegen het aantal m2 schooloppervlak					
School	m2	Leerlingen (1/10/16)	Leerlingen (1/10/15)	Aantal m2 per leerling (1/10/16)	Aantal m2 per leerling (1/10/15)
Hilmare	1.178	144	141	8,18	8,35
Toermalijn	1.084	117	164	9,26	6,61
Fontein	1.537	221	208	6,95	7,39
Jozefschool	1.448	208	239	6,96	6,06
Johannesschool	2.172	436	425	4,98	5,11
Savioschool	1.580	81	62	19,51	25,48
Leerwinkel	851	143	146	5,95	5,83
Giraf	1.882	401	391	4,69	4,81
Totaal primair onderwijs	11.732	1.751	1.714	6,70	6,84
Fioretti*	10.083	1.139	1.120	8,85	9

* Het aantal m2 is t.o.v. 2014 gewijzigd van 9.600 in 10.083 i.v.m. permanente uitbreiding, de tijdelijke uitbreiding(noodlokalen) is hierin niet meegenomen.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen). Bron: DUO.	n.b.	2	n.b.	n.b.
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen). Bron: DUO.	n.b.	38	n.b.	n.b.
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs). Bron: DUO.	2,1	1,7	n.b.	n.b.

2.3 Prestatieveld Sport en gezondheid

Sport en bewegen bevordert de gezondheid, sociale integratie en participatie.

De gemeente wil sportdeelname stimuleren en maakt het mogelijk door te faciliteren in een breed sportaanbod en sporten financieel toegankelijk te houden voor de inwoners. Dit doen wij onder andere door sportaccommodaties in stand te houden. Het initiatief tot en de uitvoering van activiteiten wordt zoveel mogelijk overgelaten aan verenigingen en andere maatschappelijke organisaties.

De gemeente zet in op het bereiken van gezondheidswinst voor haar inwoners, via het stimuleren van sporten en bewegen. In 2017 is de nieuwe Sport en beweegnota vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

We willen onze inwoners stimuleren om te bewegen en te sporten. Daarnaast zetten we ons in voor sterke en gezonde sportverenigingen. Verenigingen kunnen gebruik maken van geschikte accommodaties. We willen dat iedereen en in het bijzonder mensen uit kwetsbare doelgroepen deelnemen aan de interventies van ons sport- en gezondheidsbeleid en daar baat bij hebben. Als het gaat om gezondheid willen we meer samenwerking met partners als huisartsen, (sport)verenigingen en eerstelijns hulpverleners bereiken.

Kaderstellende stukken

- Sport- en beweegnota 2017–2020
- Nota Volksgezondheid 2018–2021

Wat gaan we ervoor doen?

We geven uitvoering aan onze faciliterende rol door Sportfondsen Hillegom te subsidiëren en het sportaanbod daarmee financieel aantrekkelijk te houden. We geven uitvoering aan de acties uit de sport- en beweegnota 2017–2020. De gemeente zoekt actief de samenwerking op met sportverenigingen en wijkinitiatieven en zet actief in op sporten en bewegen door de inzet van buurtsportcoaches. Hun inzet moet aansluiten bij de Sport- en beweegnota 'Hillegom Samen Sportief in Beweging' en zal dus in het kader daarvan worden bekeken. De financiële consequenties van de uitvoering van de Sport- en beweegnota zijn nog niet opgenomen in de financiële meerjarenbegroting. We geven uitvoering aan de speerpunten en daarbij behorende programma's uit de nota volksgezondheid 2018–2021. Er wordt nadrukkelijk samenwerking gezocht tussen een breed maatschappelijke middenveld, partners uit de gezondheidszorg en inwoners van Hillegom.

Waarborgen van de veiligheid van de inwoners van Hillegom. Het plaatsen van AED's op een groot aantal locaties in Hillegom en het aanpassen van opstelpunten van AED's voor een betere toegankelijkheid. In de financiële meerjarenbegroting is hiervoor in 2018 incidenteel geraamd € 34.000 en structureel € 4.000.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016
Niet sporters in %. Bron: RIVM.		47,9		

2.4 Prestatieveld Kunst en Cultuur

De gemeente is regisseur, stimulator, aanjager en voor een belangrijk deel ook financier van verschillende kunst- en cultuuruitingen.

Cultuur verwijst naar de uitingen, producten en activiteiten op het brede gebied van de kunsten (waaronder architectuur, beeldende kunst en vormgeving, film, letteren, podiumkunsten en cross-overs tussen deze disciplines) en het erfgoed (zoals archieven, archeologie, historische collecties, monumenten en immaterieel erfgoed), en de mensen en instituties die zich daarmee bezighouden. Kunst is een onderdeel van cultuur.

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat zoveel mogelijk inwoners kunnen deelnemen aan cultuur en hiervan kunnen genieten door:

- bevorderen van toename van cultuurparticipatie (actief en passief)
- vergroten van kennis en waardering voor kunst- en cultuur(erfgoed) door cultuureducatie
- bevorderen van efficiency en professionaliteit van de kunst- en cultuursector
- vergroten zichtbaarheid van culturele uitingen

Kaderstellende stukken

- Nota: Cultuur creëert en verbindt! 2017–2020

Wat gaan we ervoor doen?

- We geven uitvoering aan de cultuurnota 2017–2020.
- De accenten voor het cultuurbeleid liggen op samenwerking en verbinding. Hiervoor gaan we onder meer een Cultureel Café Hillegom, centrale cultuuragenda, kunstroute en een jaarlijks cultureel evenement(en) organiseren.
- We faciliteren de realisatie van het Beatles-monument door de Stichting Beatles Treslong Monument Hillegom.
- We maken prestatie afspraken met Stichting Cultuurbeleving Hillegom en monitoren deze.

Kengetallen

Onderwerp	Prognose 2017	Prognose 2018–2021
Rijks- en gemeentelijke monumenten	43	43
Beschermde dorpsgezichten	3	3
Kunstvoorwerpen in openbare ruimte	26	27

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf E Verbonden partijen.

Naam	Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek					
Vestigingsplaats	Lisse					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 2 wethouders					
	Dagelijks bestuur: 1 wethouder					
Openbaar belang	Individuele voorzieningen op het gebied van werk, inkomen en zorg.					
Ontwikkelingen	De ontwikkelingen in 2018 zijn het verder vormgeven van de samenwerking met het Servicepunt Werk.					
Beleidsrisico's	Een risico voor de gemeenten is enerzijds de bijdrage van de gemeenten in de exploitatielasten van de ISD, en anderzijds de uitvoering van een open einde regelingen door de ISD waar de gemeenten de financiële lasten van dragen.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: € 8.926	€ 0	€ 0	€ 0	€ 12.160	€ 6.564
	Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.					

Naam	Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / De Maregroep					
Vestigingsplaats	Voorhout					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: 1 wethouder					
Openbaar belang	MareGroep verzorgt de plaatsing van mensen met een WSW-indicatie. MareGroep verzorgt de interne en externe gesubsidieerde arbeid door uitstroom medewerkers;					
Ontwikkelingen	De ontwikkelingen in 2017 zijn het realiseren van de toekomstvisie MareGroep vanwege een dalend aantal plaatsen voor WSWers en het verder realiseren van het Servicepunt Werk en Beschut Werk.					
Beleidsrisico's	Een risico voor de gemeente Teylingen is de bijdrage in een eventueel tekort van de Maregroep via de bonus/malus regeling. Vanwege					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2018	31-12-2018	1-1-2018	31-12-2018
	H: € 164	€ 0	€ 2.100	€ 2.100	€ 1.056	€ 844

Naam	Regionale dienst openbare gezondheidszorg (RDOG) Hollands Midden					
Vestigingsplaats	Leiden					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: geen					
Openbaar belang	De RDOG Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisissomstandigheden.					
Beleidsinformatie	De ontwikkelagenda 2020 'Gezond Geregeld' is goedgekeurd.					
Beleidsrisico's	Het plan van aanpak voor een toekomstbestendig Veilig Thuis is in juli 2017 vastgesteld. Evenals in 2017 zal er in 2018 extra subsidie voor Veilig Thuis nodig zijn. De hoogte van dit bedrag is nog niet bekend.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: € 739	€ 0	€ 5.765	€ 2.077	€ 25.156	€ 24.699
	Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.					

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000							
Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Sociaal domein	-16.132	-16.474	-17.055	-17.432	-17.133	-17.061	-17.054
Onderwijs	-526	-633	-641	-625	-624	-622	-622
Sport en gezondheid	-1.977	-1.880	-1.880	-1.846	-1.812	-1.811	-1.811
Kunst en Cultuur	-899	-988	-988	-987	-986	-984	-984
Totaal programmakosten	-19.534	-19.975	-20.564	-20.890	-20.555	-20.478	-20.471
Apparaatskosten	-799	0	0	0	0	0	0
Kapitaallasten	-2.686	-1.238	-1.238	-1.210	-1.214	-903	-899
Totaal lasten	-23.019	-21.213	-21.802	-22.101	-21.769	-21.380	-21.370
Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Sociaal domein	3.172	3.112	3.112	3.667	3.667	3.667	3.667
Onderwijs	254	255	255	255	255	255	255
Sport en gezondheid	286	282	282	282	282	282	282
Kunst en Cultuur	428	27	27	27	27	27	27
Totaal baten	4.140	3.677	3.677	4.231	4.231	4.231	4.231
Saldo voor mutaties reserves	-18.879	-17.537	-18.125	-17.870	-17.538	-17.149	-17.139
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Toevoegingen Reserves	-167	0	0	-34	0	0	0
Onttrekkingen Reserves	636	447	1.035	692	476	66	31
Eind totaal	469	447	1.035	659	476	66	31
Saldo na resultaatbestemming	-18.410	-17.089	-17.089	-17.211	-17.063	-17.084	-17.108
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017 na wijziging							-18.125
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2018							-17.870
							255

Programma 3

Veiligheid & Handhaving

Openbare orde
& Veiligheid

Handhaving

Brandweer &
Crisisbeheersing

Een veilige plaats om te wonen, te leven en om in te werken, dat willen we als gemeente bereiken door de sociale veiligheid te verbeteren en onze wettelijk verplichte veiligheidstaken uit te voeren.

We voeren het veiligheidsbeleid uit. Bij handhaving en toezicht op de bouwregelgeving gaat de aandacht vooral uit naar brandveiligheid en het mogelijk strijdig gebruik van panden. We hebben een regionaal crisisplan. We zorgen ervoor dat onze medewerkers getraind zijn om op een adequate manier op te treden bij een crisis. Verder voeren we de taken van de Drank- en Horecawet uit. Dit doen wij in samenwerking met de gemeenten in de Duin- en Bollenstreek.

3.1 Prestatieveld Openbare orde en veiligheid

Het behouden van het veiligheidsniveau zien we als een basistaak. Gekeken wordt hoe we op dit terrein (nog) meer in samenwerking met anderen kunnen doen. Hierbij zijn niet alleen overheidsinstanties maar ook inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties onze partners.

Het integraal Veiligheidsbeleid Hillegom 2016–2020 is leidraad voor de activiteiten en acties die in 2018 worden uitgevoerd. Het gezamenlijk optrekken en betrekken van onze inwoners is hierbij een belangrijk speerpunt.

Het domein veiligheid is complex. Samenwerking met de inwoners, ondernemers en veiligheidspartners is essentieel. Wij voeren hierin de regie.

Wat willen we bereiken?

Veiligheid leeft in het hoofd en het hart van mensen. Ieder mens creëert zijn of haar eigen veiligheidsgevoel op basis van persoonlijke ervaringen en interpretaties. Daarnaast is veiligheid een

divers en veel omvattend begrip. Divers en veelomvattend is ook de doelgroep waar het om draait: de Hillegomse bevolking. Het is zaak scherp aan te geven waarop onze veiligheidsregie is gebaseerd. Ten eerste omdat we als gemeente stevige invloed kunnen uitoefenen op problemen die met veiligheid te maken hebben. Ten tweede kunnen we als geen ander de sociale cohesie bevorderen. Sociale cohesie is een van de belangrijkste onderdelen van het veiligheidsgevoel. Ten derde zijn het stimuleren en begeleiden van samenwerkingsverbanden onze expertise en verantwoordelijkheid.

Kaderstellende stukken

- Veiligheidsbeleid Hillegom 2016–2020
- Jaar Uitvoeringsprogramma 2018
- Drank- en horecaverordening 2014

Wat gaan we ervoor doen?

Handhaven en versterken veiligheidsniveau

Het integraal Veiligheidsbeleid Hillegom 2016–2020 is in 2016 vastgesteld. Hiervoor zijn de volgende prioriteiten (op basis van de veiligheidsanalyse, de objectieve politiecijfers, de subjectieve cijfers en regionale prioriteiten) vastgesteld:

1. Woninginbraken
2. Jeugdoverlast
3. Veiligheid op en rond het station
4. Ouderenmishandeling

Naast deze prioriteiten zetten we onze activiteiten op het gebied van andere thema's voort, zoals alcoholmatiging voor jongeren, advisering vergunningverlening op het gebied van APV, drank & horeca en evenementen. We voeren de wettelijke taken uit en reageren op incidenten en urgente vragen vanuit de samenleving.

Jeugdoverlast

Het project 'jeugdgroep Hillegom' zal in het eerste kwartaal van 2018 doorlopen in de vorm van de zorg- en veiligheidstafel. Aan deze tafel worden op casusniveau onder eenduidige regie van de gemeente met alle ketenpartners (sociaal domein, politie, onderwijs) afspraken gemaakt over een integrale aanpak, met concrete afspraken over de verschillende interventies, vervolgstappen en monitoring. In het plan van aanpak voor de jongere worden zowel interventies van strafrecht en zorg, als ook bestuurlijke interventies met elkaar gecombineerd. Naast de projectaanpak blijven we investeren in een juiste balans tussen de openbare orde veiligheid, het belang van buurtbewoners en de behoefte van de jongeren om elkaar te ontmoeten op bepaalde plekken in de openbare buitenruimte.

Inwoners, organisaties en bedrijven worden nog meer betrokken bij de veiligheid van hun leefomgeving en de te nemen verantwoordelijkheid hierin.

De uitvoering van campagnes, projecten en acties in 2018 worden gekoppeld aan de nog vast te stellen prioriteiten. De focus ligt sterk op het gezamenlijk organiseren en uitvoeren met inwoners, instanties en bedrijven.

Daarnaast organiseren wij samen met veiligheidspartners zoals brandweer, politie en andere instanties verschillende (voorlichtings)activiteiten voor inwoners en bedrijven op het gebied van veiligheid. Een voorbeeld hierbij is de veiligheidsmarkt en tijdens de donkere dagen 'Licht zet inbrekers in het zicht'.

Het toezicht en handhaving op het gebied van Drank- en horecawetgeving blijft voortbestaan. De preventie- en voorlichtingsactiviteiten op het gebied van verantwoord alcoholgebruik sluiten hier nauw op aan.

Raadsleden zijn meer betrokken bij het veiligheidsbeleid van de gemeente.

De raadsleden worden jaarlijks geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het veiligheidsbeleid. Tevens worden de raadsleden jaarlijks, in het vierde kwartaal, gevraagd mee te denken in het bepalen van de prioriteiten voor het komende jaar. De prioriteiten voor 2018 moeten nog worden bepaald. Ervaring leert dat de genoemde prioriteiten in het integraal Veiligheidsbeleid Hillegom 2016–2020 nog steeds actueel zijn.

Aandachtspunten

De internationale ontwikkelingen ten aanzien van de radicalisering van religieuze groeperingen worden steeds vaker voel- en zichtbaar in Nederland. Vanuit onze gemeente zijn wij hiermee nog niet geconfronteerd, maar wij zijn waakzaam en blijven over dit onderwerp in gesprek met de relevante instanties.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Ambitie 2017	Ambitie 2017–2020
Leefbaarheid gemeente (Veiligheidsmonitor Hollands Midden (1x p 2 jr.))	7.3	7.3	7.5	7.5
Veiligheid op straat (waar staat je gemeente)	–	6.9	6.9	7.0
Aantal georganiseerde veiligheidsmarkten	2	2	1*	1*
Aantal meldingen politie bij overlast jeugd	195	190	185	175

* Vooralsnog 1 veiligheidsmarkt ingepland, als de behoefte en/of noodzaak er is, kunnen er dat 2 worden

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie	Ambitie 2018
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren). Bron bureau Halt.	2016: 293,1	250
Harde kern jongeren (aantal per 10.000 inwoners). Bron: KLPD.	2014: 1,4	1,4
Winkeldiefstal (aantal per 1.000 inwoners). Bron: CBS.	2015: 0,7	0,7
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners). Bron: CBS.	2016: 4,3	4,3
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners). Bron: CBS.	2015: 4,0	4,0
Vernieling en beschadiging in de openbare ruimte (aantal per 1.000 inwoners). Bron: CBS.	2016: 4,3	4,3

3.2 Prestatieveld Handhaving

De gemeente heeft de taak wetten en beleidsregels te handhaven op gebied van milieu, ruimtelijke ordening, bouwregelgeving, de Algemene Plaatselijke Verordening en gebruiksvergunningen. De gemeente handhaaft ook het door haar zelf opgestelde en gevoerde handhavingsbeleid en reageert op meldingen van inwoners. Op basis van wettelijke verplichtingen en de in het handhavingsbeleid vastgestelde prioriteiten worden keuzes gemaakt voor het al dan niet daadwerkelijk handhaven.

Wat willen we bereiken?

We willen door toezicht en handhaving gedrag op een positieve wijze beïnvloeden, waardoor burgers en bedrijven zich beter aan de vastgestelde regels houden. We willen zichtbaar aanwezig zijn, ook op momenten dat er niet op ons gerekend wordt.

Kaderstellende stukken

- Handhavingsnota Bouwen/Ruimtelijke Ordening 2014–2017
- Handhavingsuitvoeringsprogramma 2017
- Algemene Plaatselijke Verordening Hillegom
- Drank- en Horecaverordening 2014

Wat gaan we ervoor doen?

Wij voeren het handhavingsuitvoeringsprogramma uit, waarin de prioriteiten worden bepaald voor de wettelijke taken op het terrein van toezicht en handhaving. Daarnaast wordt verder vorm en uitvoering gegeven aan de samenwerking BOA's met de gemeenten Lisse en Noordwijkerhout op het gebied van evenementen en handhavingsacties. Ook de poule voor de handhaving van Drank en Horeca wordt gecontinueerd.

Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

Op 16 april 2016 is de wet VTH in werking getreden. Deze wet dwingt de gemeenten te voldoen aan kwaliteitseisen als het gaat over vergunningen, toezicht en handhaving. Zo worden de gemeenten verplicht een kwaliteitsverordening vast te stellen en indien nodig een verbeterplan hoe ze dat gaan bereiken. Na vaststelling van deze verordening (2017) gaan we aan de slag met het verbeterplan. In 2018 zal zeker een deel van de implementatie daarvan aan de orde zijn.

Wet Private Kwaliteitsborging (PKB)

De Wet Private Kwaliteitsborging (PKB) wordt waarschijnlijk in 2018 ingevoerd. Deze wet hangt samen met de wet VTH. Stapsgewijs worden delen van het werk van bouw- en woningtoezicht bij de gemeenten overgeheveld naar marktpartijen. Door middel van private kwaliteitsborging gaat de markt zelf bouwkwiteit garanderen. Voor toezicht betekent dit al met al dat gemeenten uiteindelijk delen van het toezicht bij bouwactiviteiten niet meer zelf doen, maar dat dit overgelaten wordt aan de markt. Het tempo daarvan en hoever de overheveling naar de markt uiteindelijk zal zijn, is op dit moment nog onduidelijk. Ook is het voorsnog onduidelijk wat de wet PKB voor de handhaving van de bouwtechnische regelgeving betekent.

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Prognose 2016	Prognose 2017	Prognose 2018–2021
Aantal handhavingszaken (bouw)	59	73	70	70	70

3.3 Prestatieveld Brandweer en rampenbestrijding

De brandweezorg is belegd bij Brandweer Hollands Midden. In 2011 is de brandweerorganisatie gereorganiseerd en inmiddels staat er een brandweerkorps dat tegen minder kosten goede brandweezorg kan bieden. Deze organisatieversterking zet zich het komende jaar voort. Gemeenten moeten zich voorbereiden op rampen en crisissituaties. In het crisisplan is vastgelegd welke taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden gemeenten hebben.

Wat willen we bereiken?

Brandweer

De brandweer gaat uitvoering geven aan de bezuinigingsvoorstellen uit het programma Meer-Anders-Minder en risico's en maatregelen worden beter in balans gebracht. Hiermee ontstaat een modern brandweerkorps in de regio Hollands Midden (waaronder het korps in Hillegom) dat goed is voorbereid op risico's in ons gebied en goed in verbinding staat met de andere organisaties binnen het veiligheidsdomein.

Crisisbeheersing

Verdere uitvoering van de visie 'Bevolkingszorg op orde'. Door meer uit te gaan van de zelfredzaamheid van de samenleving, sluiten we aan op de behoefte van de maatschappij, het handelen van burgers en professionals en op realistische incidenten.

Kaderstellende stukken

- Wet veiligheidsregio's
- Regionaal Crisisplan

Wat gaan we ervoor doen?

Brandweer

Van regelgericht naar risicogericht en risico beïnvloeding. Dat is wat de brandweer wil bereiken. Meer het accent geven aan het bevorderen van veiligheid in plaats van aan het voorkomen van onveiligheid. Beïnvloeding van gedrag en het verhogen van veiligheidsbewustzijn draagt hieraan bij. Dit ligt in het verlengde van het stimuleren van zelfredzaamheid.

Crisisbeheersing

Bevolkingszorg Duin- en Bollenstreek

De gezamenlijke crisisorganisatie van de zes gemeenten, Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen blijft de lijn van Bevolkingszorg op Orde (BZOO) volgen. Het document 'Bevolkingszorg op orde, de vrijblijvendheid voorbij', dat door het veiligheidsberaad (voorzitters veiligheidsregio's) is vastgesteld gaat uit van de filosofie dat mensen primair zelfredzaam zijn en dat de focus moet liggen op mensen die de hulp daadwerkelijk nodig hebben. De veiligheidsregio Hollands Midden heeft deze visie overgenomen. Wij volgen deze lijn in onze gezamenlijke crisisorganisatie.

De visie van bevolkingszorg is gebaseerd op vier elementen:

- Burgers nemen verantwoordelijkheid (tijdens en na een crisis).
- Bevolkingszorg wordt afgestemd op de zelfredzaamheid van de samenleving.
- Gemeenten maken gebruik van spontane hulp uit de samenleving.
- Gemeenten bereiden zich daar waar het om verminderd zelfredzaamheid gaat voor op een vastgesteld zorgniveau, aangeduid als 'voorbereidende bevolkingszorg'. De 'restzorg' leveren zij op basis van veerkracht en improvisatie wat wordt aangeduid als 'geïmproviseerde zorg'.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Ambitie 2017	Ambitie 2018-2021
Aantal oefeningen Beleidsteam	1	1	1	1
Aantal oefeningen Team Bevolkingszorg	1	0	1	2
Opleiden, trainen en oefenen relevante functionarissen	80%	80%	85%	95%

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf E Verbonden partijen.

Naam	Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)					
Vestigingsplaats	Leiden					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: burgemeester					
	Dagelijks bestuur: geen					
Openbaar belang	Hoogwaardige brandweerzorg en adequate crisisorganisatie. Verstreken van de generieke crisisorganisatie en in het bijzonder de reactiekracht op alle soorten incidenten en het uitoefenen van de takendie in de Wet veiligheidsregio's aan de bestuursorganen van de gemeente zijn opgedragen.					
Beleidsinformatie	De beleidsvoornemens 2018 passen binnen de ambities zoals opgenomen in het Regionaal Beleidsplan 2016–2019 en het Korpsbeleidsplan 2016–2018. De beleidsvoornemens zijn vertaald in de vier verschillende programma's brandweer, gemeenschappelijke meldkamer, oranje kolom en veiligheidsbureau. In de vier programmaplannen is concreet gemaakt welke strategische en operationele doelen worden nagestreeft en prestaties worden geleverd. Daarbij is zoveel als mogelijk vertaald naar, c.q. een koppeling aangebracht, naar de beleidsdocumenten en de inzet aan middelen. Zo gaat de brandweer bijvoorbeeld met een nieuwe manier van oefenen aan de slag (Vakbekwaamheid 2.0), wordt een wervingssysteem voor vrijwilligers ontwikkeld en ontwikkelen ze een nieuw producten- en dienstenpakket op het gebied van brandpreventie. Daarnaast wordt het intakeproces op de meldkamer zo optimaal mogelijk ingericht om de burgers in nood zo snel en goed mogelijk hulp te bieden (pilot multi-take) en wordt een integraal kwaliteitszorgsysteem/ planning&control cyclus gehanteerd.					
Beleidsrisico's	Daling instroom vrijwilligers. De betrokkenheid van de vrijwilligers is van belang en er moet zorg blijven voor de binding met vrijwilligers. Achterblijvende kosten Gemeenschappelijke Meldkamer (GMK). De ontwerp-programmabegroting 2018 voor de GMK is gebaseerd op de meest recente informatie m.b.t. de samenvoeging van de meldkamers Hollands Midden en Haaglanden en het transitieakkoord. Met betrekking tot (de berekening van) de achterblijvende materiële kosten GMK Hollands Midden is er nog geen overeenstemming tussen VRHM en betrokken partijen binnen Hollands Midden en het Ministerie van veiligheid en Justitie, conform het Transitieakkoord. Toekomstbestendige bluswatervoorziening. De VRHM heeft d.m.v. een projectopdracht besloten om in samenspraak met waterleidingbedrijven, gemeenten en Brandweer Hollands Midden te komen tot een gezamenlijke realisatie van een toekomstbestendige bluswatervoorziening binnen de VRHM. Omdat de verantwoordelijkheid voor de bluswatervoorziening is achtergebleven bij de gemeenten (en dus niet is meegenomen in de GR VRHM), zijn de financiële consequenties van deze ontwikkelingen voor rekening van de lokale gemeenten en dus niet zichtbaar in de begroting van de VRHM.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: €1.059	€ 0	€ 9.928	€ 7.579	€ 19.038	€ 25.570
Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.						

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000							
Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Openbare orde en veiligheid	-33	-89	-89	-114	-113	-87	-87
Handhaving	-79	-335	-418	-369	-343	-336	-336
Brandweer en rampenbestrijding	-1.163	-1.227	-1.227	-1.219	-1.254	-1.253	-1.253
Totaal programmakosten	-1.275	-1.651	-1.734	-1.702	-1.710	-1.676	-1.676
Apparaatskosten	-672	0	0	0	0	0	0
Kapitaallasten	-19	-14	-14	-14	-3	-3	-3
Totaal lasten	-1.965	-1.665	-1.748	-1.716	-1.713	-1.679	-1.679
Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	0
Handhaving	0	2	2	2	2	2	2
Brandweer en rampenbestrijding	52	45	45	45	45	45	45
Totaal baten	52	47	47	47	47	47	47
Saldo voor mutaties reserves	-1.913	-1.619	-1.702	-1.669	-1.666	-1.632	-1.632
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Toevoegingen Reserves	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen Reserves	0	0	83	0	0	0	0
Eind totaal	0	0	83	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	-1.913	-1.619	-1.619	-1.669	-1.666	-1.632	-1.632
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017 na wijziging							-1.702
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2018							-1.669
							32

Programma 4 Beheer en onderhoud Openbare Ruimte

Infrastructuur

Groen

Riolering &
Water

Afval

Met het beheer en onderhoud van de openbare ruimte zorgen we voor een veilige omgeving waar gebruikers geen risico lopen op materiële of persoonlijke schade. Ook willen we de (leef) omgeving voor bewoners en bedrijven aangenaam en bruikbaar maken en houden. Een aangename leefomgeving heeft een positieve invloed op ons welbevinden.

Het grootste deel van de beheer- en onderhoudswerkzaamheden zijn reguliere taken en komen elk jaar terug. Voor de omvangrijke onderhoudswerkzaamheden gebruiken we meerjarenonderhoudsplannen. Voor het kleiner onderhoud, de afvalinzameling en straatreiniging hebben we een dienstverleningsovereenkomst met de Meerlanden.

Onze wegen, kunstwerken, openbare verlichting, water, groen, afval en riolering worden gerekend tot onze kapitaalgoederen.

4.1 Prestatieveld Infrastructuur

De gemeente zorgt voor beheer en onderhoud van de infrastructuur, waaronder wegen, fietspaden, trottoirs kunstwerken, watergangen, openbare verlichting en wegmeubilair. De uitvoering wordt planmatig gedaan op basis van de door de raad vastgestelde reguliere meerjarige beleidsplannen voor onderhoud op de diverse velden.

Wat willen we bereiken?

Een veilige woon- en werkomgeving.

Kaderstellende stukken

- Beleidsplan wegen 2015–2019

- Beleidsplan Openbare Verlichting 2011–2021
- Kunstwerkbeleid 2015–2019
- Dienstverleningsovereenkomst met De Meerlanden

Wat gaan we ervoor doen?

- Onderhoud plegen aan de verharding op basis van het Beleidsplan wegen 2015–2019
- Afronden van de 3^e fase N208
- Het vervangen van diverse beschoeiingen
- Het baggeren van diverse watergangen
- Vervangen van de openbare verlichting door energiezuiniger LED armaturen

Prestatiegegevens

Wegen

Onderwerp	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Ambitie 2017	Ambitie 2018–2021
voldoende	79%	87%	77–87%	85%
matig	9%	8%	9–14%	10%
onvoldoende	12%	5%	4–9%	5%

Openbare Verlichting

Onderwerp	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Ambitie 2017	Ambitie 2018–2021
Percentage straten en wegen met in het verlichtingsplan vastgesteld verlichtingsniveau	100%	100%	100%	100%
Totaal verbruik in KWh openbare verlichting	794.201	806.185	790.000	780.000
Totaal verbruik in € openbare verlichting	€ 36.713	€ 23.000	€ 40.000	€ 39.500

4.2 Prestatieveld Groen

- De gemeente zorgt voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen en de aanvullende openbare ruimten. Waar nodig worden op basis van meldingen en eigen waarnemingen herstel- en correctiewerkzaamheden uitgevoerd.
- De gemeente heeft een regierol bij uitvoering van deze werkzaamheden.

Wat willen we bereiken?

- In 2017 is de voorbereiding van de renovatie van het Burgemeester van Nispenpark gestart. Deze herinrichting maakt deel uit van de totale centrumplannen. Ook de herinrichting van de Hoofdstraat vanaf de rotonde Sixlaan tot aan de Prins Bernardstraat en de Mariastraat vallen binnen dit project. Om tot een definitief ontwerp te komen is er met de stakeholders en inwoners van de gemeente een participatietraject gevolgd. In 2018 wordt naar verwachting gestart met de uitvoering van deze herinrichting.
- Vanuit het groenprogramma Bollenstreek is een visie gemaakt voor de thema's Entrees van de Bollenstreek (Recreatie en toerisme) en bloeiende bermen. Deze thema's worden in 2018 uitgewerkt tot projecten die uitwerking geven aan de opgestelde visie.
- Uitvoering geven aan het Groenbeleidsplan.
- Zorgdragen voor een veilig bomenbestand.

Kaderstellende stukken

- Groenbeleidsplan 2015–2024
- Groenprogramma Holland Rijnland, gebiedsprogramma Duin- en Bollenstreek 2010–2014, gebiedsprogramma 2012–2016, gebiedsprogramma 2014–2018, gebiedsprogramma 2016–2020
- Dienstverleningsovereenkomst met De Meerlanden
- Centrumplannen

Wat gaan we ervoor doen?

- Beheer en onderhoud van het openbare groen en specifieke locaties in de openbare ruimte zoals de begraafplaats, hertenkamp, Heemtuin, Hoftuin en andere parken en speelterreinen
- Renovatie van groenvoorzieningen
- Uitvoering van boomveiligheidscontroles

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Ambitie 2017	Ambitie 2018–2020
Beoordeling inwoners onderhoud groen	Niet gemeten	Niet gemeten	7,5	7.5

(bron: waar staat je gemeente.nl wordt om de 2 jaar beoordeeld, is na 2013 niet meer uitgevoerd)

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2015	Prognose 2016	Realisatie 2016	Prognose 2018–2020
Bomen (stuks)	9.100	9.120	9.125	9.150
Heester- en vast planten vakken (m2)	131.200	131.200	131.200*	131.200*
Grasvlakken (m2)	229.900	229.920	229.920*	229.920*

* Na het gereedkomen van de BGT worden de oppervlakten van de struiken en grasvlakken geactualiseerd.

4.3 Prestatieveld Riolering en water

De gemeente heeft tot taak de zorgplichten uit te voeren conform de wet milieubeheer. De zorgplichten zijn het afvalwater, hemelwater en grondwater. Hoe deze zorgplichten worden ingevuld en worden uitgevoerd is verwoord in het uitgebreid gemeentelijk Rioleringsplan 2016–2020.

Wat willen we bereiken?

- Zorgdragen voor behoud van de volksgezondheid door het afvalwater op een doelmatige en verantwoorde wijze af te voeren.
- Het terugdringen van overstorten vanuit de riolering naar het oppervlaktewater door het hemelwater verder af te koppelen van het afvalwater en dit hemelwater via het oppervlaktewater af te voeren.
- Inzicht in de grondwaterstanden om zodoende grondwateroverlast te voorkomen en het zoveel mogelijk beperken van structurele grondwateroverlast.

Kaderstellende stukken

- Verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2016–2020
- RioolBeheerPlan en BasisRioolPlan 2016–2020
- Dienstverleningsovereenkomst met De Meerlanden

Wat gaan we ervoor doen?

- Uitvoering geven aan het verbreed gemeentelijk rioleringsplan. Dit conform het jaarlijks opgestelde Operationeel Plan.
- Het uitvoeren van de reguliere onderhoudstaken voor het onderhoud van de riolering, persriolering (inclusief pompen en gemalen) en het meten van het grondwater.
- Deelname in de samenwerking in de waterketen, subregio Kennemerland. Hierin worden een aantal onderzoeken in breder verband uitgevoerd: het instellen van een waterloket, onderzoek naar nut en noodzaak voor een verordening voor Warmte-koude opslag systemen en actualiseren van de aansluitverordening voor huisaansluitingen op de riolering.
- In het beleidsplan kunstwerken 2015–2019 zijn ook de beschoeiingswerkzaamheden opgenomen. Het is beter om dit op termijn zowel beleids- als beheersmatig te scheiden van de kunstwerken. Voorgesteld wordt in 2018 de inspectie van de beschoeiing uit te voeren om zo een actueel bestand te krijgen en dan in 2019 een beheer- en beleidsplan op te stellen voor de periode 2019–2028.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Ambitie 2017	Ambitie 2017	Ambitie 2018–2021
Aantal meldingen bewoners en bedrijven	250	231	225	220	215

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Prognose 2017	Prognose 2018–2020
Vrijverval riolering (meters)	80.300	90.776	87.000	91.500
Persriolering (meters)	23.600	24.345	24.360	24.360
Huisaansluitingen (aantal)	9.150	9.267	9.270	9.400
Bedrijfsaansluitingen (aantal)	710	642	642	650
Woonbootsaansluitingen (aantal)	20	20	20	20
Bergbezinkbassins (aantal)	5	5	5	5
Hoofdgemalen (aantal)	11	12	12	13
Minidrukrioleringsgemalen (aantal)	202	202	222	202
Overstorten (stuks)	19	17	17	17

4.4 Prestatieveld Afval

- Inzameling (zowel aan huis alsook het ontvangen op de milieustraat) en afvoer van het al het huishoudelijk afval in onze gemeente.
- De gemeente heeft, vanuit de wet *milieubeheer*, de verplichting om de inzameling te verzorgen.

Wat willen we bereiken?

We willen een effectieve en efficiënte inzameling van het huishoudelijk afval om daarmee schade aan de volksgezondheid te voorkomen en de milieudoelstellingen te realiseren. De milieudoelstelling (een grondstoffenresponse van 65%) wordt periodiek gemeten en gerapporteerd. Hillegom haalt op dit moment deze doelstelling van 65% nog niet. Om die reden is er een verbeterprogramma “Op weg naar 65%” opgesteld. Daarnaast heeft de Rekenkamercommissie van gemeente Hillegom een onderzoek uitgevoerd naar afvalinzameling in onze gemeente. Uit het onderzoek leren we dat een trendbreuk

nodig is om in 2020 een afvalscheiding te bereiken van 75%. Dit hogere scheidingspercentage is een landelijke ambitie. We zijn dan ook gestart met de voorbereidingen om te komen tot een nieuw beleidsplan voor de inzameling van huishoudelijk afval.

Kaderstellende stukken

- Beleidsplan huishoudelijke afvalstoffen 2010–2020
- Dienstverleningsovereenkomst met De Meerlanden
- Gemeentelijke afvalstoffenverordening en uitvoeringsbesluit
- Wet Milieubeheer (Wmb)
- Landelijk afvalbeheersplan (LAP2)
- Afvalscheidingsadvies Meerlanden “Op weg naar 65%”
- VANG (Van Afval Naar Grondstof) met een respons van 75%

Wat gaan we ervoor doen?

- Uitvoering geven aan ons beleidsplan huishoudelijk afval 2010–2020.
- Uitvoering geven aan het scheidingsadvies “Op weg naar 65%”.
- Uitvoering geven aan het Verpakkingsconvenant.
- Het opstellen van een nieuw beleidsplan. Met de uitgangspunten vanuit VANG.

Prestatiegegevens

Afvalstoffenhoeveelheden	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Ambitie 2017	Ambitie 2018
Restafval	4.951	4.754	4.500	4.600
GFT	1.707	1.713	2.000	1.750
Papier	1.151	1.140	1.300	1.150
Textiel	126	124	160	150
Glas	505	494	500	500
Kunststof	182	231	200	250
Ijzer/blik/wit- en bruingoed	334	335	350	350
Klein Chemisch Afval	31	33	30	30
Puin	629	558	750	600
Hout	751	696	750	700
Totaal hoeveelheid afval	10.367	10.078	10.540	10.080
Aantal inwoners	21.101	21.307	21.567	21.316
Totaal afval per inwoner in kg	491	473	489	473
Restafval per inwoner in kg	235	223	208	215
Scheidingspercentage*	52%	53%	57%	54%

*bronscheiding, exclusief nascheidingsresultaat van 3%.

Onderwerp	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Prognose 2017	Prognose 2018
Afvalstoffenheffing	€ 284,55	€ 284,55	€ 262,50	€ 272,50
Dekkingsgraad	98,7%	94,2%	100%	100%

Beleidsindicatoren (verplicht)

Taakveld	Naam indicator	Eenheid	Begroting 2018	Realisatie Hillegom
Volksgezondheid en milieu	Huishoudelijk restafval	hoeveelheid restafval per bewoner per jaar in kilo's	198	2015: 198
Volksgezondheid en milieu	Hernieuwbare elektriciteit	Percentage elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa	1,4%	2015: 1,4%

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf E Verbonden partijen.

Naam	Vuilaafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)					
Vestigingsplaats	Voorhout					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: geen Dagelijks bestuur: 1 wethouder					
Openbaar belang	De VAB verzorgt voor de Bollen6 gemeenten de overslag en afvoer van verbrandbaar en composteerbaar/vergistbaar afval.					
Beleidsinformatie	Het VAB richt zich op het verbeteren van de afvalscheiding zodat tenminste wordt voldaan aan alle landelijke streefcijfers. Ook wordt met contractbeheer en samenwerkingsafspraken de kosten voor de afvalinzameling die beïnvloedbaar zijn door het VAB geminimaliseerd tegenover een goede kwaliteit van dienstverlening.					
Beleidsrisico's	Het contract voor het beheer van het overlaadstation is uitbesteed aan De Meerlanden en is verlengd tot eind 2017. De verlenging heeft te maken met het onderzoek naar de toekomst van het VAB-terrein. De installatie is verouderd en de huurovereenkomst loopt tot eind 2023. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek zullen investeringen gedaan moeten worden om de continuïteit en de bedrijfszekerheid van de overslag te garanderen tot minimaal de einddatum van de huidige contracten voor de overslag, transport en de verwerking van gft- en restafval.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: € 137	€ 0	€ 95	€ 79	€ 10	€ 19
Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.						

Naam	De Meerlanden N.V.					
Vestigingsplaats	Hoofddorp					
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap					
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: geen					
Openbaar belang	De Meerlanden werkt samen met een aantal gemeenten aan een schone en duurzame leef- en werkomgeving. Dit doet zij door de gemeenten schoon, heel en veilig te houden en door afval innovatief in te zamelen en te verwerken.					
Beleidsinformatie	De Meerlanden heeft de visie AM2020 ontwikkeld: m.b.t. omgaan met toenemende schaarste van grondstoffen, innovatie en veranderend overheidsbeleid. De visie wordt in praktijk gebracht en effecten worden onderzocht.					
Beleidsrisico's	De Meerlanden heeft geïnvesteerd in een nieuwe werkwijze van gft afval. Duurzaam met een lange terugverdiensijd.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: € 3.570	€	€ 25.292	€ 26.140	€ 26.892	€ 29.032
Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.						

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000							
Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Infrastructuur	-1.628	-1.944	-1.971	-1.951	-1.929	-2.149	-1.925
Groen	-1.338	-1.420	-1.442	-1.449	-1.448	-1.447	-1.447
Riolering en water	-1.015	-1.189	-1.214	-1.269	-1.261	-1.279	-1.272
Afval	-1.854	-1.700	-1.714	-1.774	-1.772	-1.740	-1.740
Totaal programmakosten	-5.835	-6.253	-6.341	-6.443	-6.410	-6.615	-6.384
Apparaatskosten	-1.161	0	0	0	0	0	0
Kapitaallasten	-1.898	-905	-905	-962	-968	-1.011	-1.056
Totaal lasten	-8.894	-7.158	-7.247	-7.405	-7.378	-7.626	-7.440
Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Infrastructuur	130	81	81	81	81	81	81
Groen	6	5	5	5	5	5	5
Riolering en water	2.781	2.196	2.196	2.235	2.276	2.314	2.322
Afval	2.631	2.430	2.430	2.524	2.523	2.485	2.485
Totaal baten	5.549	4.713	4.713	4.845	4.886	4.886	4.894
Saldo voor mutaties reserves	-3.345	-2.445	-2.533	-2.560	-2.492	-2.740	-2.546
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Toevoegingen Reserves	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen Reserves	370	178	266	106	38	261	38
Eind totaal	370	178	266	106	38	261	38
Saldo na resultaatbestemming	-2.974	-2.267	-2.267	-2.454	-2.455	-2.478	-2.508
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017 na wijziging							-2.533
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2018							-2.560
							-26

Programma 5 Inwoner & Bestuur

Bestuur

Samenwerking

Dienstverlening

Bedrijfsvoering

Het programma Inwoner & Bestuur beschrijft hoe Hillegom het democratisch proces organiseert, hoe de samenwerking met andere overheden vorm krijgt, hoe de organisatie aansluit bij maatschappelijke doelen en hoe de dienstverlening aan inwoners en bedrijven is georganiseerd.

Wij hebben de overtuiging dat samenwerking met onze regiogemeenten de enige mogelijkheid is om een kwalitatief en kwantitatief goed antwoord te vinden op onder andere de decentralisaties in het sociaal domein, de financiële vooruitzichten en de strategische opgaven bij onder meer economie, ruimtelijke ordening en infrastructuur.

5.1 Prestatieveld Bestuur

In het prestatieveld Bestuur staan de drie bestuursorganen van de gemeente (gemeenteraad, college van burgemeester en wethouders en burgemeester) en de ondersteuning van de bestuursorganen centraal.

Wat willen we bereiken?

- Een democratisch en transparant functionerend gemeentebestuur.
- Stimuleren en faciliteren van initiatieven, de zogenaamde (overheids-) participatie waarbij de overheid één van de participanten is geworden.
- Een goede samenwerking tussen college en raad.
- De raad vroegtijdig te betrekken bij de voorbereiding van nieuw beleid.
- Uitvoering geven aan het raadsprogramma en coalitieakkoord 2014–2018.
- Benutten van voordelen ambtelijke fusie Hillegom, Lisse en Teylingen.
- Het versterken van het strategisch vermogen.
- Bekendheid van het bestuurlijk en democratisch proces vergroten bij de basisschoolleerlingen.

Kaderstellende stukken

- Reglement van orde voor de raad
- Verordening op de raadscommissie
- Raadsprogramma en coalitieakkoord

Wat gaan we ervoor doen?

- Werken op basis van planning en bestuursopdrachten.
- De inrichting van de bestuurlijke processen binnen HLTsamen zoveel mogelijk harmoniseren zonder de eigenheid van elk gemeentebestuur aan te tasten.
- In 2018 wordt er een kindergemeenteraad georganiseerd. Leerlingen van de basisscholen worden bekend gemaakt met het democratisch proces.
- We komen tot een visie op participatie met concrete doelen en acties voor 2017/2018 en een doorkijkje naar 2018 en verder.

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Prognose 2017	Prognose 2018-2021
Onderzoeken (per jaar) rekenkamercommissie	3	1	2	2	2

5.2 Prestatieveld Samenwerking

- Per 1 januari 2017 is de ambtelijke samenwerking Hillegom, Lisse en Teylingen gestart.
- De samenwerking met onze andere buurgemeenten en met de verbonden partijen blijven gehandhaafd.

Wat willen we bereiken?

- We willen onze strategische positie versterken en een volwaardige gesprekspartner zijn voor Rijk, Provincie, buurgemeenten en maatschappelijke organisaties. We doen dit om de belangen van onze inwoners zo goed mogelijk te behartigen en inwoners en bedrijven zo goed mogelijk van dienst te kunnen zijn. We doen dit tegen aanvaardbare kosten en monitoren dit in 2019.

Kaderstellende stukken

- De raadsbesluiten van Hillegom, Lisse en Teylingen over de ambtelijke samenwerking.
- 'Verbindingen leggen', Evaluatienota Communicatie gemeente Hillegom (2012)

Wat gaan we ervoor doen?

HLT samen

- Verder werken aan de invoering van de ambtelijke samenwerking.
- Vergroten van de kwaliteit van onze werkzaamheden, besparen op kosten en verkleinen de kwetsbaarheid.
- In 2020 een besparing bereiken op de bedrijfskosten van HLTsamen van 5% t.o.v. 2016.

5.3 Prestatieveld Dienstverlening

Visie op dienstverlening HLTsamen

"In 2020 helpen wij de klant op een moderne en efficiënte manier: digitaal waar het kan en persoonlijk waar de klant dat wil. Wij bieden kwaliteit, zijn zorgvuldig en snel. Onze dienstverlening is persoonsgericht, toegankelijk en biedt service over de gemeentegrenzen heen. We overtreffen de verwachtingen van de klant (intern en extern) en willen tevreden klanten".

De focus bij de uitvoering van onze dienstverlening ligt op de klant. Wij voeren onze dienstverlening op een efficiënte en klantgedreven wijze uit. Onze dienstverlening is actueel en eigentijds. Onze houding naar de klant is proactief en meedenkend.

Ontwikkelingen

Omgevingswet (vergunningen)

De omgevingswet voegt meer dan twintig wetten en honderden regelingen samen en heeft als doel het mooier, schoner en veiliger maken van de leefomgeving. Een kernpunt van het wetsvoorstel is het vroegtijdig samenwerken met de omgeving: inwoners, ondernemers en belangenorganisaties. Dit vraagt ook om een andere manier van werken bij onder andere vergunningverlening. Op dit moment is nog onvoldoende duidelijk wat dit precies zal gaan betekenen, maar de verwachting is wel dat meer vooraf zal worden afgestemd en minder gedurende het vergunningentraject. Dit vraagt mogelijk om een andere manier van financiering van de vergunningverlening. De datum van invoering is uitgesteld, de voorbereiding wordt wel opgepakt.

Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

Op 16 april 2016 is de wet VTH in werking getreden. Deze wet dwingt de gemeenten te voldoen aan kwaliteitseisen als het gaat over vergunningen, toezicht en handhaving. Zo worden de gemeenten verplicht een kwaliteitsverordening vast te stellen en indien nodig een verbeterplan hoe ze dat gaan bereiken. Na vaststelling van deze verordening (2017) gaan we aan de slag met het verbeterplan. In 2018 zal zeker een deel van de implementatie daarvan aan de orde zijn.

Wet Private Kwaliteitsborging (PKB)

De Wet Private Kwaliteitsborging (PKB) wordt waarschijnlijk in 2018 ingevoerd. Deze wet hangt samen met de wet VTH. Stapsgewijs worden delen van het werk van bouw- en woningtoezicht bij de gemeenten overgeheveld naar marktpartijen. Door middel van private kwaliteitsborging gaat de markt zelf bouwkwaliteit garanderen. Voor vergunningverlening betekent dit al met al dat gemeenten uiteindelijk de technische toets bij vergunningaanvragen niet meer zelf doen, maar dat dit overgelaten wordt aan de markt. Minder toetsing vooraf en meer toetsing achteraf. Het tempo daarvan en hoever de overheveling naar de markt uiteindelijk zal zijn, is op dit moment nog onduidelijk. Dit zal logischerwijs uiteindelijk ook (negatieve) gevolgen hebben voor inkomsten leges.

Basis Registratie Personen

Eind 2021 moeten alle gemeenten van de BRP (Basis Registratie Personen voorheen GBA) overstappen op een landelijke registratie van personen (Operatie BRP). Dit maakt onder meer plaatsonafhankelijke dienstverlening mogelijk. (bijvoorbeeld paspoort en rijbewijs aanvragen en ophalen in de gemeente naar keuze).

Fraudebestrijding

De Rijksoverheid wil veel meer in gaan zetten op fraudebestrijding, wij volgen hierin de ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken?

Zelfredzaamheid van de burger vergroten

Een van de belangrijkste ontwikkelingen is de steeds verdergaande digitalisering van de overheid en de wens om te komen tot één overheidsingang (mijnoverheid.nl) en verdere deregulering. Ook voor Hillegom zetten wij daarop in.

Aandacht voor de menselijke maat

De laatste tijd is een ontwikkeling te zien die meer en meer aandacht vraagt voor de menselijke maat van dienstverlening. Niet iedereen kan mee in de huidige digitale wereld.

Het verbeteren van het persoonlijk contact met onze inwoners is, naast de digitalisering van de dienstverlening, één van de speerpunten van de gemeente Hillegom. Juist in de komende periode blijft de gemeente Hillegom het aanspreekpunt voor onze inwoners bij overheidsvragen. Persoonlijke dienstverlening staat ook centraal in ons communicatiebeleid. Met concrete acties vergroten we het besef dat 'de burger' niet bestaat. Onze klanten zijn mensen met verschillende achtergronden, belangen en kennis. In onze dienstverlening staat het inleven in de klantsituatie centraal.

Van regelgeving naar samenwerken

We gaan steeds meer naar een netwerksamenleving waarin burgerinitiatieven heel gewoon zijn en waar wij als gemeente onderdeel van uitmaken. Van de overheid wordt deregulering en flexibiliteit verwacht. Er zal een verschuiving ontstaan van regelgeving naar toezicht en faciliterend. Wij gaan meer samenwerken met bedrijven, wijken en verenigingen.

Wij gaan onze maatschappelijke partners meer betrekken bij de dienstverlening.

Kaderstellende stukken

- Overheidsbrede dienstverlening 2015–2020 (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
- www.omgevingswetportaal.nl
- www.klantinfocus.nl/diensten/govmetric
- www.operatiebrp.nl
- www.e-overheid.nl

Wat gaan we ervoor doen?

Zelfredzaamheid van de burger vergroten

Het aantal digitaal te verkrijgen producten en de digitale volwassenheid daarvan worden verder verhoogd. Waarbij we het principe hanteren: "Digitaal waar het kan, persoonlijk waar de klant het wil". Wij stimuleren de inwoners van Hillegom om aan te sluiten bij MijnOverheid (mijn.overheid.nl) en helpen hen digitaal vaardig te worden.

Aandacht voor de menselijke maat

Een deel van onze inwoners zal niet mee kunnen in de digitale ontwikkelingen. Daarvoor blijven wij ruimte bieden in ons gemeentehuis en als huisbezoek noodzakelijk is dan doen wij dat graag.

Van regelgeving naar samenwerken

De contactfunctionaris bedrijven, wijken en verenigingen maakt in 2018 in samenwerking met onze maatschappelijke partners (bedrijven, verenigingen en inwoners) een plan hoe wij onze dienstverlening verder kunnen optimaliseren.

Verschuiving technische toets naar de private sector

Medio 2017 is gestart met een kostendekkendheidsonderzoek van de leges. Gemeenten mogen niet meer leges heffen dan de werkelijk gemaakte kosten. Door de ambtelijke fusie en de op handen zijnde verschuiving van de technische toets naar de private sector is het noodzakelijk om te beoordelen wat de gevolgen hiervan zijn voor de leges. Op het personele vlak hebben we eerder geanticipeerd op deze ontwikkelingen door te werken met een "flexibele schil". De verwachting is dat voor vergunningverlening 15% van de werkzaamheden naar de private sector zal gaan. Als uit het kostendekkendheidsonderzoek blijkt dat de leges aangepast moeten worden, zal hiervoor bij het vaststellen van de (belasting)verordeningen, een voorstel voorgelegd worden aan de gemeenteraad.

Invoering Omgevingswet

We zullen deze ontwikkeling op de voet volgen en daar waar mogelijk anticiperen op de nieuwe wetgeving. Het is van belang om straks voldoende expertise in huis te hebben om de nieuwe taakvelden op een goede manier uit te kunnen voeren. Doordat wij werken met een zogenaamde "flexibele schil" kunnen wij hierop anticiperen.

Meer inzetten op fraudebestrijding

Ook wij vinden dit thema van belang en willen identiteitsfraude tegengaan door het aanschaffen van documentscanners aan de balies. Ook gaan we de werkprocessen eerste inschrijving, controle brondocumenten, briefadres en adresonderzoek harmoniseren en aanscherpen.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Ambitie 2017	Ambitie 2018–2021
Dienstverlening burgerperspectief (Waar staat je gemeente.nl)			6.71	7.0	7.0
Dienstverlening ondernemersperspectief (Waar staat je gemeente.nl)	6.4		6,48	7.0	7.0
Gesprekswaardigheid telefoon		7.4	n.b.	8.1	8.1
Bereikbaarheid telefoon		5.6	n.b.	7.0	7.0
Binnen 10 minuten geholpen aan de balie	90%	94%	95%	95%	95%
Digitale volwassenheid gemeente Hillegom	34%		49%	50%	50%
Benchmark met GovMetric gemeenten					Top 10 positie

5.4 Prestatieveld Bedrijfsvoering

Met de term bedrijfsvoering bedoelen wij de sturing en beheersing van alle primaire en ondersteunende processen in een organisatie. De kern ervan is dat het de aansturing van de organisatie betreft. Deze kan worden onderscheiden in feitelijke uitvoering (het daadwerkelijk maken van producten en het verlenen van diensten) en in het bepalen van beleid (keuzes maken over wat wel en wat niet te doen).

Om onze doelstellingen te realiseren moet de bedrijfsvoering effectief en efficiënt zijn ingericht en worden uitgevoerd. Daartoe is de bedrijfsvoering van de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen vanaf 1 januari 2017 ondergebracht in de Gemeenschappelijke Regeling HLTsamen.

Wat willen we bereiken?

Dat de gemeente Hillegom haar – in de diverse visies neergelegde – ambities effectief realiseert, aansluit bij landelijke ontwikkelingen en voldoet aan haar wettelijke verplichtingen en hierop stuurt.

Invloed omgevingswet op bedrijfsvoering

De organisatie van HLTsamen moet zich voorbereiden op de landelijke verplichte invoering van de omgevingswet per 2019. Dit betekent verandering van de wijze van werken op diverse thema's zoals participatie, duurzaamheid, vergunningverlening, milieu, maar vooral het maken van een integrale afweging waarin de fysieke leefomgeving centraal staat. Dit houdt in dat de interne processen aangepast moeten worden en dat er een cultuur-, wellicht organisatieverandering in gang gezet moet worden.

Kaderstellende stukken

- Financiële verordeningen
- Facilitair beleid en het meerjarig onderhoudsplan
- Het bedrijfsplan HLT Samen Sterker

Wat gaan we ervoor doen?

Invloed bedrijfsvoering

Er wordt bottom up gewerkt aan de implementatie omdat het met name gaat om interne processen en cultuurverandering (vergelijkbaar met de 3 decentralisaties in het sociaal domein).

In 2017 wordt gewerkt aan één integrale visie en dit heeft geleid tot een Programma met verschillende deelprojecten en met verschillende projectleiders uit even zoveel domeinen en met diverse projectplannen. In 2018 worden deze plannen uitgevoerd.

bedragen x € 1.000)

Overhead	2018
Gemeentesecretaris	115
Huisvesting (kantoor en werf).	379
Achterblijvende (kapitaal)lasten diverse facilitaire zaken.	377
HLT bijdragen	5.311
Totaal	6.182

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Begroting 2017	Begroting 2018
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	Zie begroting GR HLT Samen	Zie begroting GR HLT Samen
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)		
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur)		
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	€ 425	€ 425
Overhead (% van totale lasten)	15 %	15%

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor, dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf E Verbonden partijen.

Naam	Holland Rijnland					
Vestigingsplaats	Leiden					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 2 raadsleden Dagelijks bestuur: geen					
Openbaar belang	Holland Rijnland heeft als taak de gemeenschappelijke, regionale belangen te behartigen bij het Rijk, de provincie en andere invloedrijke overlegstructuren. Ook wil het samenwerkingsverband de deelnemende gemeenten een platform bieden, evenals het bevorderen van coördinatie en afstemming tussen de gemeenten, onder andere voor het vaststellen van gemeenschappelijk, regionaal beleid. Dit faciliteert zij in de domeinen maatschappelijke ontwikkeling, ruimtelijke ontwikkeling en leefomgeving. Gezamenlijk optreden, vergroot de slagkracht en de impact van projecten. Daarnaast levert Holland Rijnland een bijdrage aan de inhoudelijke agenda 2016–2020. Uitvoering vindt plaats op verschillende taken op het gebied van leerplicht, jeugdhulp, woonruimteverdeling en doelgroepenvervoer.					
Ontwikkelingen	De gezamenlijke ambitie van de gemeenten in de regio Holland Rijnland is: 1. Het hebben van een optimaal niveau van sociale voorzieningen, lokaal en regionaal, waarbij de eigen kracht van de burger centraal staat; 2. Koploper te zijn in het toepassen van economische en technologische innovaties; 3. Het hebben van een aantrekkelijke en vitale woon- en leefomgeving; 4. Het versterken van het strategisch vermogen van de samenwerkende gemeenten.					
Beleidsrisico's	Holland Rijnland beschikt niet over vrije reserves. De risico's liggen voornamelijk binnen de reguliere bedrijfsvoering: debiteurenbeheer, subsidiestromen derden, personeelskosten, ziektekosten en automatisering. De maximale omvang van eventueel op te treden risico's worden geraamd op € 100.000. Bijzondere risico's, boventallige medewerkers (2) in begeleiding van werk naar werk.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2018	31-12-2018	1-1-2018	31-12-2018
	H: € 317	€ 0	€ 1.286	€ 349	€ 35.342	€ 37.477
Het eigen en vreemd vermogen zijn gebaseerd op de jaarrekening van 2016,						

Naam	HLTsamen					
Vestigingsplaats	Hillegom					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit zes leden van de drie gemeenten. Het ene lid is een wethouder en het andere lid is de burgemeester per gemeente. Daarmee biedt de werkorganisatie een kwalitatief, hoogwaardige, efficiënte en innovatieve dienstverlening aan de 'klanten' van de gemeenten: Hillegom, Lisse en Teylingen.					
Ontwikkelingen	Uitvoering geven aan het bedrijfsplan, vastgesteld in de raden van de aangesloten gemeenten. Focus ligt op het gebied van Kwaliteit, Kostenreductie, Kwetsbaarheid en de verbeterde Strategische positie.					
Beleidsrisico's	Het niet halen van de gestelde financiële doelstellingen in het bedrijfsplan.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2018	31-12-2018	1-1-2018	31-12-2018
	H: € 8.908					

Naam	Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)					
Vestigingsplaats	Heemstede					
Rechtsvorm	Stichting					
Bestuurlijk belang	gemeentesecretaris in het Algemeen Bestuur					
Openbaar belang	Stichting RIJK is een samenwerkingsorganisatie tussen gemeenten om financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen voor haar leden te halen. Daarnaast wordt inkoop als strategisch en tactisch instrument ingezet ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de gemeente.					
Beleidsinformatie	Er zijn op dit moment 17 deelnemende gemeenten. Groei wordt niet uitgesloten, maar actieve acquisitie vindt niet plaats.					
Beleidsrisico's	De kosten van de stichting RIJK bestaan vrijwel volledig uit personeelslasten, het beleidsrisico is derhalve beperkt.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: € 105	€ 0	€ 310	€ 310	€ 0	€ 0
	Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.					

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000							
Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Bestuur	-1.378	-1.846	-1.917	-1.985	-1.929	-1.913	-1.913
Samenwerking	-1.989	-5.928	-6.734	-6.039	-6.008	-5.947	-5.947
Dienstverlening	-433	-1.370	-1.460	-1.324	-1.332	-1.247	-1.277
Bedrijfsvoering	-5.185	-573	-853	-546	-546	-546	-546
Totaal programmakosten	-8.985	-9.716	-10.964	-9.894	-9.814	-9.653	-9.683
Apparaatskosten	-5.541	0	0	0	0	0	0
Kapitaallasten	-538	-435	-435	-349	-284	-224	-211
Totaal lasten	-15.063	-10.151	-11.399	-10.243	-10.099	-9.877	-9.895
Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Bestuur	251	18	18	0	0	0	0
Samenwerking	815	429	582	478	452	430	430
Dienstverlening	869	718	718	718	718	718	718
Bedrijfsvoering	5.971	79	79	14	14	14	14
Totaal baten	7.906	1.244	1.396	1.210	1.183	1.161	1.161
Saldo voor mutaties reserves	-7.157	-8.907	-10.002	-9.033	-8.915	-8.716	-8.733
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Toevoegingen Reserves	0	0	0	-3.010	0	0	0
Onttrekkingen Reserves	982	16	1.111	3.440	430	430	430
Eind totaal	982	16	1.111	430	430	430	430
Saldo na resultaatbestemming	-6.175	-8.891	-8.891	-8.603	-8.485	-8.286	-8.303
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017 na wijziging							-10.002
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2018							-9.033
							969

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Alle lasten en baten die samenhangen met de programma's 1 t/m 5 worden direct op het desbetreffende programma geboekt. De baten bestaan uit doeluitkeringen, specifieke rijksvergoedingen, huuropbrengsten en dergelijke.

In Algemene dekkingsmiddelen staan de volgende onderwerpen:

- Lokale heffingen
- Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- Dividenden
- Saldo financieringsfunctie
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Verder heeft de gemeente diverse inkomsten waarvan de besteding niet gebonden is. Dit zijn de zogenaamde algemene dekkingsmiddelen. Deze baten zijn niet aan een concreet programma toe te rekenen. Artikel 8 van het BBV schrijft voor dat, naast de begroting van lasten en baten per programma, ook een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien wordt opgenomen. In onderstaand overzicht zijn de algemene dekkingsmiddelen gespecificeerd.

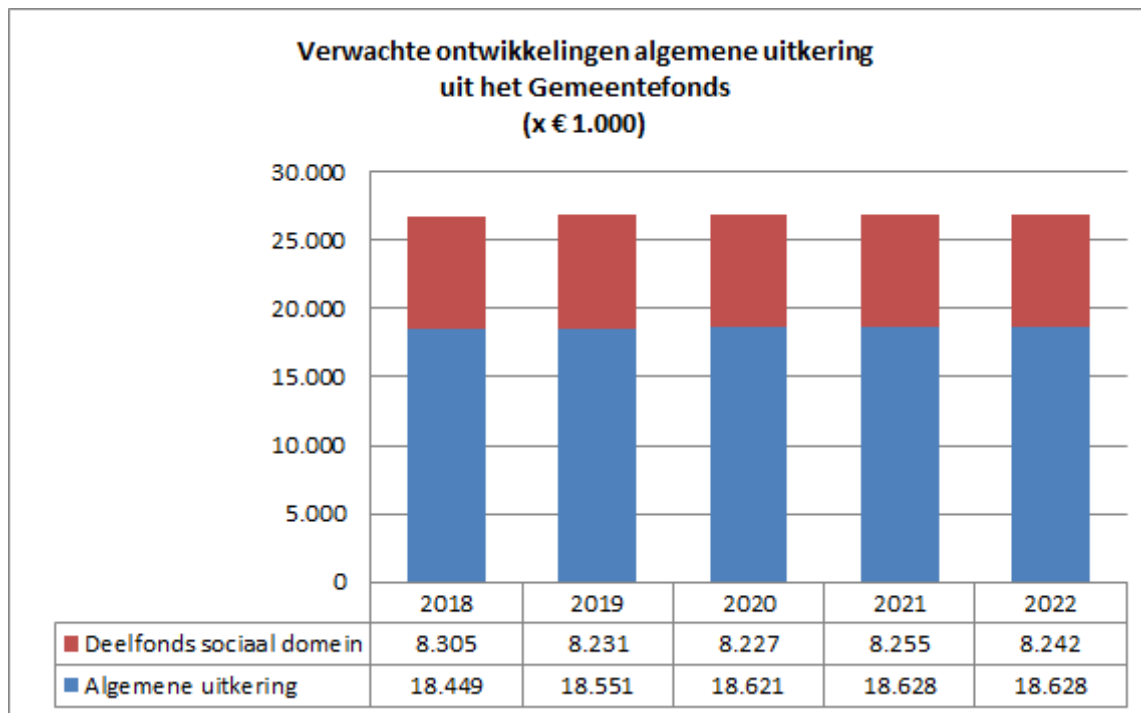
Lokale heffingen

Dit zijn gemeentelijke belastingen die geen directe relatie hebben met een bepaalde gemeentelijke taak, de besteding is niet geoormerkt. De onroerende zaakbelasting en de precariobelasting vallen hieronder. Dit geldt niet voor de rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges, marktgelden, grafrechten en de heffing BedrijfsInvesteringsZone (BIZ). Deze worden op de desbetreffende programma's verantwoord en zijn geoormerkt voor deze heffingen. We verwijzen u naar paragraaf G voor een uitgebreidere toelichting. In paragraaf A onderdeel B is een berekening opgenomen over de dekkingspercentages in relatie tot het weerstandsvermogen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In de begroting is rekening gehouden met de effecten van de Meicirculaire 2017. Voor 2018 is rekening gehouden met de stijging van het aantal inwoners en de woningen in overeenstemming met de vastgestelde Kadernota 2018. De overige jaren zijn gelijk gehouden. In de uitkering zijn de decentralisaties opgenomen.

De ramingen voor de Algemene uitkering zijn fors hoger dan bij de Kadernota 2018 door de positieve ontwikkelingen in de economie. De bedragen voor het deelfonds sociaal domein worden in overeenstemming met de opgave van het Rijk hoger geraamd.

De uitgangspunten voor het deelfonds sociaal domein zijn vastgelegd in de Tijdelijke Wet Deelfonds sociaal domein. Deze vervalt na drie jaar. Bij de invoering was afgesproken dat vanaf 2018 de middelen uit het deelfonds geheel binnen de reguliere uitgangspunten van het Gemeentefonds en de Financiële-verhoudingswet gaan vallen. Dit is nog niet gerealiseerd. De bedragen worden op verzoek van het Rijk in het Deelfonds sociaal domein nog steeds (afzonderlijk) getoond. In de tabel hieronder staat de verdeling van de gelden van de transitie 3D over de verschillende deelgebieden.

(bedragen x € 1.000)					
3 D's in het sociaal domein	2018	2019	2020	2021	2022
Decentralisatie AWBZ naar WMO	2.588	2.559	2.570	2.566	2.562
Decentralisatie jeugdzorg	3.943	3.949	3.992	4.014	4.014
Decentralisatie Participatiewet	1.774	1.723	1.664	1.674	1.666
Totaal	8.305	8.231	8.227	8.255	8.242

Dividenden

We ontvangen dividend van Alliander, Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) en De Meerlanden naar rato van het bedrijfsresultaat. We begroten het dividend in 2018 overeenkomstig de verwachtingen bij de kadernota. De hogere resultaten van de Meerlanden zijn afgelopen jaren veelal incidenteel. In 2015 hebben we de laatste termijn ontvangen van de verkoop van aandelen Nuon. Met ingang van 2016 ontvangen we dus geen dividend meer van de Nuon.

Bedragen x € 1.000				
Dividend	Resalisatie 2015	Realisatie 2016	Begroting 2017 na wijziging*	Begroting 2018 e.v.
Alliander	450	314	326	260
Bank Nederlandse Gemeenten	28	51	81	80
Meerlanden	79	100	71	37
Nuon	230			
Totaal baten	787	465	478	377

*Berap 2017

Saldo financiëringfunctie

In de vernieuwde BBV zijn de regels over rentetoerekening gewijzigd. De notitie Rente van de Commissie BBV geeft in een stellige uitspraak, dat er niet meer rente mag worden toegerekend dan de werkelijke rentelasten. Er is geadviseerd geen rente meer toe te rekenen aan eigen vermogen (voorheen bespaarde rente). Er wordt in Hillegom geen rente meer berekend over investeringen en toegerekend aan de prestatievelden. Het renteresultaat in Hillegom bedraagt € 0.

Onze gemeente heeft geen gelden geleend. Er zijn dus geen werkelijke rentelasten. We begroten alleen werkelijk verwachte rentebaten tot en met 2019. Dit is rente over uitgezette gelden bij de BNG en Triple A banken. Als gevolg van de invoering van het schatkistbankieren per 1 januari 2014 is er een overgangsregeling voor 7 jaar ingesteld. De financiële vertaling van de overgangsregeling is opgenomen in deze Programmabegroting.

Overige algemene dekkingsmiddelen

De hier berekende bedragen werden veroorzaakt door de kostenverdelingssystematiek. In de vernieuwde BBV voorschriften is de kostenverdeling opgeheven. De overhead wordt verantwoord in prestatieveld bedrijfsvoering en de directe bedrijfskosten worden rechtstreeks toegerekend aan de producten en activiteiten. De overhead wordt wel meegenomen in de berekening van de kostendeekkende tarieven.

Mutaties reserves

Per programma is vermeld wat de mutaties op de reserves zijn. Een aantal mutaties is niet toe te wijzen aan een programma en worden daarom hier verantwoord.

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar paragraaf E.

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)					
Vestigingsplaats	Den Haag					
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap					
Bestuurlijk belang	Algemene vergadering van aandeelhouders 1 wethouder					
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten voor maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de uitvoering van de publieke taak. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de staat, evenals het door de statuten beperkte werkterrein van de bank bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is.					
Beleidsinformatie	De helft van de aandelen is van de staat, de andere helft van provincies, gemeenten en een hoogheemraadschap.					
Beleidsrisico's	De gemeente ontvangt jaarlijks dividend. De resultaten van deze deelneming fluctueren en daarmee ook de dividenduitkering.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: € 0	€ 369	€ 4.163	€ 4.486	€ 145.348	€ 149.514
Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.						

Naam	Duin- waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)					
Vestigingsplaats	Voorburg					
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap					
Bestuurlijk belang	Algemene vergadering van aandeelhouders 1 wethouder					
Openbaar belang	Excellente dienstverlening, leveringsbetrouwbaarheid en aandacht voor natuur-, recreatie- en waterkwaliteit.					
Beleidsinformatie	De productie en levering van goed en betrouwbaar drinkwater, 24 uur per dag, met zo min mogelijk storingen.					
Beleidsrisico's	DUNEA ontvangt geen financiële bijdrage van de gemeente. De drinkwaterwet geeft ruimte voor het uitbetalen van een (beperkt) dividend aan de aandeelhouders. De aandeelhouders vinden echter dat het uitbetalen van dividend niet past bij een drinkwaterbedrijf en hebben daarom besloten om de blokkade op het uitkeren van dividend in stand te houden. Hierdoor kan de volledige winst worden gebruikt voor het aflossen van leningen. Dit leidt tot lagere rentekosten en dus tot lagere tarieven op termijn.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2016	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: € 0	€ 0	€ 184	€ 193	€ 378	€ 367
Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.						

Naam	Alliander N.V.					
Vestigingsplaats	Arnhem					
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap					
Bestuurlijk belang	Algemene vergadering van aandeelhouders 1 wethouder					
Openbaar belang	Alliander is een privaatrechtelijk verbonden partij. Alliander is een energienetwerkbedrijf. Zij zorgen voor het transport van betrouwbare, betaalbare en veilige energie, vandaag en in de toekomst. Via het netwerk transporteren zij elektriciteit en gas naar 37% van alle elektriciteits- en gasklanten in Nederland. Alliander investeert in de facilitering van duurzame energievormen om zo bij te dragen aan een betere samenleving.					
Beleidsinformatie	De productie en levering van goed en betrouwbaar drinkwater, 24 uur per dag, met zo min mogelijk storingen.					
Beleidsrisico's	Alliander ontvangt geen financiële bijdrage van de gemeente. Jaarlijks ontvangt de gemeente een dividend.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2016	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: € 0	€ 0	€ 3.687	€ 3.864	€ 4.039	€ 3.871
Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.						

Naam	Cocensus					
Vestigingsplaats	Hoofddorp					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder					
Openbaar belang	Cocensus verricht voor 11 gemeenten de uitvoeringswerkzaamheden van de gemeentelijke belastingen: wet WOZ, aanslagoplegging, invordering, kwijtschelding en bezwaarschriften.					
Beleidsinformatie	Er zijn op dit moment 11 deelnemende gemeenten. Groei wordt niet uitgesloten, maar actieve acquisitie zal niet plaatsvinden. Van toekomstige toetreders worden niet meer automatisch alle belastingmedewerkers overgenomen. Er wordt gekeken naar de behoefte van Cocensus.					
Beleidsrisico's	Het voorgenomen rijksbeleid tot verruiming van het gemeentelijk belastinggebied (ingezetenenbelasting, OZB-heffing gebruikers) heeft mogelijk een stijging van het aantal WOZ-bezwaren tot gevolg.					
Financieel belang	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)	2018	2018	1-1-2016	31-12-2016	1-1-2016	31-12-2016
	H: € 334	€ 0	€ 518	€ 215	€ 3.200	€ 3.970
Het eigen en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarrekening van 2016.						

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000							
Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Lokale heffingen	-356	-410	-410	-540	-665	-789	-916
Algemene uitkering	0	0	0	0	0	0	0
Dividend	0	0	0	0	0	0	0
Saldo financieringsfunctie	-817	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0
Overige dekkingsmiddelen	-213	-26	-486	-26	-26	-25	-25
Totaal programmakosten	-1.385	-436	-896	-566	-690	-815	-942
Apparaatskosten	-182	0	0	0	0	0	0
Kapitaallasten	-514	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	-2.082	-436	-896	-566	-690	-815	-942
Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Lokale heffingen	5.275	5.305	5.305	5.488	5.614	5.740	5.867
Algemene uitkering	26.211	25.488	25.488	26.754	26.782	26.849	26.883
Dividend	465	341	341	377	377	377	377
Saldo financieringsfunctie	4.122	244	244	224	204	20	20
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0
Overige dekkingsmiddelen	582	392	392	42	42	42	42
Totaal baten	36.655	31.770	31.770	32.885	33.019	33.027	33.188
Saldo voor mutaties reserves	34.573	31.334	30.874	32.319	32.328	32.213	32.247
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Toevoegingen Reserves	-200	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen Reserves	513	48	508	0	0	0	0
Eind totaal	313	48	508	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	34.886	31.382	31.382	32.319	32.328	32.213	32.247
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017 na wijziging							30.874
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2018							32.319
							1.445

PARAGRAAF A

WEERSTANDSVERMOGEN

A. Bestaand beleid

Het college geeft in deze paragraaf de risico's aan van materieel belang en een inschatting van de kans dat deze risico's zich voordoen. Het college brengt hierbij in elk geval de risico's in beeld en actualiseert de risico's. Ook wordt de weerstandscapaciteit weergegeven en in hoeverre schaden en verliezen als gevolg van de risico's van materieel belang met het weerstandsvermogen kunnen worden opgevangen.

B. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Onder weerstandsvermogen wordt het vermogen van de gemeente verstaan om niet voorziene financiële tegenvallers op te kunnen vangen teneinde haar taken voort te kunnen zetten.

Onder de weerstandscapaciteit vallen de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. In deze paragraaf wordt aandacht geschonken aan het weerstandsvermogen door een berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit en een inventarisatie van de risico's en het beleid voor de weerstandscapaciteit en de risico's.

Het is van belang te weten of er sprake is van een toereikend weerstandsvermogen. Als het risicoprofiel bekend is, is het mogelijk een relatie te leggen tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide staat in het volgende figuur.

Gewenste hoogte van het weerstandsvermogen

Als er een onvoorzien risico zich voordoet zal dat in eerste instantie uit de algemene reserve gedekt worden. In de Financiële beheersverordening is opgenomen dat in de begroting en de jaarrekening de

reserves en voorzieningen worden toegelicht. Dit is in de financiële begroting gerealiseerd. De vastgestelde minimale omvang van de algemene reserve is € 6 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is in het Besluit Begroting en Verantwoording (artikel 11.1) omschreven als “de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken”. Deze middelen kunnen bestaan uit de volgende componenten:

- Het eigen vermogen. Hiertoe behoren:
 - De algemene reserve (voor zover vrij aanwendbaar).
 - De bestemmingsreserves (voor zover de bestemming kan worden gewijzigd).
 - De stille reserves.
- De onbenutte belastingcapaciteit
- De post onvoorzien

De weerstandscapaciteit wordt als volgt weergegeven:

(bedragen x € 1.000)				
	2018	2019	2020	2021
Weerstandscapaciteit in de exploitatie				
Onbenutte belastingcapaciteit:				
– OZB	2.359	2.233	2.107	1.981
– Rioolheffing				
– Afvalstoffenheffing				
– Precariobelasting				
Totaal onbenutte belastingcapaciteit	2.359	2.233	2.107	1.981
Onvoorzien	0,25	0,25	0,25	0,25
Saldo meerjarenbegroting	872	1.155	1.355	1.267
Totaal weerstandscapaciteit in de exploitatie	3.232	3.388	3.463	3.249
Weerstandscapaciteit van het eigen vermogen				
– Vrij aanwendbaar deel algemene reserve	30.479	27.471	27.474	27.476
– Al aanwezige buffer in de algemene reserve	6.000	6.000	6.000	6.000
– Stille reserves				
Totaal weerstandscapaciteit in eigen vermogen	36.479	33.471	33.474	33.476
Totaal weerstandscapaciteit	39.710	36.859	36.937	36.725

Onder belastingcapaciteit wordt verstaan de financiële ruimte die er is om de belastingen en heffingen te verhogen. Voor de heffingen geldt dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn.

Onroerend Zaak Belasting

Om in aanmerking te komen voor een aanvullende uitkering aan gemeenten op grond van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet is er een norm vastgesteld voor de heffing voor de OZB. Het rekkentarief om in aanmerking te komen voor een bijdrage op grond van artikel 12 is het gewogen percentage 0,1952.

Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is de berekening als volgt:

Geraamde opbrengst	€ 3.557.000
Totale WOZ waarde € 3.031 miljoen x 0,1952% =	€ 5.916.303
De onbenutte belastingcapaciteit OZB	€ 2.359.303

De capaciteit loopt meerjarig terug door de verhoging van de OZB in relatie met de afschaffing precariobelasting op kabels en leidingen.

Rioolheffing

De opbrengst van de rioolheffing is gebaseerd op 100% dekking van de kosten. Hierdoor is de onbenutte belastingcapaciteit in 2018 € 0. In de berekening voor de rioolheffing is rekening gehouden met de toerekening van de lasten voor kwijschelding en een gedeeltelijke toerekening van de lasten van het straatvegen.

Afvalstoffenheffing

De opbrengst van de afvalstoffenheffing is gebaseerd op 100% dekking van de kosten. Hierdoor is de onbenutte belastingcapaciteit in 2018 € 0. In de berekening voor de afvalstoffenheffing is rekening gehouden met de toerekening van de lasten voor kwijschelding en een gedeeltelijke toerekening van de lasten van het straatvegen.

Precariobelasting

Na jaren van onzekerheid heeft minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties besloten de precariobelasting voor nutsbedrijven ingaande het jaar 2022 af te schaffen. Er is geen onzekerheid bij de huidige heffing van de precariobelasting.

Overige belastingen

Wij verwachten voor de tarieven van de overige belastingsoorten en leges een stijging van het inflatiepercentage met 1,3%. Het vernieuwde BBV schrijft voor dat er een toelichting is voor de opbouw van de leges. Deze is toegelicht in de paragraaf G Lokale heffingen.

Onvoorzien

Omdat regelgeving een onvoorzien bedrag voorschrijft is een bedrag geraamd van € 250.

Vrij aanwendbaar deel algemene reserve

Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve is dat deel van de reserve dat direct aangewend kan worden voor een financiële tegenvaller. Als ondergrens van de algemene reserve is € 6.000.000 als minimum aangemerkt om de uitvoering van de gemeentelijke taken te waarborgen. De algemene reserve bedraagt per 1 januari € 36.478.780. Het aanwendbare deel van de algemene reserve is dus € 30.478.780.

Stille reserve

Stille reserves zijn de meerwaarden van activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd doch direct verkoopbaar zijn indien men dat zou willen. Er zijn geen stille reserves in onze gemeente.

C. Risico's

Het weerstandsvermogen dekt risico's af waarvoor het niet mogelijk is een redelijke schatting van de mogelijke schade of het verlies te maken. Hierdoor kan geen voorziening worden getroffen of een afwaardering van de activa plaatsvinden. Hieronder staan de risico's die aan bovengenoemde criteria voldoen en die van een zodanige omvang zijn dat zij de financiële positie van de gemeente kunnen beïnvloeden. Zaken die onderdeel vormen van het normale bedrijfsrisico van de gemeente zijn niet opgenomen. Daarnaast gelden er steeds zwaardere eisen voor het managen van risico's. Om te bepalen of de gemeente voldoende weerstandscapaciteit heeft, zijn alleen de financiële risico's van belang die niet worden afgedekt door verzekeringen, voorzieningen of andere afdoende maatregelen. Alleen die risico's die van materieel belang kunnen zijn, worden hieronder weergegeven.

Risico's die voortvloeien uit de samenwerking met andere gemeenten of instanties

- **Gemeentegaranties**

De gemeente Hillegom heeft in het verleden meerdere malen gemeentegaranties afgegeven aan instellingen (stichtingen etc.). Aanspraken van derden op deze garanties zijn daarom niet uit te sluiten. Van gemeentezijde wordt per jaar aandacht aan de financiële afwikkeling geschonken om eventuele problemen vroegtijdig te signaleren, waardoor aanspraken kunnen worden voorkomen of beperkt. Overigens wordt het risico als zeer gering geschat. Per 1 januari 2017 staat de gemeente borg voor € 362.708 aan geldleningen (exclusief de geldlening aan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij).

- **Gemeenschappelijke regelingen**

De gemeente participeert in een groot aantal gemeenschappelijke regelingen. De deelname brengt financiële risico's met zich mee omdat het uitgavenbeleid door het bestuur van het samenwerkingsverband wordt bepaald en niet door de individuele gemeenten. Sommige van deze gemeenschappelijke regelingen zijn gevoelig voor gewijzigde externe omstandigheden, zoals verslechterende economische omstandigheden of nieuwe wettelijke regelingen.

Recentelijk heeft ons het bericht bereikt dat de staatssecretaris van Financiën de Tweede Kamer heeft geïnformeerd over de beëindiging van de mogelijkheid voor ambtelijke fusieorganisaties om een btw vrijstelling toe te passen. Samenwerken wordt voor een gemeente mogelijk duurder. De exacte gevolgen en financiële consequenties zijn bij het uitbrengen van deze begroting nog niet bekend. De totale uitgaven van gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Hillegom participeert, is circa € 25 miljoen.

- **Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM)**

In 2012 is een garantstelling verstrekt aan het GOM. Het maximale risico ontstaat als de totale garantstelling van de $6 \times € 7 \text{ miljoen} = € 42 \text{ miljoen}$ volledig is benut en er voor geen enkel project planologische zekerheid verkregen is. Het maximale risico wordt bepaald door de gemaakte plankosten, de gemaakte rentekosten en het verkoopverlies in geval van gedwongen verkoop. Zoals eerder in de informatie van de GOM is opgenomen, bedraagt het risico per gemeente/aandeelhouder ongeveer € 2,3 miljoen.

Risico's die voortvloeien uit het beleid van andere overheden

- **Algemene uitkering gemeentefonds**

De tendens van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds laat zich moeilijk voorspellen. Door de decentralisaties van taken is het volume van de gelden uit het Gemeentefonds fors gestegen. Besluiten door het Rijk zijn niet of nauwelijks te beïnvloeden. Wij volgen de circulaires van het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties. Het risico is niet te kwantificeren.

- **Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)**

Met de Wet HOF is er per jaar een macroplafond ingesteld voor het EMU-tekort van alle gemeenten samen. De hoogte van het macroplafond, dat met de Wet HOF geldt, wordt jaarlijks op basis van bestuurlijk overleg vastgesteld. Het netto-financieringssaldo van alle gemeenten bij elkaar mag in een jaar niet boven dit plafond uitkomen. Het risico is niet te kwantificeren.

- ***Risico's Sociaal Domein***

In bollen 5 verband zijn de financiële risico's (oorzaak, gevolg, maatregel) op het gebied van de nieuwe taken in het Sociaal Domein geïnventariseerd. Hieronder zijn de belangrijkste risico's opgenomen.

1. ***Risico***

De beoogde inzet vanuit het sociaal netwerk blijkt in de praktijk beperkt mogelijk (**WMO, Jeugd**)
Oorzaak

- mensen beschikken over onvoldoende sociaal netwerk,
- problematiek is te complex voor sociaal netwerk,

- sociaal netwerk is al ingeschakeld en is overbelast.

Gevolg

- mensen vallen terug naar duurdere zorg,
- overbelasting en uitval mantelzorg,

Maatregelen

- voldoende mantelzorgondersteuning,
- vroegsignalering van (on)mogelijkheden van sociaal netwerk.

Het risico wordt geschat op

2. *Risico*

De vraag naar (kosten van) zorg/ondersteuning overstijgt het budget (**WMO, Jeugd**)

Oorzaak

- zorgaanbieders voeren financieel wanbeleid,
- zorgvolume vermindert aanvragen nemen toe en/of zorgaanbieders krijgen geen of minder contracten,
- zorgaanbieders spelen niet (tijdig) in op gewijzigde situatie,
- zorgaanbieders schrijven met een te scherpe prijs in op aanbestedingen,
- bezuinigingsopgave door het Rijk is fors,
- gemeente moet beleid aanpassen vanwege uitspraken rechter,
- autonome ontwikkelingen in de samenleving,
- ruim gebruik van huisarts en kinderrechter (verwijzing naar jeugdhulp),
- de besparing als gevolg van de innovatie is niet snel genoeg in te boeken,
- beoogde inzet op preventie en algemene voorzieningen blijft achter door bezuinigingen,
- preventieve signalering in de wijk vindt niet plaats,
- professionals hebben niet de juiste kennis en expertise met de doelgroep,
- inzet sociaal netwerk blijft achter bij verwachtingen,
- nieuwe cliëntengroep heeft grotere hulpbehoefte,
- geen doorstroom.

Gevolg

- langere wachtlijsten,
- zorg kan niet gecontinueerd worden,
- gemeente kan niet aan de verplichte zorglevering voldoen,
- burgers moeten veranderen van zorgaanbieder,
- toename klachten en incidenten,
- gemeente moet ingrijpen en andere zorgaanbieders contracteren.
- cliënt komt pas in beeld als er sprake is van zware (en dure) problematiek,
- overschrijding gemeentebudget.

Maatregelen

- monitoren, analyseren en prognostisering van budget en uitgaven en cliënten,
- heroverwegen beleid,
- opdrachtgeverschap goed invullen om preventief te kunnen handelen en tijdig te kunnen sturen,
- opstellen draaiboek (incl. communicatieplan) bij faillissement specialistische zorgaanbieder.
- invulling accounthouderschap,
- inzetten extra financiële middelen (bestemmingsreserve),
- meer inzetten op preventie.

3. *Risico*

Beoogde integraliteit van hulpverlening komt niet tot stand (**WMO, Jeugd**)

Oorzaak

- cultuuromslag bij zorgaanbieder gaat langzaam,
- zorgverlener stelt organisatiebelang boven samenwerking,
- samenwerking tussen organisaties stagneert.

Gevolg

- in-efficiency in de dienstverlening,
- stijging van de kosten.

Maatregelen

- meer sturing / regie op samenwerking door inzet extra capaciteit,
- partijen tijdig en blijvend betrekken bij inrichting nieuwe stelsel,
- invulling regierol van de gemeente en het opdrachtgeverschap.

4. *Risico*

Loonkosten van zittende Wsw-ers drukken onevenredig zwaar op het totale P-budget

(Participatie)

Oorzaak

- bestand Wsw-ers per 1-1-2015 neemt nagenoeg alleen af door pensioen en overlijden,
- De komende jaren loopt de bijdrage per SE (WSW-plek) terug,
- mogelijkheden tot verdere kostenreductie binnen de GR KDB zijn beperkt.

Gevolg

- beschikbare gelden van P-budget voor de overige doelgroepen is te beperkt.

Maatregelen

- re-integratie zittende Wsw-ers bevorderen, overleg met en invloed uitoefenen op de GR waar de Maregroep onder valt.

5. *Participatiewet*

In tijden van economische recessie wordt het beroep op uitkeringen groter. Ondanks het herstel van de economie wordt vanwege de extra statushouders een lichte stijging verwacht. Een stijging van bijstandsklanten betekent dat de kostenpost stijgen, het Rijk vergoedt een deel van de kosten. De vergoedingssystematiek heeft een vertraagde werking: 1 à 2 jaar later wordt de verrekening opgemaakt. Het aantal uitkeringsgerechtigden bedroegen per 2015 : 239 (werkelijk), 2016 : 215 (begroting), 2017 : 244 (begroting).

6. *Leerlingen vervoer*

De kosten voor het leerlingenvervoer is een risicofactor met een open einde regeling. Daarnaast wordt vanaf schooljaar 2017-2018 het vervoer voor onderwijs-zorgarrangementen en het jeugd GGZ vervoer aan het leerlingenvervoer toegevoegd. Een deel van de kosten ontvangen we terug van Holland Rijnland. Ook dit betreft een open einde regeling dus kan hoger (of lager) uitpakken.

• **Schatkistbankieren**

Het Schatkistbankieren voor decentrale overheden heeft een wettelijke basis in de wet Financiering decentrale overheden (Fido). De wet verplicht een deelname aan Schatkistbankieren van alle decentrale overheden om de overtollige gelden onder te brengen bij het Rijk. In de wet is een overgangsregeling opgenomen die aangeeft dat de eerder uitgezette tegoeden in 7 jaar worden afgebouwd (2020 laatste jaar). De financiële vertaling van deze overgangsregeling is opgenomen in de begroting.

• **Vennootschapsbelasting**

Vanaf 1 januari 2016 worden ondernemingsactiviteiten van de overheid onderworpen aan de vennootschapsbelasting. De invoering van de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen (Vpb) heeft onontkoombare financiële consequenties voor de gemeente. Uit de analyse blijkt dat voor de gemeente Hillegom alleen de (positieve) grondexploitaties in aanmerking

worden genomen als ondernemersactiviteit. Nieuwe grondexploitatie kunnen met een positief saldo worden belast met een Vpb-aanslag, vooralsnog zijn er met de huidige inzichten geen risico's te kwantificeren.

Risico's die voortvloeien uit het eigen beleid

- **Grondexploitaties**

Binnen de gemeente Hillegom is nog één grondexploitatie, namelijk de woningbouwlocatie Vossepolder. De grondexploitatie Vossepolder is in mei 2017 geactualiseerd. Het risico voor Vossepolder is door de aantrekkende woningmarkt, de vraag is groter dan de behoefte en de prijzen van koopwoningen stijgen stevig, vrijwel nihil.

- **Nog niet in exploitatie genomen gronden**

Voor verschillende locaties worden grondexploitaties opgesteld. Genoemd kunnen worden Hillegom Noord en de voormalige locatie Paulus school. Op het voormalige voetbalterrein van Sizo (Hillegom Noord) is woningbouw gepland.

- **Decentralisaties**

Wij hanteren als uitgangspunt voor de decentralisaties dat de verkregen budgetten van het Rijk de nieuwe activiteiten (voor de gemeente) moeten dekken. Voor het risico is de reserve Sociaal domein gecreëerd.

- **Onderhoud openbare voorzieningen**

De gemeente kan aansprakelijk worden gesteld voor schade ontstaan door oneffenheden of spoorvorming in de weg. Ook door omvallende bomen of door takbreuk bij storm kan schade aan eigendommen van derden worden aangericht. Voor de gemeente geldt een "risicoaansprakelijkheid". Dat wil zeggen dat de gemeente aansprakelijk is voor het creëren van een mogelijk schadeveroorzakende situatie. Er dient dus een voortdurende alertheid te zijn op het aansprakelijkheidsrisico. Onze aansprakelijkheidsverzekering zorgt voor voldoende dekking. Het eigen risico is beperkt.

- **Bodemverontreinigingen**

In algemene zin geldt dat er voor de gemeente Hillegom een financieel risico bestaat van sanering van locaties met bodemverontreiniging. In de begroting is geen rekening gehouden met dit risico, aangezien het een incidenteel karakter heeft.

- **Planschades**

In de begroting is een budget opgenomen voor adviezen van derden over planschades (en andere adviezen). Er is geen budget voor de betaling van daadwerkelijke planschades. We gaan ervan uit dat alle planschades worden verhaald conform afgesloten overeenkomsten.

Mocht de planschade niet verhaald of binnen het programma Ruimte van de begroting opgevangen kunnen worden, dan wordt de raad hierover geïnformeerd via de bestuursrapportage of de programmarekening.

Risicobeheersing

In het kader van beheersing van risico's (risicomanagement) dienen de risico's die een cruciaal financiële dreiging vormen voor de gemeente Hillegom te worden uitgelicht. Door de impact van een dreiging te vermenigvuldigen met de kans dat een dreiging zich voordoet, kan de omvang van een bepaalde dreiging worden gekwantificeerd. Als het totaal van de risico's kleiner is dan het weerstandsvermogen, dan is het weerstandsvermogen toereikend om de verwachte risico's te dekken.

Kans en gevolg

Kans	Waarde tussen	is gemiddeld
0. Geen of niet te kwantificeren risico	0%	0%
1. Zelden	0 – 20%	10%
2. Onwaarschijnlijk	20 – 40%	30%
3. Mogelijk	40 – 60%	50%
4. Waarschijnlijk	60 – 80%	70%
5. Bijna zeker	80 – 100%	90%

Voor wat betreft de kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet, wordt uitgegaan van de hiernaast staande tabel. Door toetsing met de beschikbare middelen en het aanwezig financieel weerstandsvermogen kan een evenwichtiger beeld worden gevormd van de financiële positie

van een gemeente en de ontwikkeling daarvan.

Risicoanalyse			
Omschrijving risico	Max. risico in €	Kans	Berekend risico
Gemeentegarantie's	362.708	10%	36.271
Gemeenschappelijke regelingen	2.468.800	10%	246.880
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij	2.300.000	30%	690.000
Algemene uitkering Gemeentefonds	25.488.355	0%	0
Nieuw wetgeving open einde regeling	niet bekend	0%	0
Wet Houdbare Overheidsfinanciën	niet bekend	0%	0
Sociaal domein, inzet netwerk	166.667	30%	50.000
Sociaal domein, vraag overstijgt budget	666.667	30%	200.000
Sociaal domein, inzet netwerk	192.000	70%	134.400
Sociaal domein, hulp komt niet tot stand	60	30%	18
Leerlingenvervoer	230.000	10%	23.000
Schatkistbankieren	3.613.719	0%	0
Vennootschapsbelasting	niet bekend	0%	0
Grondexploitaties	nihil	10%	0
Nog niet in exploitatie genomen gronden	4.400.000	30%	1.320.000
Decentralisaties	8.304.935	10%	in reserve
Onderhoud openbare voorzieningen	100.000	10%	10.000
Bodemverontreinigingen	niet bekend	0%	0
Planschades	niet bekend	0%	0
			2.710.569

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Bij de berekening van de ratio, is de benodigde weerstandscapaciteit afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst levert de ratio op van het weerstandsvermogen, die te vergelijken is met andere gemeenten.

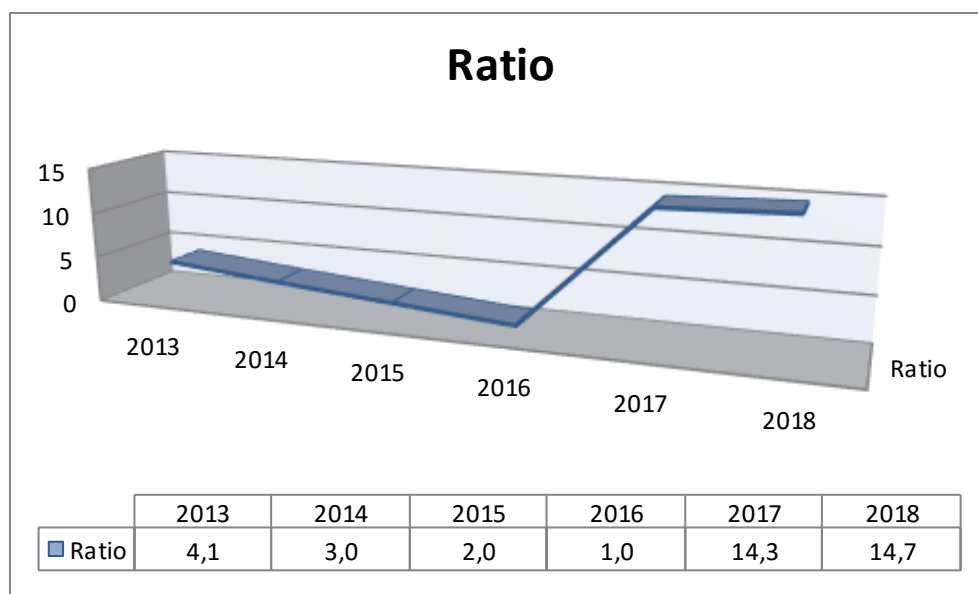
Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / geschatte risico's

Voor Hillegom komt deze ratio uit op € 39,7 miljoen / € 2,7 miljoen = 14,7. Dat is hoger dan 2,0 wat uitstekend is.

Voor de ratio van het weerstandsvermogen maken wij gebruik van de waarderingstabel opgesteld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR).

Waarderingscijfer	Ratio Weerstandsvermogen	Betekenis
A	>2	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$<0,6$	Ruim onvoldoende

Grafiek ratio weerstandsvermogen

Kengetallen

In het vernieuwde BBV is geadviseerd om, ter verbetering van de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten, standaard in de begroting (en in de jaarstukken) een aantal financiële kengetallen op te nemen. Van belang is dat de betekenis van de kengetallen worden begrepen en dat er inzicht is in de financiële positie van de gemeente.

(bedragen x € 1.000)

Netto schuldquote			Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	+	0	0	0
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	+	2.347	5.050	5.655
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	+	5.518	1.986	3.374
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f BBV)	-	0	0	0
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	-	8.138	1.100	4.100
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	-	4.729	2.747	1.501
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	-	398	1.010	510
	Totaal		-4.200	2.179	2.918
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. Mutaties reserves)		51.099	41.153	45.521
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%			-8%	5%	6%

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Door het ontbreken van langlopende geldleningen is de netto schuldquote van de gemeente laag.

(bedragen x € 1.000)

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen			Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	+	0	0	0
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	+	3.547	5.050	5.655
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	+	5.518	1.986	3.374
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e en f BBV)	-	10.760	10.760	10.760
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	-	8.138	1.100	4.100
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	-	4.729	2.747	1.501
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	-	398	1.010	510
	Totaal		-14.960	-8.581	-7.842
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. Mutaties reserves)		51.099	41.153	45.521
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%			-29%	-18%	-17%

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Door het ontbreken van langlopende geldleningen is de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen laag.

(bedragen x € 1.000)

Solvabiliteitsratio		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	63.590	50.237	51.356
B	Balanstotaal	76.182	68.093	71.489
Solvabiliteit (A/B) x 100%		83%	74%	72%

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. Als er bestedingen gedaan worden met de reserves (eigen vermogen) daalt het solvabiliteitspercentage.

(bedragen x € 1.000)

Kengetal grondexploitatie		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf.art.38a punt 1 BBV)	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie (cf. art.38 lid b BBV)	-714	-1.800	816
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. Mutaties reserves)	51.099	41.153	45.521
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%		-3%	-3%	2%

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Er is nog 1 grondexploitatie (Vossepolder). Deze heeft een positief resultaat zodat het kengetal ook positief is.

(bedragen x € 1.000)

Structurele exploitatieruimte		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
A	Totale structurele lasten	51.274	41.501	48.607
B	Totale structurele baten	53.978	41.508	49.759
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	3	3	3
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	962	453	858
E	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. Mutaties reserves)	51.099	41.153	45.521
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%		7%	1%	4%

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Er wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Het positieve percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Woonlasten meerpersoonshuishouden		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	228	229	236
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	288	223	227
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	285	263	273
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	801	715	736
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	723	723	723
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor (E/F) x 100%		111%	99%	102%

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar deze kan worden opgevangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. Het overzicht van de woonlasten geeft onze woonlasten weer ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

PARAGRAAF B

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

In deze paragraaf wordt het beleidskader betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen weergegeven. Het gewenste onderhoudsniveau, de financiële consequenties van het beleidskader evenals de vertaling ervan in de begroting zijn van belang. De gemeente Hillegom kent de volgende kapitaalgoederen: wegen, openbare verlichting, water, bruggen, duikers en overige kunstwerken, groen, riolering en gebouwen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de jaarlijkse lasten die rechtstreeks op de exploitatie drukken.

Voor het in stand houden van kapitaalgoederen wordt in de gemeente Hillegom gebruik gemaakt van beheerplannen. In dergelijke plannen wordt het gewenste kwaliteitsniveau van de voorzieningen vastgelegd. Op basis daarvan wordt een meerjarig onderhoudsplan opgesteld met de daarbij behorende financiële consequenties. De beheerplannen zijn financieel vertaald in de begroting.

<i>Onderhoudsplan (per categorie)</i>	<i>Vastgesteld c.q. Geactualiseerd</i>	<i>Looptijd (t/m jaar)</i>	<i>Verbonden programma/prestatieveld</i>
Meerjarig onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen. incl. gemeentelijk woningbezit 2017–2036	14-09-2017	2036	Diverse Programma's
Beleidsplan Onderhoud Wegen 2015–2019	25-06- 2015	2019	Programma 4, prestatieveld 4.1 infrastructuur
Kunstwerkenbeleidsplan 2015 – 2019	2015	2019	Programma 4, prestatieveld 4.1 infrastructuur
Baggerplan en –programma	19-05-2015	2024	Programma 4, prestatieveld 4.3 riolering
vGRP verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan 2016–2020	08-09-2015	2020	Programma 4, prestatieveld 4.3 riolering

<i>Onderhoudsplan (per categorie)</i>	<i>Vastgesteld c.q. Geactualiseerd</i>	<i>Looptijd (t/m jaar)</i>	<i>Verbonden programma/prestatieveld</i>
Beheer en onderhoudsplan Openbare Ruimte conform de dienstverleningsovereenkomst met de Meerlanden	2011	2021	Diverse Programma's
Groenbeleidsplan 2014–2023	15-04-2015	2023	Programma 4, prestatieveld 4.2 groen
Openbare verlichting 2011–2021	03-03-2011	2021	Programma 4, prestatieveld 4.1 infrastructuur
Speelruimteplan 2003, speeltuinbeleid 2007, nota Speelruimtebeleidsplan 2010	2010 10-02- 2011	2020	Programma 4, prestatieveld 4.2 groen Programma 2, prestatieveld 2.3 sport en gezondheid
Meerjaren onderhoudsplan Sportfondsen Hillegom	3 ^e kwartaal 2017	2036	Programma 2, prestatieveld 2.3 sport en gezondheid

A. Gebouwen in beheer

Als gemeente hebben wij een aantal panden in eigendom. Wij zijn verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van deze panden. Van een aantal panden hebben wij het beheer en de exploitatie in handen gegeven van derden. In dit prestatieveld vermelden we kort waar onze aandacht in 2018 specifiek naar uitgaat.

Wat willen we bereiken?

Gebruikers van gemeentelijke panden een veilige ruimte aan te bieden, waar sprake is van een verantwoord en aangenaam verblijf dat inspirerend werkt op kwaliteit en kwantiteit van de bedrijfsprocessen.

Kaderstellende stukken

- Meerjarig onderhoudsplan 2017 – 2036
- Meerjarig onderhoudsplan Sportfondsen Hillegom 2017–2036

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Gemeentewerf, Marconistraat**
Uitvoering buitenschilderwerk
- **Raadhuis 't Hof**
Vervangen lood dak 't Hof

Voorziening onderhoud gebouwen

Voor het planmatig onderhoud van gemeentelijke gebouwen is een voorziening getroffen. Mutaties, stortingen en onttrekkingen, vinden plaats op basis van het meerjarig onderhoudsplan. De jaarlijkse storting in de voorziening bedraagt na de actualisatie in 2017 € 276.280.

Meerjarige raming onderhoud gebouwen	Bedragen x € 1.000			
	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021
Voorziening gebouwen	699	719	865	856

Met de uitvoering van planmatig onderhoud streven we naar minimaal een 7. Investerings op basis van het plan betreffen alleen vervangingsinvesteringen.

De voorziening De Vosse is bestemd voor planmatig groot onderhoud.

Meerjarige raming onderhoud sport- en recreatiecomplex De Vosse		Bedragen x € 1.000			
	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021	
Voorziening zwembad/sporthal De Vosse	377	301	287	321	

Verduurzamen:

Bij de uitvoering van de meerjaren onderhoudsplannen wordt naar de meest duurzame oplossing van dat moment gezocht. Passend bij de ambitie om in 2030 energieneutraal en in 2050 klimaatneutraal te zijn.

B. Beheer Openbare Ruimte

Door integraal beheer van de openbare ruimte (IBOR) willen we op een efficiënte en effectieve wijze de kwaliteit van de openbare ruimte op het gewenste niveau houden. Beleid, inrichting en onderhoud van de openbare ruimte zien we als een integraal vraagstuk waarin zowel de projectontwikkeling (inrichting), het beheer, alsook de dagelijkse uitvoering gewaarborgd is. Daarmee bereiken we een openbare ruimte die veilig is, goed leefbaar en een waarborg voor voldoende mobiliteit.

Wat willen we bereiken?

Door de programma's integraal te verzorgen bewerkstelligen we een doelmatige inzet van de middelen. Jaarlijks maken we een integraal onderhoudsprogramma. De daadwerkelijke uitvoering van het dagelijks onderhoud hebben we via een dienstverleningsovereenkomst (DVO) ondergebracht bij De Meerlanden. De kwantiteit en kwaliteit van de producten (dienstverlening) hebben we gedefinieerd in een aanvullende productencatalogus en met diverse controle instrumenten bewaken we de kwaliteit van de uitvoering en de kwaliteit van de buitenruimte. De jaarlijkse beeldkwaliteitscan is hiervan een concreet voorbeeld.

Kaderstellende stukken

- Groenbeleidsplan 2014–2023
- verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Hillegom 2016–2020
- Beleidsplan Openbare Verlichting 2011–2021
- Beleidsplan Kunstwerken 2015–2019
- Beleidsplan onderhoud wegen
- Baggerprogramma
- Parkeerbeleidsnota
- Veiligheidsbeleid
- Beleidsnota alternatieve onkruidbestrijding
- Gladheidbestrijdingsplan
- HVVP

Wat gaan we daarvoor doen?

Wegen

Het in beheer zijnde wegennet van de gemeente Hillegom bedraagt zo'n 80 kilometer, waarvan meer dan 70% binnen de bebouwde kom. Het wegbeheer is erop gericht de wegen te onderhouden en de daarvoor benodigde kosten in beeld te brengen en beheersbaar te houden. Op basis van jaarlijkse inspecties en de beleidskaders wordt het onderhoudsprogramma ingevuld en bijgesteld. In 2017 zijn

we begonnen met de fase 3a van de N208. De uitvoering van fase 3b vanaf de rotonde Weerlaan naar Bennebroek staat gepland voor 2018.

Kunstwerken (bruggen en duikers)

Het onderhoud van kunstwerken is voor de middellange termijn in beeld gebracht.

Onderwerp	2015	2016	2017	2018
Bruggen (aantal)	65	65	65	65
Duikers (aantal)	159	160	160	160

Openbare verlichting

Het huidige beleidsplan openbare verlichting is in 2011 door de raad vastgesteld. Vanwege de versnelling naar verduurzaming van de huidige maatschappij, wat binnen het vakgebied heeft geresulteerd in een enorme ontwikkeling op de componenten van de openbare verlichting, is het gewenst het beleid- en beheerplan in 2018 te actualiseren.

Het huidige OV-net is op een goed niveau en voldoet aan de richtlijn voor Openbare Verlichting 2011.

Dit niveau houden we vast door jaarlijks, naast het normale onderhoud en het herstellen van de storingen, ook een vervangingsprogramma te verzorgen. In 2018 blijven we doorgaan met het vervangen van normale verlichting door led-verlichting, zowel bij vervangingsprojecten en regulier onderhoud, eventueel in combinatie met een dimregime.

Onderwerp	2015	2016	2017	2018
Lichtmasten (aantal)	4.002	4.178	4.201	4.300

Water

De legger van het Hoogheemraadschap is leidend voor het regulier beheer en onderhoud van de watergangen. Het stedelijk waterplan dat we samen met Rijnland hebben opgesteld heeft als doel om de waterkwaliteit en -kwantiteit te bevorderen. Dit realiseren wij door onder andere het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en door het wegnemen van diverse knelpunten (duikers) om daarmee de doorstroming te bevorderen. Hemelwater afkoppelen van de riolering en laten afvloeien op het oppervlaktewater levert hieraan ook een bijdrage. Het Hoogheemraadschap geeft uitvoering aan het meer jaren baggerprogramma van de hoofdwatgangen.

Groen

We onderhouden het groen op basis van het groenbeleidsplan 2014-2023.

Onderwerp	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bomen (stuks)	9.100	9.112	9.112	9.120	9.130	9.150

Afval

De inzamelmiddelen (wagens, containers, etc.) zijn, als onderdeel van de DVO, ondergebracht bij De Meerlanden. Wij hebben de wijkcontainers (18 brenglocaties) voor de inzameling van glas, papier en textiel ondergronds gebracht. Daarnaast zijn er op grootschalige wijze 'blauwe' rolcontainers voor papier beschikbaar gesteld. Met deze investering (door de Meerlanden) is een bijdrage geleverd aan het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte. Dit speerpunt was een onderdeel van het, door de raad in 2010 vastgestelde, beleidsplan "Inzameling huishoudelijk afval". In 2018 gaan we deze voorzieningen goed onderhouden. Dit doen we door de directe omgeving van de ondergrondse containers schoon te houden en door het blijven aanbieden van de 'papiercontainers' aan huishoudens die deze nog niet hebben.

We zijn, naast het papier en plastic, ook gestart met het gescheiden inzamelen van blik en drankenkartons.

Riolering

Het onderhoud van de riolering voeren we uit op basis van het Gemeentelijk Riolering Plan 2016–2020 (vGRP). In 2018 gaan we wederom circa 12 km riolering reinigen en inspecteren.

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Prognose 2017	Prognose 2018–2020
Vrijverval riolering (meters)	80.300	87.000	87.300	87.600
Persriolering (meters)	23.600	23.600	24.360	23.900
Huisaansluitingen (aantal)	9.150	9.267	9.837	9.950
Bedrijfsaansluitingen (aantal)	710	710	642	650
Woonbootaansluitingen (aantal)	20	20	20	20
Bergbezinkbassins (aantal)	5	5	5	5
hoofdgemalen (aantal)	11	11	12	13
minidrukrioleringsgemalen (aantal)	202	202	222	202
Overstorten (stuks)	19	17	17	17

Meerjarige raming vervanging riolering		Bedragen x € 1.000			
	2018	2019	2020	2021	
Investering riolering	600	720	720	647	

PARAGRAAF C

FINANCIERING

Deze paragraaf geeft inzicht in het (verwachte) risicoprofiel van de gemeente Hillegom op het terrein van de treasury. In deze paragraaf gaan wij achtereenvolgens in op al bestaand beleid, het risicobeheer, de financieringsbehoefte, het renteresultaat, de ontwikkeling van de leningenportefeuille en onze rentevisie.

A. Bestaand beleid

Wet Fido

In de Wet Financiering decentrale overheden (Wet FIDO) zijn kaders gesteld voor een verantwoorde en prudente inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie bij decentrale overheden.

Treasurystatuut

Het Treasurystatuut is verankerd in artikel 15 van de 'Financiële beheersverordening 2014' en bevat de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten.

B. Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. Het gaat om de volgende risico's:

1. Renterisico

De doelstellingen van het renterisicobeheer zijn:

- Het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat in de toekomst de rentelasten van het vreemd vermogen hoger, respectievelijk dat de renteopbrengsten van activa lager zullen zijn dan een bestuurlijk wenselijk geacht niveau ten opzichte van het in de meerjarenraming en begroting geraamde niveau;
- Het minimaliseren van de rentekosten en het optimaliseren van de rentebaten binnen de in het treasurystatuut vastgestelde richtlijnen en limieten.

Gemeenten zijn wettelijk verplicht het renterisico dat zij lopen inzichtelijk te maken aan de hand van een tweetal berekeningen: de berekening van de zogenaamde kasgeldlimiet en de berekening van de zogenaamde renterisiconorm.

De kasgeldlimiet is een norm voor het renterisico dat een gemeente mag lopen bij de vlottende financiering (geldleningen korter dan 1 jaar). Vlottend financieren maakt de gemeente gevoelig voor rente-invloeden en vormt daarom een risico voor een materieel sluitende (meerjaren)begroting.

De renterisiconorm is een norm voor het renterisico dat een gemeente mag lopen bij de vaste financiering. Bij de vaste financiering vormen de momenten waarop renteherziening, aflossing en herfinanciering aan de orde zijn een risico voor een materieel sluitende (meerjaren)begroting omdat de gemeente op deze momenten gevoelig is voor rente-invloeden.

2. Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het wettelijk maximum aan leningen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet staat de gemeente Hillegom toe in 2018 de financieringsbehoefte tot een bedrag van € 4.155.000 te dekken met kortlopende geldleningen.

De kasgeldlimiet is voor de jaren 2018–2021 als volgt te berekenen:

Bedragen x € 1.000				
	2018	2019	2020	2021
Begrote lasten	48.888	44.672	43.251	43.258
Maximaal toegestane kasgeldlimiet (8,5%)	4.155	3.797	3.676	3.677

Ruimte kasgeldlimiet 2017	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
per kwartaal (x € 1.000)				
Gemiddelde netto vlottende schuld (+) dan wel	-3.790	-3.694	-3.599	-3.503
gemiddelde overschot vlottende middelen (-)				
Kasgeldlimiet	4.155	4.155	4.155	4.155
Ruimte	365	461	557	652

3. Renterisiconorm

De renterisiconorm bepaalt het feitelijke renterisico op de door de gemeente aangetrokken langlopende geldleningen. Volgens de wet FIDO mogen de renterisico's van renteherziening en herfinanciering niet hoger zijn dan 20% van het begrotingstotaal. Wij hebben per 1 januari 2018 geen langlopende geldleningen.

4. Koersrisico

De doelstelling van het koersrisicobeheer is:

- Het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen.

De gemeente Hillegom bezit de volgende aandelen:

Deelneming	Aantal aandelen	Boekwaarde 1-1-2018
Dunea	66.167	0
BNG	49.686	112.733
Liander NV	505.209	1.443
GR Maregroep NV	1	648
GOM	1	65.616
Meerlanden NV	8.008	840.840
Totaal		1.021.280

De waarde van de aandelenportefeuille is gebaseerd op de historische aankoop prijs. De werkelijke waarde is moeilijk te bepalen omdat het geen vrij verhandelbare aandelen betreft.

5. Liquiditeitsrisico

De doelstelling van het intern liquiditeitsbeheer is het beheersen van de risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitsplanning en meerjareninvesteringsplanning waardoor als gevolg daarvan de financieringskosten hoger kunnen uitvallen. Wij beschikken over een meerjarige liquiditeitsplanning. Deze meerjarige planning helpt ons met het beheren van onze liquide middelen.

6. Kredietrisico / Debiteurenrisico

De doelstelling van het kredietrisicobeheer is het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid op een waardedaling van de vorderingspositie als gevolg van het niet tijdig kunnen nakomen van de verplichtingen van de tegenpartij als gevolg van insolventie of deficit.

De gemeente Hillegom heeft zich garant gesteld voor diverse geldleningen van derden.

Per 1-1-2018 is de situatie als volgt:

bedragen x € 1.000		
	Risico op borgstellingen	1-1-2018
a	Totaal volume van in de borgstelling betrokken geldleningen	42.191
b	Borgstelling gemeente Hillegom	7.191
	Percentage b/a	17%

In 2013 is een borgstelling verleend aan de Greenport Ontwikkeling Maatschappij (GOM) van € 42.000.000 door alle 6 deelnemende gemeenten. De gemeente Hillegom staat voor maximaal € 7.000.000 garant. Het risico hiervan is beperkt omdat door de GOM geen financiële verplichtingen zullen worden aangegaan anders dan passend binnen de door de AvA (Algemene vergadering van aandeelhouders) jaarlijks vast te stellen meerjarenbegroting GOM. Een groot deel van het werkkapitaal zal worden aangewend voor de verwerving van gronden. Het totale bedrag van de overige door de gemeente verleende garantstellingen is beperkt. Gelet op dit bedrag is het risico beperkt. Door de gemeente Hillegom zijn geen andere geldleningen verstrekt.

C. Financieringsbehoefte

Per 1 januari 2018 wordt rekening gehouden met een financieringstekort van € 3.790.000. Dit is het verschil tussen de aanwezige vaste financieringsmiddelen zoals het eigen vermogen, de voorzieningen en de boekwaarde van de investeringen en de te financieren grondexploitaties. In de meerjarenraming verwachten we een financieringstekort. Wegens grote investeringen en grondexploitaties fluctueert de financieringsbehoefte per jaar sterk. Omdat de huidige rente extreem laag is en de verwachting is dat dit de komende jaren niet zal stijgen, is het renteresultaat nihil.

bedragen x € 1.000				
Vaste financieringsmiddelen	2018	2019	2020	2021
Reserves	50.484	49.597	48.843	48.347
Voorzieningen	3.104	3.253	3.296	3.161
Opgenomen leningen	8.000	7.000	3.000	3.000
Totaal	61.588	59.851	55.139	54.507
Te financieren	2018	2019	2020	2021
Vaste activa	64.562	63.287	58.339	57.278
Grondexploitaties	816	-29	351	732
Totaal	65.378	63.258	58.690	58.010
Financieringstekort	-3.790	-3.408	-3.552	-3.502

D. Renteresultaat

Het renteresultaat ontstaat als gevolg van een verschil tussen de gemiddelde vermogenskostenvoet ('omslagrente') en het gemiddelde rentepercentage waartegen de rentecomponent van de kapitaallasten is berekend. Door onze vermogenspositie is het resultaat nihil. De betreffende overzichten zijn verplicht overeenkomstig het BBV.

1. Omslagrente

De omslagrente is voor de jaren 2018–2021 als volgt te berekenen

Rentelasten	2017	2018	2019	2020
Rente opgenomen geldleningen				
Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen				
Rente vlottende financiering				
Totale rentelasten				

Te financieren	2017	2018	2019	2020
Vaste activa	64.562	63.287	58.339	57.278
Grondexploitatie	816	-29	351	732
Totaal	65.378	63.258	58.690	58.010
Omslagrente	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Rentedekking	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

2. Renteresultaat

Een vergelijking tussen de financieringslasten (rente) enerzijds en de dekking daarvan op de producten anderzijds laat voor 2018–2021 de volgende renteresultaten zien:

Rentelasten	2017	2018	2019	2020
Rente opgenomen geldleningen				
Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen				
Rente vlottende financiering				
Totale rentelasten				

Dekking rentelasten	2017	2018	2019	2020
Aan producten doorbelaste rente				
Renteresultaat				

Rentescema			
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€	0
b.	De externe rentebaten	-/- €	0
	Totaal door te rekenen externe rente	€	0
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- €	0
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden doorberekend	-/- €	0
	Saldo door te rekenen externe rente	€	0
d1.	Rente over eigen vermogen	€	0
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd tegen contante waarde)	€	0
	De aan taakvelden toe te rekenen rente	€	0
e.	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- €	0
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	€	0

E. Rentervisie

Renterisico's bij het aantrekken en uitzetten van gelden worden beperkt door de overeen te komen rentepercentages bij deze transacties te baseren op een rentervisie. Onze rentervisie is gebaseerd op de historische renteontwikkeling en op actuele informatie van onder andere de Bank Nederlandse Gemeenten.

PARAGRAAF D

BEDRIJFSVOERING

De bedrijfsvoering van de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen is vanaf 1 januari 2017 ondergebracht in de gemeenschappelijke Regeling HLTsamen. Het is een ambtelijke samenvoeging, de gemeenten blijven bestuurlijk zelfstandig.

We verwachten voor de toekomst dat HLTsamen de strategische positie van de drie gemeenten wordt versterkt in de Bollenstreek en op grotere regionale schaal (de s). Daarnaast wordt hard gewerkt aan het realiseren van de drie k's: het verbeteren van de dienstverlening, het verminderen van de kwetsbaarheid op (cruciale) functies en het beheersen én verminderen van de kosten. Centraal daarbij staan de kernwaarden inventief, krachtig en verbindend; de kansen worden benut en HLTsamen is creatief, doelgericht en daadkrachtig. HLTsamen brengt mensen en hun ideeën en vragen bij elkaar en vindt het gemeenschappelijk belang. HLTsamen ondersteunt zo de zelfstandige gemeentebesturen. De in deze Programmabegroting opgenomen kosten van de werkorganisatie HLTsamen zijn gebaseerd op de uitvoering van de politieke programma's van de drie deelnemende gemeenten, Hillegom, Lisse en Teylingen. De basis is hiervoor gelegd in het bedrijfsplan van HLTsamen. De drie K's (kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid) zijn voor HLTsamen leidend in de realisatie van de doelen van HLTsamen. Daarnaast heeft de werkorganisatie een grote opgave om in 2020 de 5% bezuinigingsdoelstelling op de begroting te realiseren.

De bijdrage aan HLT Samen is overeenkomstig de vastgestelde beleidsuitgangspunten en bedraagt voor 2018 € 8.908.000.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar de begroting van HLT Samen.

PARAGRAAF E

VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk belang én een financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang is aan de orde als een gemeente (in de persoon van een wethouder, raadslid of ambtenaar) zeggenschap kan uitoefenen via een zetel in het bestuur of stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en / of als de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 15 uit het BBV, de algemene visie over het inschakelen van een verbonden partij en de voorgeschreven lijst van verbonden partijen.

Uitgangspunt van de nota Verbonden partijen is dat tot oprichting van en deelneming in stichtingen, verenigingen wordt besloten indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang en voor zover de doelmatigheid daarmee wordt bevorderd.

Welke ontwikkelingen spelen er?

De Rekenkamercommissie HLN heeft in 2016 het onderzoek Samen naar beter, Gemeenteraad en governance rondom verbonden partijen opgeleverd. Hierin wordt geconcludeerd dat geen van de drie gemeenten over een recent vastgestelde nota Verbonden partijen beschikt. Een actuele uitgewerkte visie over het inschakelen van een verbonden partij is op dit moment nog in ontwikkeling en zal in de nieuwe nota Verbonden partijen worden opgenomen. Inmiddels zijn in Teylingen en Hillegom startnotities vastgesteld. Er is een Ambtelijke Governance Team (AGT) ingesteld die de advisering en voorbereiding op onderwerpen bespreekt en daarmee een kwaliteitsimpuls geeft rond het thema grip op verbonden partijen voor de drie gemeenten. Om de sturing en grip op verbonden partijen vanuit de raad te kunnen versterken, is in Lisse naast het AGT ook een Strategisch Kader Team (SKT) in het leven geroepen om de grip en sturing op verbonden partijen te vergroten.

Overzicht met verbonden partijen

Per programma is de informatie van de verbonden partijen reeds opgenomen. In deze paragraaf wordt een beknopt overzicht gegeven van de organisaties (stichtingen, gemeenschappelijke regelingen) waarin de gemeente een financieel en bestuurlijk belang heeft.

Naam	Type verbonden partij	Deelname 2018 (x € 1.000)	Relatie met programma
HLTsamen	Gemeenschappelijke regeling	€ 8.908	5. Inwoner en bestuur, Prestatieveld 5.4 Bedrijfsvoering
Stichting Rijk	Stichting	€ 105	5. Inwoner en bestuur, Prestatieveld 5.4 Bedrijfsvoering
Holland Rijnland	Gemeenschappelijke regeling	€ 318	5. Inwoner en bestuur, Prestatieveld 5.2 Samenwerking
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek	Gemeenschappelijke regeling	€ 8.926	2. Maatschappij, Prestatieveld 2.1 Sociaal Domein
Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / De Maregroep	Gemeenschappelijke regeling	€ 164	2. Maatschappij, Prestatieveld 2.1 Sociaal Domein
Regionale dienst openbare gezondheidszorg (RDOG) Hollands Midden	Gemeenschappelijke regeling	€ 739	2. Maatschappij, Prestatieveld 2.3 Sport en gezondheid
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	Gemeenschappelijke regeling	€ 1.059	3. Veiligheid en handhaving, Prestatieveld 3.3 Brandweer
Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	Gemeenschappelijke regeling	€ 533	1. Ruimte, Prestatieveld 1.5 Milieu
Greenport Ontwikkelings Maatschappij B.V. (GOM)	Besloten Vennootschap	1 aandeel	1. Ruimte, Prestatieveld 1.1 Ruimte
Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)	Gemeenschappelijke regeling	€ 137	4. Beheer openbare ruimte, Prestatieveld 4.4 Afval
De Meerlanden N.V.	Naamloze Vennootschap	€ 3.570	4. Beheer openbare ruimte
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Naamloze Vennootschap	49.686 aandelen	Algemene dekkingsmiddelen
Duin- waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)	Naamloze Vennootschap	66.167 aandelen	Algemene dekkingsmiddelen
Alliander N.V.	Naamloze Vennootschap	505.209 aandelen	Algemene dekkingsmiddelen
Cocensus	Gemeenschappelijke regeling	€ 334	Algemene dekkingsmiddelen (lokale heffingen)

PARAGRAAF F GRONDBELEID

Inleiding

De paragraaf grondbeleid geeft de visie op het grondbeleid in relatie tot de wijze waarop is getracht de doelstellingen te realiseren. In het jaarverslag zal vervolgens de verantwoording gegeven worden over wat in deze paragraaf is opgenomen. Naast de genoemde visie op het grondbeleid bevat de paragraaf de volgende aandachtspunten:

- een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert,
- een onderbouwing van de geraamde winstneming, indien van toepassing,
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie,
- de beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Ter verbetering van de transparantie, de vergelijkbaarheid en een vermindering van de administratieve lasten zijn in het BBV per 1 januari er een aantal wijzigingen doorgevoerd. De wijzigingen die effect hebben op de voorraad gronden zijn.

- De rentetoerekening wordt gebaseerd op werkelijke rente over het vreemd vermogen.
- Richttermijn voor een grondexploitatie wordt 10 jaar. Voor langer durende grondexploitaties komt een aanvullende beheersmaatregel.
- Afschaffing van de categorie 'Niet in exploitatie genomen gronden' De gronden komen te vallen onder de Materiële vaste activa.

Vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 geldt voor gemeenten de VpB plicht, indien handelingen beschouwd worden als ondernemersactiviteit. De winst die wordt gemaakt met het uitvoeren van (actief) grondbeleid (Bouwgrond in exploitatie) is in beginsel belastbaar voor VpB. In 2016 zijn de lopende projecten getoetst aan de nieuwe regelgeving, met als uitkomst dat Vossepolder in beginsel VPB plichtig is. Jaarlijks dient herbeoordeling plaats te vinden. Over 2016 is de aanslag nihil. Vooralsnog gaan wij ervan uit dat dit ook voor 2018 en volgende jaren het geval zal zijn.

Uitvoering grondbeleid

- Op 1 juli 2008 is de Grondexploitatiewet in werking getreden. Kostenverhaal is gestandaardiseerd. Hiermee zijn de mogelijkheden van kostenverhaal bij particuliere grondexploitatie voor de gemeente vergroot.
- Begin 2010 is de Nota Grondbeleid bestuurlijk vastgesteld. In de financiële beheersverordening is de termijn voor het grondbeleid bijgesteld.

- De gemeente Hillegom heeft als standpunt geen actief grondbeleid uit te oefenen. Echter ook niet per definitie een passief grondbeleid. Er is voor een tussenvorm gekozen. Dat houdt in dat er per situatie gekeken wordt naar de mogelijkheden en naar het maatschappelijk belang.

Nota Grondbeleid

Het college is bevoegd voor het doen van privaatrechtelijke aan- en verkopen van bijvoorbeeld grond en panden. Dit moet echter wel binnen door de raad vastgestelde kaders gebeuren. Deze kaders heeft de raad bij het behandelen van de nota Grondbeleid vastgesteld.

In deze nota wordt aandacht besteed aan de in de verordening artikel 212 Gemeentewet (GW) opgenomen onderdelen genoemd in artikel 28, lid 1:

- de relatie met de programma's van de begroting,
- de strategische visie van het toekomstig grondbeleid van de gemeente,
- te ontwikkelen en in ontwikkeling genomen projecten,
- de verwerving en uitgifte van gronden,
- de uitgifte van gronden in erfpacht en de bijstelling van erfpachtvergoedingen,
- de uitgangspunten voor prijsstelling van de verkoop van gronden.

Erfpacht

De gemeente heeft nog verschillende erfpachtovereenkomsten lopen (waaronder 75 met individuele huizenbezitters). De huidige regeling loopt in 2036 af. Vooralsnog gaan wij ervan uit dat de huidige erfpachtregeling na 2036 doorloopt. Dit al dan niet in gewijzigde vorm. Eventuele verhogingen van de erfpachtsommen na 2036 zullen redelijk en rechtvaardig zijn. Een harde collectieve beeindiging van de lopende erfpachten is niet aan de orde. Indien men de erfpacht wil afrekenen door de grond te koen werken wij daar in principe aan mee.

Geraamde winstneming

Tussentijdse winstneming is mogelijk als een deelproject is afgesloten, de winst op het deelproject is gerealiseerd en er geen verlies verwacht wordt op andere deelprojecten. Voor (deel)projecten waarvan duidelijk is dat er verlies wordt geleden, wordt tussentijds, na vaststelling, het verlies genomen en een voorziening getroffen.

Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen

De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's van het grondbeleid zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Binnen het weerstandsvermogen van de gemeente wordt rekening gehouden met de risico's vanuit de grondexploitatie. Het totaal geprognosticeerd resultaat van de in het 'overzicht van de diverse gronden' genoemde grondexploitatiegebieden is in hoofdlijnen verwerkt in de toekomstige mutaties van de reserve algemene investeringen. Ook is er een bestemmingsreserve nog uit te voeren werken, die is bedoeld voor de noodzakelijke werkzaamheden na het afsluiten van de complexen.

Reserve algemene investeringen

Wanneer een grondexploitatie complex administratief wordt afgesloten, komt het resultaat uiteindelijk ten gunste of ten laste van deze reserve. Opname ten behoeve van de grondexploitatie is toegestaan mits er van een directe relatie met de grondexploitatie sprake is. Een directe relatie is ook aanwezig als er binnen een periode van vijf jaar na het afsluiten van een exploitatie alsnog kosten gemaakt moeten worden voor werken die oorspronkelijk tot het bouw- of woonrijp maken zouden hebben behoord.

Bestemmingsreserve nog uit te voeren werken

Per 1-1-2017 bedraagt de bestemmingsreserve € 448.235. Deze bestemmingsreserve is bestemd voor de werkzaamheden die na het afsluiten van complexen grondexploitatie nog moeten plaatsvinden.

Overzicht gronden:

Overzicht gronden	totaal m2 grond	Boekwaarde 31 december 2016	nog te maken kosten	nog te ontvangen inkomsten	te verwachten resultaat
In exploitatie genomen gronden					
Vossepolder	93.665	-714.096	7.274.722	8.847.500	-2.286.874

NB: Een negatieve boekwaarde is een positief resultaat op de grondexploitatie en winst voor de gemeente. Te verwachten resultaat is inclusief prijsstijging, tegen eindwaarde in 2029.

Materiële vaste activa (MVA)

Per 1 januari 2016 zijn de "niet in exploitatie genomen gronden" ingevolge gewijzigde richtlijnen van het BBV omgezet naar strategische grondposities: materiële vaste activa (MVA)

Genoemd moeten worden Hillegom Noord en de voormalige locatie Paulus school. Op het voormalige voetbalterrein van Sizo (Hillegom Noord) is woningbouw gepland.

In exploitatie genomen gronden (BIE)

- *Vossepolder (3.830.34.05)*

In 2006 is deze woningbouwlocatie in exploitatie genomen. De sociale fase en de fase Noord-Oost zijn gereed. De kavels voor het cluster Ringvaartdijk zijn bouwrijp. De ontwikkeling heeft twee jaar stilgelegen door de woningmarkt en de juridische procedure met betrekking tot de ruilovereenkomst met de manege. Eind 2016 heeft de grondruil plaatsgevonden tussen de gemeente en de manege. Nu de woningmarkt weer aantrekt is er opnieuw gekeken naar de grondexploitatie en is in mei 2017 een geactualiseerde grondexploitatie aan de raad aangeboden.

PARAGRAAF G

LOKALE HEFFINGEN

De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Hillegom heeft gekozen voor een breed belastingpakket om de belastingdruk zo evenwichtig mogelijk over de verschillende groepen belastingplichtigen te verdelen. Behalve de onroerend zaak belastingen (OZB) voor woningen en niet-woningen worden in Hillegom geheven:

- rioolheffing
- afvalstoffenheffing
- precariobelasting
- heffing BedrijfsInvesteringsZone (BIZ)

Naast deze “echte” belastingen wordt ook een aantal rechten (retributies) geheven. Rechten betaalt iemand voor een individuele dienst van de gemeente. De belangrijkste retributies zijn de leges, reinigingsrechten voor de bedrijven, de marktgelden en de grafrechten.

In de Financiële beheersverordening is opgenomen, dat de raad wordt geïnformeerd met de verplichte onderdelen uit het Besluit begroting en verantwoording gemeenten en daarnaast:

- a. de mate van kostendekkendheid van de rioolrechten en de afvalstoffenheffing;
- b. het volume en bedrag aan kwijtscheldingen.

De uitgangspunten voor de tarieven zijn met u besproken in de kadernota 2017.

In de begroting en de jaarstukken doet het college in de paragraaf lokale heffingen verslag van:

- de opbrengsten per lokale heffing
- het volume en bedrag aan kwijtscheldingen
- de kostendekkendheid van de rioolheffingen en de afvalstoffenheffing
- de (ontwikkeling van de) lokale lastendruk

In deze paragraaf wordt verder aandacht besteed aan de tariefontwikkeling in Hillegom in relatie tot de landelijke tariefontwikkeling en de ons omliggende gemeenten. Ook wordt een beeld gegeven van de toekomstvisie op het gemeentelijk belastinggebied en de ontwikkelingen in de WOZ. De prestatiegegevens van belastingen treft u aan in het hoofdstuk algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien van deze programmabegroting.

A. Tarieven

Tariefontwikkeling in Hillegom

De opbrengsten van de OZB voor zowel woning als niet-woningen (eigenaren en gebruikers) zijn verhoogd met het inflatiepercentage 1,3% en zijn de opbrengsten verhoogd met de aanpassing voor het wegvallen van de precariobelasting overeenkomstig de kadernota 2018, ad € 126.000. De geraamde leegstand bij niet-woningen is over beide heffingen verdeeld, zodat de prikkel tot verhuren mede bij de eigenaren is ondergebracht. De rioolrechten zijn voor de niet-woningen gedifferentieerd.

Daarnaast is er een tarief voor één persoons- en meer persoonshuishouden. Het tarief is, op basis van voorcalculatie, 100% kostendekkend en gestegen door inflatie. De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn gestegen door inflatie en door de toename van het tonnage restafval. De overige tarieven stijgen in 2018 met het inflatiepercentage (1,3%).

Onroerende zaakbelastingen

De tarieven van de OZB zijn gebaseerd op de WOZ waarde en worden per jaar vastgesteld. Het tarief van 2018 wordt gebaseerd op de waarde per 1 januari 2017. De marktontwikkeling wordt gevolgd door Cocensus.

De ontwikkeling van de onroerende zaakbelasting tarieven van de afgelopen jaren waren:

		2015	2016	2017
Woningen	Eigenaar	0,0943%	0,1037%	0,1033%
Niet-woningen	Eigenaar	0,1633%	0,1830%	0,1908%
Niet-woningen	Gebruiker	0,1244%	0,1394%	0,1462%

Bij de vaststelling van de OZB-verordening, medio december, wordt de laatste prognose van de waarde per 1 januari 2017 bepaald om zodoende een juist percentage van de heffingsmaatstaf te kunnen vaststellen en de geraamde opbrengsten, inclusief de uitgangspunten te garanderen.

Precariobelasting

Door vaststelling van de overgangsregeling "afschaffen precarioheffing voor nutsnetwerken" kan een gemeente maximaal heffen naar het tarief zoals dat gold op 10 februari 2016. Voor de gemeente Hillegom is dit een bedrag van € 4,56 per strekkende meter.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van de kosten van de gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater). De opbrengst van de rioolheffing is gebaseerd op 100% dekking van de kosten.

De grondslag bij woningen is gesplitst in één- en meerpersoonshuishoudens en bij niet-woningen het waterverbruik te hanteren als grondslag, verdeeld in 8 schalen. Met alle wijzigingen en de genoemde uitgangspunten is de rioolheffing 100% dekkend en zijn de tarieven berekend op:

Woningen	2016	2017	2018
2 of meer persoonshuishoudens	€ 288,44	€ 223,00	€ 227,00
1 persoonshuishoudens	€ 259,64	€ 194,00	€ 198,00
Niet-woningen	2016	2017	2018
<100	€ 259,64	€ 194,00	€ 198,00
100-250	€ 304,64	€ 239,00	€ 243,00
250-500	€ 376,64	€ 311,00	€ 315,00
500-1000	€ 511,64	€ 446,00	€ 450,00
1000-2000	€ 781,64	€ 716,00	€ 720,00
2000-4000	€ 1.321,64	€ 1.256,00	€ 1.260,00
4000-6000	€ 2.041,64	€ 1.976,00	€ 1.980,00
>6000	€ 3.841,64	€ 3.776,00	€ 3.780,00
Garages/trafo's	€ 50,00	€ 50,00	€ 50,00

Het vernieuwde BBV schrijft voor dat er een duidelijk overzicht is van de kostendekkendheid.

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid		
Prestatieveld Riolering en water		
4.3	Kosten van het prestatieveld	1.562
4.3	Baten van het prestatieveld	0
	Netto kosten	1.562
	<i>Toe te rekenen kosten</i>	
a.	Overhead	100
b.	BTW	322
c.	Afvoeren veegafval	85
d.	Kwijtschelding	78
e.	Perceptiekosten	79
	Totale kosten	2.226
4.3	Opbrengsten heffingen	2.226
Kostendekkendheidspercentage		100%

Toelichting

- De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het prestatieveld. De overhead, de kosten voor Leidinggevend Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting (piofach), zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.
- De lasten in het prestatieveld zijn exclusief BTW. Omdat het BTW-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het Gemeentefonds, is toerekening van de BTW geoorloofd.
- Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het prestatieveld Straatreiniging toegerekend aan de heffing rioolrecht. De kosten worden mede gemaakt om verstoppingen in het rioolstelsel te voorkomen.
- Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief.
- De perceptiekosten worden toegerekend op basis van opbrengsten van de door de gemeenschappelijke regeling Cocensus geïnde bedragen.

Reinigingsheffingen

Reinigingsheffingen bestaan uit de afvalstoffenheffing voor huisgezinnen en overige reinigingsrechten. De overige reinigingsrechten heffingen worden betaald voor het inzamelen en verwerken van afvalstoffen onder meer op de gemeentewerkplaats. De afvalstoffenheffing is voor de huisgezinnen. De tarieven zijn maximaal kostendekkend. De overige reinigingsheffingen zijn verhoogd met 1,3%.

De kosten van verwerking van de afvalstromen zijn gestegen door inflatie en door de toename van het tonnage restafval. Het tarief stijgt daardoor licht.

	2016		2017		2018	
	Normaal	Klein	Normaal	Klein	Normaal	Klein
Tarief voorgaand jaar	€ 284,55	€ 258,36	€ 262,50	€ 236,30		
Tarief 2018					€ 272,50	€ 246,30

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid		
Prestatieveld Afval		
4.4	Kosten van prestatieveld	1.767
4.4	Baten van prestatieveld	94
	Netto kosten	1.673
	<i>Toe te rekenen kosten</i>	
a.	Overhead	124
b.	BTW	371
c.	Afvoeren veegafval	85
d.	Kwijtschelding	92
e.	Perceptiekosten	84
	Totale kosten	2.430
4.4	Opbrengsten heffingen	2.430
Kostendekkendheidspercentage		100%

Toelichting

4.4 Het prestatieveld Afval.

- De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het prestatieveld. De overhead, de kosten voor piofach, zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.
- De lasten in het prestatieveld zijn exclusief BTW. Omdat het Btw-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het Gemeentefonds, is toerekening van de BTW geoorloofd.
- Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het prestatieveld Straatreiniging toegerekend aan de heffing afvalstoffenheffing. De kosten worden mede gemaakt om zwerfafval te verwijderen en te verminderen.
- Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief.
- De perceptiekosten worden toegerekend op basis van opbrengsten van de door de gemeenschappelijke regeling Cocensus geïnde bedragen.

Secretarie Leges

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 1,3%.

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid		
Leges		
div.	Kosten van prestatievelden	695
div.	Baten van prestatievelden	0
	Netto kosten	695
	<i>Toe te rekenen kosten</i>	
a.	Overhead	766
	Totale kosten	1.461
5.3	Opbrengsten leges	354
Kostendekkendheidspercentage		24%

Toelichting

- De leges zijn ondergebracht bij de prestatievelden Dienstverlening en Handhaving. De opbrengsten zijn verantwoord in het prestatieveld Dienstverlening.
- De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op de prestatievelden. De overhead, de kosten voor piofach, zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.

Leges Bouw

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 1,3%.

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid		
Wonen en bouwen		
div.	Kosten van prestatievelden	324
div.	Baten van prestatievelden	0
	Netto kosten	324
	Toe te rekenen kosten	
a.	Overhead	413
	Totale kosten	736
5.3	Opbrengsten heffingen	270
Kostendekkendheidspercentage		37%

Toelichting

- De omgevingsvergunningen zijn ondergebracht bij de prestatievelden Dienstverlening. Handhaving is geen onderdeel dat mag uitmaken van de kostendekkendheid. De opbrengsten zijn verantwoord in het prestatieveld Dienstverlening.
- De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op de prestatievelden. De overhead, de kosten voor piofach, zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.

Grafrechten

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn rechten verhoogd met 1,3%.

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid		
Prestatieveld Dienstverlening		
(onderdeel Algemene begraafplaats)		
5.3	Kosten van prestatieveld	75
5.3	Baten van prestatieveld	3
	Netto kosten	72
	Toe te rekenen kosten	
a.	Overhead	17
b.	Perceptiekosten	1
	Totale kosten	93
5.3	Opbrengsten heffingen	84
Kostendekkendheidspercentage		94%

Toelichting

- De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het prestatieveld. De overhead, de kosten voor piofach, zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.
- De perceptiekosten worden toegerekend op basis van opbrengsten van de door de gemeenschappelijke regeling Cocensus geïnde bedragen.

Marktgelden

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges verhoogd met 1,3%.

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid		
Prestatieveld Economie en bedrijvigheid		
(onderdeel Straatmarkten)		
1.4	Kosten van prestatieveld	22
1.4	Baten van prestatieveld	0
	Netto kosten	22
	<i>Toe te rekenen kosten</i>	
a.	Overhead	21
	Totale kosten	43
1.4	Opbrengsten heffingen	13
Kostendekkendheidspercentage		30%

Toelichting

- De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het prestatieveld. De overhead, de kosten voor piofach, zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.

Verordening BI-zone "BIZ Koopcentrum Hillegom"

Op grond van de Experimentenwet Bedrijven Investeringszone (BI-zones) is de Verordening BI-zone "BIZ Koopcentrum Hillegom" in werking getreden. Van het te ontvangen bedrag worden de perceptiekosten betaald en het resterende bedrag wordt doorbetaald aan de vereniging. Met de Vereniging Ondernemersfonds Koopcentrum zijn afspraken gemaakt over de besteding van dit bedrag. De tarieven en de verordening zijn voor 5 jaar vastgesteld (vanaf 2015) om de beoogde opbrengsten te garanderen en de perceptiekosten te voldoen.

B. Overzicht geraamde inkomsten

In onderstaand overzicht zijn alle lokale heffingen opgenomen:

Bedragen x € 1.000				
Lokale heffingen	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Onroerende zaak belasting	2.981	3.354	3.374	3.557
Precariobelasting	1.413	1.889	1.857	1.867
Overige baten (dwangbevelen)	30	35	30	32
Totaal niet bestedingsgebonden	4.430	5.279	5.261	5.456
Afvalstoffenheffing	2.520	2.539	2.336	2.450
Rioolheffing	2.766	2.778	2.188	2.230
Secretarieleges	369	412	354	354
Leges bouwvergunningen	619	349	270	270
Begravenisrechten	57	43	51	51
Rechten en Marktgelden	11	9	18	19
BIZ-rechten	74	65	78	78
Totaal gebonden aan bestedingen	6.328	6.196	5.295	5.451
Totaal	10.758	11.474	10.556	10.907

C. Woonlasten

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

In onderstaand overzicht staan de woonlasten van Hillegom en een aantal omliggende en regio gemeenten van het afgelopen begrotingsjaar. De OZB is gebaseerd op de gemiddelde waarde van een woning per gemeente en een meerpersoonshuishouden.

Woonlasten 2017

Gemeente	OZB woningen	OZB niet woningen	Reinigingsheffing	Rioolheffing	Woonlasten huurder (afval en riool)	Woonlasten eigenaar OZB riool en afval
Katwijk	0,0940%	0,3699%	€ 288	€ 152	€ 440	€ 674
Teylingen	0,0779%	0,3034%	€ 321	€ 130	€ 451	€ 675
Haarlemmermeer	0,1060%	0,5871%	€ 322	€ 125	€ 447	€ 718
Hillegom	0,1033%	0,3370%	€ 263	€ 223	€ 486	€ 723
Noordwijkerhout	0,0874%	0,3126%	€ 294	€ 269	€ 563	€ 790
Lisse	0,0943%	0,3490%	€ 317	€ 255	€ 572	€ 805
Noordwijk	0,1198%	0,3113%	€ 275	€ 154	€ 429	€ 830
Heemstede	0,0994%	0,3687%	€ 242	€ 196	€ 438	€ 840
Bloemendaal	0,1118%	0,4404%	€ 321	€ 227	€ 548	€ 1.205
Verwachte woonlasten 2018 Hillegom			€ 273	€ 227	€ 500	€ 736

Bron: Coelo

D. Ontwikkelingen

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

De marktontwikkeling bij woningen wordt, op basis van de Waarderingskamer, geschat op een stijging van +6%). Voor niet-woningen wordt de waardeontwikkeling geschat op een waardestijging van 1%. De opbrengsten van de OZB voor zowel woning als niet-woningen (eigenaren en gebruikers) zijn verhoogd met 1,3%. Daarnaast worden de opbrengsten van 2018 tot en met 2021 jaarlijks verhoogd met € 126.000 ter compensatie van de wegvallende Precariobelasting voor kabels en leidingen.

Precariobelasting voor kabels en leidingen

Na jaren van onzekerheid is besloten de precariobelasting voor nutsnetwerken af te schaffen.

Gemeenten hebben de mogelijkheid om deze vorm van precariobelasting tot en met het jaar 2021 te heffen. Onder de geldende overgangsregeling kan een gemeente maximaal heffen naar het tarief zoals dat gold op 10 februari 2016. Voor de gemeente Hillegom is dat een bedrag van € 4,56 per strekkende meter.

E. Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

De vastgestelde WOZ waarde vormt de grondslag voor de onroerende zaakbelastingen (OZB), de Waterschapsomslagen gebouwd en het huurwaardeforfait voor de inkomstenbelasting. De WOZ administratie is een basisregistratie. De waarden worden op grond van de Wet WOZ jaarlijks herzien en zijn op basis van de meicirculaire aangepast met de genoemde percentages bij het onderdeel OZB. Na jaren van dalende waarden van de woningen is weer een stijgende lijn te zien in de waarden en verkopen.

F. Kwijtscheldingen

Aan degenen die niet in staat zijn om de een belastingaanslag te betalen, kan (op grond van de Invorderingswet 1990) gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De ministeriële regeling "Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990" geeft regels over de uitvoering. Deze regeling geldt ook voor de gemeentelijke heffingen (art. 255 Gemeentewet). De gemeenteraad heeft een beperkt aantal

keuzen waaronder de criteria voor de kosten van bestaan. De kwijtscheldingsnorm is bepaald op 100% van de geldende bijstandsnorm en wordt jaarlijks met de belastingverordeningen bevestigd. Kwijtschelding kan worden verleend voor de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

Waar mogelijk wordt een automatische toets voor kwijtschelding uitgevoerd. Van mensen die in een jaar kwijtschelding hebben gekregen wordt het volgend jaar getoetst of de inkomens- en vermogenssituatie is gewijzigd. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt dan automatisch kwijtschelding verleend.

Toegekende en ingeschatte kwijtscheldingen lokale heffingen	Werkelijk 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Kwijtscheldingen rioolheffing	89.069	77.500	77.500
Kwijtscheldingen afvalstoffenheffing	90.000	92.500	92.000
Kwijtscheldingen OZB	452		
Totaal kwijtscheldingen	179.521	170.000	169.500

FINANCIËLE BEGROTING

De financiële begroting heeft de volgende doelen:

- autorisatie: na vaststellen door de gemeenteraad goedkeuring geven aan het doen van uitgaven;
- allocatie: keuzes maken voor welke taken de middelen worden ingezet;
- inzicht: verschaffen van inzicht in de financiële begroting (ook op lange termijn).

In het programmaplan zijn eveneens meerjarige cijfers per programma opgenomen. Dit deel heeft tot doel daar een nadere toelichting op te geven.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn eisen gesteld aan de specifieke informatie die moet zijn opgenomen in de financiële begroting. De bedoeling hiervan is om de transparantie van de gemeentelijke begroting te verhogen. Deze verplichte onderwerpen zijn de uitgangspunten voor de structuur van de programmabegroting.

A. Grondslagen begroting en meerjarenraming

In deze paragraaf staan de financiële uitgangspunten die zijn gebruikt bij de totstandkoming van de begroting. In het volgende overzicht staan de belangrijkste uitgangspunten weergegeven uit de kadernota 2018.

Als gevolg van de vernieuwde BBV voorschriften is het rentepercentage voor reserves, voorzieningen en kapitaallasten op 0% vastgesteld.

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Algemene uitkering	Meicirculaire 2017	Meicirculaire 2017	Meicirculaire 2017	Meicirculaire 2017
Lonen/premies/prijzen	1,30%	0%	0%	0%
Verbonden partijen	1,30%	0%	0%	0%
OZB-tarieven	1,30%	0%	0%	0%
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend
Rioolrecht	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend	100% kostendekkend
Overige belastingen en heffingen	1,30%	0%	0%	0%
Reserve en voorzieningen	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%
Kapitaallasten (omslagpercentage)	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%
Onvoorzien	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250
Aantal woningen	9.827	9.827	9.827	9.827
Aantal inwoners	21.858	21.858	21.858	21.858

B. Overzicht van baten en lasten

Onder de programma's zijn onder het kopje 'Wat gaat dit kosten' overzichten opgenomen per programma van de raming van baten en lasten inclusief de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

Het BBV schrijft voor dat de overzichten per programma in de financiële begroting worden opgenomen in totaaloverzichten. Reden voor het voorschrijven van totaaloverzichten waarin alleen de financiële gegevens van alle programma's inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien zijn opgenomen, is dat het programmaplan veel beleid bevat, waardoor het zicht op de baten en lasten van de totale begroting veelal niet voldoende zal zijn.

Daarnaast is het overzicht van de incidentele baten en lasten opgenomen. Deze overzichten resulteren in het structurele begrotingsevenwicht. Dit geeft u inzicht in welke mate de structurele lasten gedekt kunnen worden dan de structurele baten.

In deze overzichten worden de cijfers gepresenteerd van de jaren 2018 tot en met 2021, zijnde de jaarschijven waarover de begroting en de meerjarenraming gaat. Conform artikel 19 van het BBV dient de toelichting op het overzicht van baten en lasten ook de berekening van het EMU-saldo te bevatten.

B.1. Totaaloverzicht raming van baten en lasten

		Bedragen x € 1.000						
		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
Ruimte	Lasten	-6.474	-1.549	-4.758	-3.811	-3.020	-1.871	-1.930
	Baten	3.001	109	2.344	2.303	1.517	496	505
Saldo Programma 1		-3.473	-1.439	-2.414	-1.508	-1.502	-1.375	-1.425
Maatschappij	Lasten	-23.019	-21.213	-21.802	-22.101	-21.769	-21.380	-21.370
	Baten	4.140	3.677	3.677	4.231	4.231	4.231	4.231
Saldo Programma 2		-18.879	-17.537	-18.125	-17.870	-17.538	-17.149	-17.139
Veiligheid en handhaving	Lasten	-1.965	-1.665	-1.748	-1.716	-1.713	-1.679	-1.679
	Baten	52	47	47	47	47	47	47
Saldo Programma 3		-1.913	-1.619	-1.702	-1.669	-1.666	-1.632	-1.632
Beheer openbare ruimte	Lasten	-8.894	-7.158	-7.247	-7.405	-7.378	-7.626	-7.440
	Baten	5.549	4.713	4.713	4.845	4.886	4.886	4.894
Saldo Programma 4		-3.345	-2.445	-2.533	-2.560	-2.492	-2.740	-2.546
Inwoner en bestuur	Lasten	-15.063	-10.151	-11.399	-10.243	-10.099	-9.877	-9.895
	Baten	7.906	1.244	1.396	1.210	1.183	1.161	1.161
Saldo Programma 5		-7.157	-8.907	-10.002	-9.033	-8.915	-8.716	-8.733
Totaal saldo programmablan		-34.766	-31.947	-34.776	-32.639	-32.115	-31.613	-31.475
Algemene Dekkingsmiddelen	Lokale heffingen	4.839	4.895	4.895	4.948	4.949	4.951	4.951
	Algemene uitkering	26.211	25.488	25.488	26.754	26.782	26.849	26.883
	Dividend	417	341	341	377	377	377	377
	Saldo financieringsfunctie	3.304	244	244	224	204	20	20
	Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0
	Overige dekkingsmiddelen	-199	366	-94	16	16	17	17
Totaal alg. dekkingsmiddelen		34.573	31.334	30.874	32.319	32.328	32.213	32.247
Resultaat voor bestemming		-193	-613	-3.902	-320	214	600	771
Toevoeging Reserves	Programma 1	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
	Programma 2	-167	0	0	-34	0	0	0
	Programma 5	0	0	0	-3.010	0	0	0
	Alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien	-200	0	0	0	0	0	0
	Totaal toevoegingen reserves	-369	-3	-3	-3.046	-3	-3	-3
Onttrekking Reserves	Programma 1	991	0	974	0	0	0	0
	Programma 2	636	447	1.035	692	476	66	31
	Programma 3	0	0	83	0	0	0	0
	Programma 4	370	178	266	106	38	261	38
	Programma 5	982	16	1.111	3.440	430	430	430
	Alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien	513	48	508	0	0	0	0
Totaal onttrekking reserves		3.492	690	3.978	4.238	943	757	499
Resultaat na bestemming		2.930	74	74	872	1.154	1.355	1.267

B.2. Totaaloverzicht incidentele baten en lasten

bedragen x € 1.000								
Incidentele baten en lasten (- = nadeel)	2018		2019		2020		2021	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
<u>Programma 1: Ruimte</u>								
- Omgevingswet (kadernota 2018)	-40							
- Parkeeronderzoeken (kadernota 2018)			-25					
- Verkeersonderzoeken (kadernota 2018)			-30				-30	
- Woningmarktonderzoeken (kadernota 2018)	-20		-20				-20	
- Uitvoeringsprogramma Verbindingen en Mobiliteit (kadernota 2018)			-40					
Subtotaal programma 1	-60	0	-115	0	0	0	-50	0
<u>Programma 2: Maatschappij</u>								
- Aanschaf AED (kadernota 2018)	-34							
- Leertuin Zorg en Veiligheid	-20							
Subtotaal programma 2	-54	0	0	0	0	0	0	0
<u>Programma 3: Veiligheid & Handhaving</u>								
- Preventie overlast (kadernota 2018)	-25		-25					
- Implementatie VTH PKB en omgevingswet (kadernota 2018)	-20							
Subtotaal programma 3	-45	0	-25	0	0	0	0	0
<u>Programma 4: Beheer Openbare Ruimte</u>								
- Ontwikkeling beleid huishoudelijk afval	-30		-30					
- Actualisatie overvoorzieningen en beleids- en beheersplan (kadernota 2018)	-30							
- Beleid en beheerplan openbare verlichting (kadernota 2018)	-20							
Subtotaal programma 4	-80	0	-30	0	0	0	0	0
<u>Programma 5: Inwoner & Bestuur</u>								
-Afscheid raad en kosten nieuwe raad (kadernota 2018)	-9							
- PC vergoeding nieuwe raad (begroting 2015)	-33							
deels '- Verkiezingen (kadernota 2018)	-30		-60		0		-30	
Subtotaal programma 5	-42	0	0	0	0	0	0	0
<u>Algemene Dekkingmiddelen</u>								
Subtotaal Algemene Dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal incidentele baten en lasten	-281	0	-170	0	0	0	-50	0

B.3. Structureel begrotingsevenwicht

(bedragen x € 1.000)						
Structurele exploitatieruimte	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Totale structurele lasten	51.274	41.501	48.607	44.502	43.251	43.208
B Totale structurele baten	53.978	41.508	49.759	45.826	44.606	44.525
C Totale structurele toevoegingen aan de reserves	3	3	3	3	3	3
D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	962	453	858	806	490	486
E Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. Mutaties reserves)	51.099	41.153	45.521	44.883	43.849	44.027
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%	7%	1%	4%	5%	4%	4%

Op basis van bovenstaand overzicht wordt aangetoond dat de Begroting 2018 en de meerjarenraming 2019–2021, conform de uitgangspunten in het BBV, structureel in evenwicht is. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval zou zijn, zou de kans groot zijn dat er op termijn een begrotingstekort ontstaat. De huidige ramingen tonen aan dat dit risico op dit moment niet aan de orde is.

C. Financiële verschillenanalyse op de programma's

In de onderstaande overzichten gaan we in op een aantal verschillenanalyses. In grote lijnen worden de volgende verschillen aan u gepresenteerd:

- Financieel meerjarenperspectief tot aan de kadernota 2018, wijzigingen op het begrotingsresultaat in de kadernota 2018 na verwerking van het raadsbesluit;
- Financieel meerjarenperspectief begroting 2018, mutaties ten opzichte van de kadernota 2018;
- Verschillen tussen de begroting 2018 en de begroting 2017.

C.1. Financieel meerjarenperspectief tot aan de kadernota 2018

De kadernota 2018 vertoonde een positief saldo van € 220.000. De kadernota is in de raadsvergadering van 8 juni 2017 behandeld.

bedragen x € 1.000				
Ontwikkeling meerjarenperspectief 2018-2021 tot aan de kadernota 2018	2018	2019	2020	2021
Meerjarenperspectief programmabegroting 2017	-125	-146	-99	-99
Kadernota 2018:				
- Nieuwe activiteiten	-288	-217	-33	-113
- Beleidsmatige en autonome ontwikkelingen kadernota	633	830	914	914
Meerjarenperspectief na kadernota 2018	220	467	782	702

C.2. Financieel meerjarenperspectief tot aan de begroting 2018

In de programmabegroting 2018 zijn verwerkt:

- alle autonome ontwikkelingen (inflatie, loonstijging etc.)
- de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen
- de wijzigingen van raadsbesluiten
- de meicirculaire gemeentefonds 2017 van de algemene uitkering
- de wijzigingen in bijdragen van de gemeenschappelijke regelingen

De belangrijkste afwijkingen tussen begroting en kadernota worden in het onderstaande overzicht getoond.

bedragen x € 1.000				
Ontwikkeling meerjarenperspectief 2018-2021 tot aan de programabegroting 2018	2018	2019	2020	2021
Meerjarenperspectief na kadernota 2018 inclusief moties	220	467	782	702
Ontwikkelingen na kadernota:				
Autonome ontwikkelingen:				
Algemene uitkering gemeentefonds meicirculaire 2017	1.122	1.089	1.033	1.039
VNG Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering	-54	-54	-54	-54
Actualisatie Investeringsplan 2018-2021	-53	-79	-79	-94
Lokale heffingen	210	210	174	176
Loon en prijsstijgingen HLTsamen	-65	-92	-108	-108
Loon en prijsstijgingen overige gemeenschappelijke regelingen	-86	-107	-107	-107
Beleidsmatige ontwikkelingen:				
Ontwikkeling bouwprojecten	-50	-	-	-
Wijzigingen in het sociaal domein	-217	-126	-132	-128
Overige (kleiner dan € 50.000)	-155	-154	-154	-159
Meerjarenperspectiefprogrammabegroting 2018-2021	872	1.155	1.355	1.267

Algemene uitkering

In deze begroting zijn de wijzigingen opgenomen volgende uit de meicirculaire 2017. In de kadernota 2018 was voor de algemene uitkering een stijging verwacht en voor het deelfonds sociaal domein een daling. De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het Gemeentefonds en daardoor voor de algemene uitkering. Door de goede cijfers van de economie stijgen de uitgaven van het rijk en is er een forse plus in de algemene uitkering.

VNG Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

De gemeenten werken op een aantal punten nauw samen om de uitvoering van publieksdiensten te stroomlijnen en de toegankelijkheid ervan te vergroten. Bijvoorbeeld in het kader van de Digitale Agenda 2020. De financiering van dergelijke gezamenlijke gemeentelijke activiteiten verliep tot en met 2017 door een rechtstreekse uitname uit het Gemeentefonds door de VNG. Met ingang van 2018 wordt de financieringsroute aangepast (toevoeging gemeentefonds en daarna betaling door de gemeenten aan de VNG).

Actualisatie investeringsplan

Het investeringsplan is geactualiseerd waardoor er minder afschrijvingen zijn.

Loon en prijsstijgingen

Door de gemeenschappelijk regelingen is de inflatie op de uitgaven toegepast zodat deze doorwerken in de exploitatie van de gemeente.

Lokale heffingen

Met de vastgestelde uitgangspunten stijgen de inkomsten in zijn totaal met zo'n € 210.000. De totale woonlasten stijgen marginaal. In de paragraaf Lokale heffingen wordt dit verder toegelicht.

Ontwikkelingen bouwprojecten

Door de aantrekkende economie worden er meer bouwprojecten gestart. Hierdoor stijgen de kosten voor begeleiding. De verwachting is dat hierdoor ook de leges voor de omgevingsvergunningen stijgen met € 75.000 (kadernota 2018).

Wijzigingen sociaal domein

Er komen nog diverse wijzigingen in het sociaal domein aan. Zo stijgen de kosten voor de participatiewet en WMO. Het onderdeel Jeugd blijft een punt van zorg, waar ook meer lasten voor worden geraamd.

C.3. Verschillen tussen de begroting 2018 en de gewijzigde begroting 2017

In de financiële toelichting per programma worden afwijkingen tussen de begroting 2018 en de gewijzigde begroting 2017 toegelicht. Conform het BBV, artikel 21, treft u een overzicht met de belangrijkste verschillen aan.

3.3.1. Programma 1 Ruimte

Bedragen x € 1.000			
Lasten	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018	Verschil Begroting 2018 – 2017
Ruimte	-447	-312	135
Wonen	-2.491	-2.372	119
Bereikbaarheid	-708	-111	597
Economie en bedrijvigheid	-397	-368	29
Milieu	-650	-645	6
Totaal programmakosten	-4.693	-3.808	885
Apparaatskosten	0	0	0
Kapitaallasten	-65	-3	62
Totaal lasten	-4.758	-3.811	947
Baten			
Ruimte	0	0	0
Wonen	2.253	2.212	-41
Bereikbaarheid	0	0	0
Economie en bedrijvigheid	90	90	0
Milieu	1	1	0
Totaal baten	2.344	2.303	-41
Saldo voor mutaties reserves	-2.414	-1.508	906
Reserves			
Toevoegingen Reserves	-3	-3	0
Onttrekkingen Reserves	974	0	-974
Eind totaal	972	-3	-974
Saldo na resultaatbestemming	-1.442	-1.510	-68

Prestatieveld Lasten	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Ruimte	135		Er worden minder adviezen bij derden gevraagd inzake lopende bestemmingsplannen.	77
			Inzake de reguliere uitgaven voor de uitwerking van het ruimtelijke ordeningsbeleid worden minder uitgaven geraamd.	98
			Voor de uitwerking van de nieuwe omgevingswet zijn in de kadernota 2018 aanvullende gelden toegekend	-40
			<i>Subtotaal</i>	135
Wonen	119		In 2017 zijn er eenmailig middelen beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van Hillegom Noord	60
			In de begroting 2017 was eenmalig € 69.000 opgenomen voor inhuur op RO projecten dit is teruggebracht naar € 50.000	19
			Dit betreft het verschil van te activeren kosten Vossepolder 2017 en 2018	40
			<i>Subtotaal</i>	119
Bereikbaarheid	597		Het in 2016 geormerkte budget voor de ontsluiting NS Station is eenmalig opgenomen in 2017	540
			T.b.v. het HVVP zijn in 2016 middelen geormerkt voor de uitvoering in 2017.	57
			<i>Subtotaal</i>	597
Kapitaallasten	62		Voor de ontwikkeling van het Centrumplan zijn geen kapitaallasten meer geraamd.	45
			Ook de gemaakte kosten Josefpark Oosthoek, Al Ansaar zijn volledig afgeschreven, de kapitaallasten vervallen	17
			<i>Subtotaal</i>	62
Overige	34		Overige	34
Totaal lasten	947			947

Baten				
Wonen		-41	Betreft het verschil van de te activeren kosten Vossepolder 2017 en 2018	-41
Totaal baten		-41		-41
Reserves				
Onttrekking Reserves		-974	Betreft de onttrekking van de in 2016 geormerkte bedragen	-914
			In 2017 zijn er eenmalig middelen beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van Hillegom Noord	-60
			<i>Subtotaal</i>	-974
Totaal reserves		-974		-974
Totaal		-68		-68

3.3.2. Programma 2 Maatschappij

Bedragen x € 1.000			
Lasten	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018	Verschil Begroting 2018 - 2017
Sociaal domein	-17.055	-17.432	-378
Onderwijs	-641	-625	16
Sport en gezondheid	-1.880	-1.846	34
Kunst en Cultuur	-988	-987	1
Totaal programmakosten	-20.564	-20.890	-327
Apparaatskosten	0	0	0
Kapitaallasten	-1.238	-1.210	28
Totaal lasten	-21.802	-22.101	-299
Baten			
Sociaal domein	3.112	3.667	554
Onderwijs	255	255	0
Sport en gezondheid	282	282	0
Kunst en Cultuur	27	27	0
Totaal baten	3.677	4.231	554
Saldo voor mutaties reserves	-18.125	-17.870	255
Reserves			
Toevoegingen Reserves	0	-34	-34
Onttrekkingen Reserves	1.035	692	-343
Eind totaal	1.035	659	-377
Saldo na resultaatbestemming	-17.089	-17.211	-122

Prestatieveld Lasten	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Sociaal domein		-377	De volgende mutaties hebben plaats gevonden op het sociaal domein:	
			Participatiewet (inkomensdeel): vanuit de ISD wordt een stijging van het aantal bijstandsclienten verwacht vanwege de instroom van asielzoekers. Deze stijging waar naar verwachting grotendeels gecompenseerd door een hoger Rijks(BUIG)budget.	-178
			Sociale werkvoorziening: Omdat er geen nieuwe instroom in de WSW plaatsvindt nemen de loonkosten af. Het Rijksbudget daalt evenredig.	135
			Minimabeleid: Oormerk 2016, armoedebeleid. Betreft incidenteel budget 2017 tlv reserve.	60
			Vluchtelingen: Vanuit het Rijk zijn in 2016/2017 extra middelen beschikbaar gesteld voor de huisvesting van statushouders.	147
			Oormerk 2016, asielbeleid. Betreft incidenteel budget 2017 tlv reserve.	58
			Individuele voorzieningen jeugd: Hogere bijdrage extra middelen Tijdelijk fonds jeugdhulp Holland Rijnland	-65
			Individuele voorzieningen jeugd:Berekening op basis van bedrag voor 2018 bekend gemaakt in Meicirculaire 2017, aandeel conform de TWO begroting jeugdhulp 2017.	-105
			Algemene voorzieningen jeugd: Oormerk 2016, stichting welzijn Hillegom. Betreft incidenteel budget 2017 tlv reserve.	82
			Algemene voorzieningen jeugd: Verhoging budget t.b.v.extra inzet probleemjongeren.	-50
			Maatschappelijke opvang: Oormerk 2016, transformatie 3D. Betreft incidenteel budget 2017 tlv reserve.	216
			Decentralisatie AWBZ: stijging WMO begeleiding vanuit de begroting ISD. De begroting 2017 van de ISD is inmiddels gewijzigd, de wijzigingen zijn nog niet doorgevoerd in de begroting.	-360
			Huishoudelijke hulp: stijging vanuit de begroting ISD. De begroting 2017 van de ISD is inmiddels gewijzigd, de wijzigingen zijn nog niet doorgevoerd in de begroting.	-271
			Overige	-46
			<i>Subtotaal</i>	-377
Overige	78		Overige	78
Totaal lasten		-299		-299

Baten				
Sociaal domein	554		Vanuit de ISD wordt een stijging van het aantal bijstandscienten verwacht vanwege de instroom van asielzoekers. Deze stijging waar naar verwachting grotendeels gecompenseerd door een hoger Rijks(BUIG)budget.	554
Totaal baten	554			554
Reserves				
Toevoegingen reserves		-34	Geen bijzonderheden	-34
Onttrekkingen reserves		-343	Hogere onttrekkingen aan de reserves in 2017 worden veroorzaakt door:	
			- aanvulling hoger tekort onderwijsbegroting 2017	-46
			- Oormerken 2016, betreffen overgehevelde budgetten inzake het sociaal domein vanuit 2016 naar 2017 die ten laste van de algemene reserve worden gebracht	-408
			- Hogere bijdrage Extra tijdelijk fonds jeugdhulp in 2018	173
			Overige	-62
				-343
Totaal reserves		-377		-377
Totaal		-122		-122

3.3.3. Programma 3 Veiligheid & handhaving

Bedragen x € 1.000			
Lasten	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018	Verschil Begroting 2018 - 2017
Openbare orde en veiligheid	-89	-114	-25
Handhaving	-418	-369	50
Brandweer en rampenbestrijding	-1.227	-1.219	8
Totaal programmakosten	-1.734	-1.702	32
Apparaatskosten	0	0	0
Kapitaallasten	-14	-14	0
Totaal lasten	-1.748	-1.716	32
Baten			
Openbare orde en veiligheid	0	0	0
Handhaving	2	2	0
Brandweer en rampenbestrijding	45	45	0
Totaal baten	47	47	0
Saldo voor mutaties reserves	-1.702	-1.669	32
Reserves			
Toevoegingen Reserves	0	0	0
Onttrekkingen Reserves	83	0	-83
Eind totaal	83	0	-83
Saldo na resultaatbestemming	-1.619	-1.669	-51

Prestatieveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Lasten				
Openbare orde en veiligheid		-25	Integrale aanpak rondom jeugd wordt verder geïntensiveerd. Komt uit de Kadernota.	-25
Handhaving	50		Betreft geormerkte gelden jaarrekening 2016 in 2017 die in 2018 weer komen te vervallen.	83
			Tijdelijke gelden 2018 om te voldoen aan de Wet Vergunningverlening, Toezicht en handhaving (zie kadernota 2018)	-20
			Kosten Brugdienst door de Meerlanden	-15
			Overige	2
			<i>Subtotaal</i>	50
Overige	7			7
Totaal lasten	32			32
Baten				
Totaal baten				-
Reserves				
Onttrekkingen aan reserves		-83	Betreft geormerkte gelden jaarrekening 2016 in 2017 die in 2018 weer komen te vervallen. Deze komen ten laste van de algemene reserve.	-83
Totaal reserves		-83		-83
Totaal	-51			-51

3.3.4. Programma 4 Beheer openbare ruimte

Bedragen x € 1.000			
Lasten	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018	Verschil Begroting 2018 - 2017
Infrastructuur	-1.971	-1.951	20
Groen	-1.442	-1.449	-7
Riolering en water	-1.214	-1.269	-54
Afval	-1.714	-1.774	-59
Totaal programmakosten	-6.341	-6.443	-101
Apparaatskosten	0	0	0
Kapitaallasten	-905	-962	-57
Totaal lasten	-7.247	-7.405	-158
Baten			
Infrastructuur	81	81	0
Groen	5	5	0
Riolering en water	2.196	2.235	38
Afval	2.430	2.524	94
Totaal baten	4.713	4.845	132
Saldo voor mutaties reserves	-2.533	-2.560	-26
Reserves			
Toevoegingen Reserves	0	0	0
Onttrekkingen Reserves	266	106	-161
Eind totaal	266	106	-161
Saldo na resultaatbestemming	-2.267	-2.454	-187

Prestatieveld Lasten	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Infrastructuur	20		Uitgaven nog uit te voeren werken grondexploitaties zijn door geschoven naar 2020	72
			Verschil groot onderhoud wegen betreft geoormerkten gelden 2016 in 2017 waardoor raming 2018 weer lager is.	22
			In 2018 zijn extra gelden opgenomen voor opstellen Beleid en beheerplan openbare verlichting. Komt uit de kadernota.	-25
			De post voor vuurwerkschade is o.b.v. uitgaven voorgaande jaren structureel verhoogd	-21
			Kosten voor het op orde houden van de Basisadministratie Grootchalige Topografie (BGT) zijn vanaf 2018 structureel in de begroting opgenomen	-35
			Overige	7
			<i>Subtotaal</i>	20
Riolering en water		-54	In 2018 zijn extra gelden opgenomen voor actualiseren en opstellen van beleids- en beheerplan oevervoorzieningen. Komt uit de kadernota.	-30
			Hogere storting in de voorziening riolering conform beheerplan	-50
			Overige	26
			<i>Subtotaal</i>	-54
Afval		-59	Extra gelden voor opstellen nieuw beleid voor inzameling huishoudelijk afval. Komt uit de kadernota.	-30
			Stijging kosten Meerlanden	-11
			Overige	-18
			<i>Subtotaal</i>	-59
kapitaallasten		-57	Extra kapitaallasten reconstructie wegen omdat vanaf 1-1-2017 conform BBV investeringen niet meer direct t.l.v. de reserve mogen	-60
			Overige kleine aanpassingen	3
			<i>Subtotaal</i>	-57
Overige		-8		-8
Totaal lasten		-158		-158

Baten				
Riolering enwater	38		Betreft € 50.000 hogere opbrengst woningen en € 12.000 minder opbrengsten niet-woningen	38
Afval	94		De totale uitgaven voor afval zijn t.o.v. 2017 gestegen en dit betekent bij 100% kostendeckendheid een stijging van de inkomsten.	94
Totaal baten	132			132
Reserves				
Onttrekkingen aan reserves		-161	Zie toelichting reserves, financiële begroting Hoofdstuk F.1.	-161
Totaal reserves		-161		0
Totaal		-187		

3.3.5. Programma 5 Inwoner & Bestuur

Bedragen x € 1.000			
Lasten	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018	Verschil Begroting 2018 – 2017
Bestuur	-1.917	-1.985	-68
Samenwerking	-6.734	-6.039	695
Dienstverlening	-1.460	-1.324	136
Bedrijfsvoering	-853	-546	307
Totaal programmakosten	-10.964	-9.894	1.070
Apparaatskosten	0	0	0
Kapitaallasten	-435	-349	86
Totaal lasten	-11.399	-10.243	1.156
Baten			
Bestuur	18	0	-18
Samenwerking	582	478	-103
Dienstverlening	718	718	0
Bedrijfsvoering	79	14	-65
Totaal baten	1.396	1.210	-186
Saldo voor mutaties reserves	-10.002	-9.033	969
Reserves			
Toevoegingen Reserves	0	-3.010	-3.010
Onttrekkingen Reserves	1.111	3.440	2.329
Eind totaal	1.111	430	-681
Saldo na resultaatbestemming	-8.891	-8.603	288

Prestatieveld Lasten	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Bestuur		-68	Raadsbudget stijgt door kosten afscheid oude raad, pc vergoeding en cao afspraken.	-68
			In 2017 is er nog een incidenteel budget voor de verkochte ambtswoning	35
			In 2017 is er nog een incidenteel budget voor het ontwikkelingstraject organisatie.	68
			VNG bijdrage fonds GGU, wordt vanuit de algemene uitkering uitgekeerd	-54
			Kosten accountant zijn gestegen.	10
			Overige waaronder cao afspraken b&w.	-59
			<i>Subtotaal</i>	-68
Samenwerking	695		In 2017 is een oormerk vanuit 2016 opgenomen voor de voorbereiding HLTsamen.	229
			In 2017 is een oormerk vanuit 2016 opgenomen voor de transitie HLTsamen.	529
			Hogere bijdrage HLTsamen door loon- en prijsstijgingen.	-120
			Overige	57
			<i>Subtotaal</i>	695
Dienstverlening	136		In 2017 is een oormerk vanuit 2016 opgenomen voor Uitvoering KEK	90
			In 2017 is een incidenteel bedrag opgenomen voor mijnoverheid.nl (Digitale overheid).	50
			In 2018 is er een incidentele verhoging voor de verkiezingen.	-7
			Overige	3
			<i>Subtotaal</i>	136
Bedrijfsvoering	307		In 2017 is een oormerk vanuit 2016 meegenomen voor het Beleidsplan IV & ICT	105
			Foutieve raming in 2017 doorbelasting, budgettair neutraal, zie inkomsten	65
			In 2017 is er nog een incidenteel budget voor onderhoud gemeentewerf.	70
			In 2017 is een oormerk vanuit 2016 meegenomen voor de inrichting van het gemeentekantoor.	56
			In 2017 is een oormerk vanuit 2016 meegenomen voor de invoering van het VPB	38
			In 2017 is een oormerk vanuit 2016 meegenomen voor BHV organisatie.	6
			Structureel budget ingaande voor inhuur gebouwenbeheerder HLTsamen	-30
			Overige	-3
			<i>Subtotaal</i>	307
Totaal programmakosten				1070
Kapitaallasten	86		Aanpassingen investeringen door verkoop ambtswoning en wijzigingen automatisering HLTsamen.	86
Totaal lasten	1.156			1.156
Baten				
Bestuur		-18	Geraamde huur ambtswoning, woning verkocht.	-18
Samenwerking		-103	In 2017 is er nog een incidenteel budget ingeruimd voor ontvangst HLT Samen, subsidies e.d.	-152
			In 2018 wordt er een hogere bijdrage verwacht van HLTsamen.	49
			<i>Subtotaal</i>	-103
Dienstverlening		0	geen bijzonderheden	0
Bedrijfsvoering		-65	In 2017 is er nog een incidenteel budget voor ontvangst kosten verzekeringen van gemeente Lisse	-65
Totaal baten		-186		-186

Reserves				
Toevoegingen Reserves		-3.010	Onttrekking algemene reserve ten behoeve van reserve RIF	-3.010
Onttrekkingen Reserves	2.329		Onttrekking algemene reserve ten behoeve van reserve RIF	3.010
			Onttrekking reserve RIF ten gunste van de RIF gelden in exploitatie	430
			In de begroting van 2017 zijn de oormerken van 2016 naar 2017 opgenomen. Deze overgehevelde budgetten komen ten laste van de algemene reserve.	-1.095
			Overige	-16
			<i>Subtotaal</i>	2.329
Totaal reserves		-681		-681
Totaal	288			288

3.3.6. Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000			
Lasten	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018	Verschil Begroting 2018 - 2017
Lokale heffingen	-410	-540	-130
Algemene uitkering	0	0	0
Dividend	0	0	0
Saldo financieringsfunctie	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0
Overige dekkingsmiddelen	-486	-26	460
Totaal programmakosten	-896	-566	330
Apparaatskosten	0	0	0
Kapitaallasten	0	0	0
Totaal lasten	-896	-566	330
Baten			
Lokale heffingen	5.305	5.488	183
Algemene uitkering	25.488	26.754	1.266
Dividend	341	377	36
Saldo financieringsfunctie	244	224	-20
Onvoorzien	0	0	0
Overige dekkingsmiddelen	392	42	-350
Totaal baten	31.770	32.885	1.115
Saldo voor mutaties reserves	30.874	32.319	1.445
Reserves			
Toevoegingen Reserves	0	0	0
Onttrekkingen Reserves	508	0	-508
Eind totaal	508	0	-508
Saldo na resultaatbestemming	31.382	32.319	937

Prestatieveld Lasten	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Lokale heffingen		-€ 130	Vergoeding compensatie OZB	-€ 130
Overige dekkingsmiddelen	€ 460		In 2018 geen strategische aankopen	€ 460
Totaal lasten	€ 330			€ 330
Baten				
Lokale heffingen	€ 183		Op basis van de kadernota 2018 meeropbrengsten OZB	€ 183
Algemene uitkering	€ 1.266		Gevolgen meicirculaire Gemeentefonds	€ 1.266
Dividend	€ 36		Meeropbrengsten dividend	€ 36
Saldo financieringsfunctie		-€ 20	Verminderde opbrengsten uitgezette gelden	-€ 20
Overige dekkingsmiddelen		-€ 350	Geen geraamde opbrengsten verkoop gronden	-€ 350
Totaal baten	€ 1.115			€ 1.115
Reserves				
Onttrekkingen Reserves		-€ 508	Zie toelichting reserves, financiële begroting Hoofdstuk F.1.	-€ 508
Totaal reserves		-€ 508		-€ 508
Totaal	€ 937			

D. Investerings

Investerings hebben als kenmerk dat zij duurzaam zijn. Een investering gaat meerdere jaren mee. Op het moment dat een investering plaatsvindt (aanschaf/bouw) worden uitgaven gedaan. Deze uitgaven leiden echter niet direct tot lasten in de exploitatiebegroting. Op de investering wordt afgeschreven en in de financiële beheerbegroting, artikel 212, zijn de afschrijvingstermijnen bepaald. Toerekening van de kapitaallasten (rente en afschrijving) aan de exploitatiebegroting vindt voor de eerste maal plaats in het jaar nadat de investering is opgeleverd.

In deze paragraaf is een overzicht opgenomen van alle voorgenomen investeringen in 2018 en de geplande investeringen voor 2019, 2020 en 2021. Conform de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording wordt onderscheid gemaakt in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings met een economisch nut zijn alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of die verhandelbaar zijn. Hierbij gaat het nadrukkelijk om de mogelijkheid middelen te verwerven. Dat de gemeente ervoor kan kiezen ergens geen of geen kostendekkend tarief voor te heffen, is niet relevant voor de vraag of een investering economisch nut heeft. Een vergelijkbare redenering geldt voor de verhandelbaarheid. Het gaat om de mogelijkheid de investering te verkopen en niet om de vraag of de gemeente de investering daadwerkelijk wil verkopen.

Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden verstaan alle investeringen in aanleg en onderhoud van waterwegen, waterbouwkundige werken, permanente terreinwerken, wegen, straten, fietspaden, voetpaden, bruggen, viaducten, tunnels, verkeerslichtinstallaties, openbare verlichting, straatmeubilair, reconstructie openbare ruimte, parken en overig openbaar groen.

De investeringskredieten uit de jaarschijf 2018 worden bij het vaststellen van deze programmabegroting geautoriseerd door de raad. Het college besluit over de uitvoering van investeringen. Per investeringskrediet is aangegeven of een collegebesluit noodzakelijk is. Het gaat hierbij uitsluitend om investeringen uit de jaarschijf 2018.

Bedragen x € 1.000							
Omschrijving	2018	2019	2020	2021	Soort Investering	Afschrijvings- termijn	Besluit nodig van
Investerings riolering (GRP)	-368	-448	-439	-372	Economisch	15 / 40	College
Reconstr. Meerlaan tussen rotonde en brug	-360						
Rechtsafstrook Leidsestraat	-300						
Reconstructies Wegen	-428	-428	-431	-431	Maatschappelijk	25	College
Openbare verlichting	-111	-111	-111	-111	Maatschappelijk	25	College
Kunstwerken	-184	-184	-184	-184	Maatschappelijk	25	College
Vervanging diverse beschoeiingen	-120				Maatschappelijk	25	College
Totaal programma 4	-1.871	-1.171	-1.165	-1.098			
Vervangen airco's gemeentekantoor	-15	-15	-18		Economisch	15	
Totaal bedrijfsvoering	-15	-15	-18	0			
Totaal investeringskredieten	-1.886	-1.186	-1.183	-1.098			

E. Reserves en Voorzieningen

In dit onderdeel wordt een overzicht gegeven van de reserves en voorzieningen. Dit overzicht geeft inzicht in de beginstanden, mutaties en de eindstanden voor de periode 2018–2021.

Om sneller in te spelen op ontwikkelingen is in de financiële verordening vastgelegd (raad november 2014) dat het reserve- en voorzieningenbeleid in een apart onderdeel wordt behandeld

in de jaarrekening en begroting. In de kadernota 2017 zijn de reserves gewijzigd aan de huidige inzichten.

U wordt per reserve en voorziening geïnformeerd over:

- Vorming en besteding
- Toerekening van rente
- Specifiek doel
- Voeding
- Maximale hoogte
- Maximale looptijd
- Ontwikkelingen

De mutaties van de reserves worden per programma in een apart overzicht toegelicht.

Het overzicht vindt u na hoofdstuk F.2 stand en verloop voorzieningen.

F.1 Stand en verloop reserves

Hieronder volgt een overzicht met het geprognosticeerde verloop van de reserves naerschikking.

Wij verwezen u naar de kadernota voor een toelichting op de herschikking.

Bedragen x € 1.000					
Ontwikkeling reserves 2018-2022	2018	2019	2020	2021	
(bedragen x 1000)	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo begin van het dienstjaar	Saldo einde van het dienstjaar
Algemene reserve					
Algemene reserve	36.479	33.471	33.474	33.476	33.479
Totaal algemene reserves	36.479	33.471	33.474	33.476	33.479
Bestemmingsreserves					
Reserve openbaar gebied centrum	170	170	170	170	170
Reserve onderwijshuisvesting	4.711	4.687	4.667	4.651	4.639
Reserve kunst	16	16	16	16	16
Reserve sociaal domein	1.141	1.050	967	924	912
Reserve regionaal investeringsfonds	0	2.580	2.150	1.720	1.290
Reserve nog uit te voeren werken (grondexploitatie)	448	448	448	224	224
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	8.466	8.062	7.706	7.661	7.617
Totaal bestemmingsreserves	14.952	17.013	16.124	15.367	14.868
Totaal reserves	51.431	50.483	49.598	48.844	48.347

Algemene reserve

- Algemene reserve**

De algemene reserve heeft geen specifieke bestemming en heeft een algemeen karakter. Het dient om risico's

in algemene zin op te vangen. De minimumomvang van deze reserve is bepaald op € 6.000.000 voor de bufferfunctie.

Het overige deel is vrij besteedbaar.

Bestemmingsreserves

- Reserve openbaar gebied centrum (voorbereidingskosten)**

Deze bestemmingsreserve is ingesteld (kadernota 2014) om de voorbereidingskosten voor de centrumontwikkeling te bekostigen. Voorgesteld wordt om deze reserve op te heffen zodra het nog resterende krediet is vrijgegeven.

- Reserve onderwijshuisvesting**

Uit deze reserve worden kosten voor nieuwbouw en verbouw van onderwijsgebouwen gedekt.

Als gevolg van de vernieuwde BBV voorschriften wordt geen rente meer toegerekend aan investeringen.

De reserve onderwijshuisvesting is toereikend voor de geplande nieuwbouw en renovatie van de gebouwen. Hierbij wordt aandacht geschonken aan de verduurzaming van onze onderwijsgebouwen.

- Reserve kunst**

Uit de reserve worden kunstobjecten op nieuwbouwlocaties gedekt.

- Reserve sociaal domein**

Naar aanleiding van een motie in juni 2014 is de reserve Wmo omgevormd tot de reserve sociaal domein. Deze reserve dient aangegane meerjarige verplichtingen op te vangen van de decentralisaties. Met de verwachte mutaties is de reserve toereikend voor de komende jaren. Het plafond van de reserve ligt op € 1.2 miljoen.

- Reserve regionaal investeringsfonds**

De reserve is gevormd om de bijdrage aan het regionaal investeringsfonds (rif) te financieren. Hierdoor is de jaarlijkse dotatie, ad € 430.000, aan het rif vrijgevallen voor de dekking van het wegvallen van de inkomsten uit de precariobelasting kabels en leidingen. Het plafond van de reserve is € 3.010.000.

- **Reserve nog uit te voeren werken (grondexploitatie)**

De reserve is bestemd voor de werkzaamheden die na het afsluiten van de afzonderlijke grondexploitaties nog plaatsvinden. Hierbij valt te denken aan de herbestrating die na enkele jaren opnieuw uitgevoerd wordt.

- **Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen**

Aan deze reserve worden de kapitaallasten onttrokken gedurende de afschrijvingstermijn van diverse investeringen. Het betreft o.a. sportaccommodatie de Vosse en sportpark de Zanderij.

F.2 Stand en verloop voorzieningen

In het onderstaand overzicht is het geprognosticeerde verloop van de voorzieningen opgenomen. Het doel van de voorzieningen wordt hierna beschreven.

Bedragen x € 1.000					
Ontwikkeling voorzieningen 2018-2022	2018	2019	2020	2021	
(bedragen x 1000)	saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
	begin van het dienstjaar	begin van het dienstjaar	begin van het dienstjaar	begin van het dienstjaar	einde van het dienstjaar
Voorzieningen					
Groot onderhoud brede school Elsbroek	85	89	94	98	103
Groot onderhoud zwembad	377	301	287	321	243
Vervanging riolering	485	485	485	485	485
Voorziening pensioenen	1.496	1.526	1.556	1.586	1.616
Groot onderhoud gebouwen	699	702	831	806	714
Totaal voorzieningen	3.141	3.104	3.252	3.295	3.161

- **Voorziening groot onderhoud brede school Elsbroek**

De voorziening is ontstaan na de opheffing en herbestemming van de Johan Frisolocatie. Aangezien het hier een locatie betreft die in beheer en exploitatie is gegeven aan een stichting, zijn er ook afspraken gemaakt met betrekking tot het vormen van een voorziening voor groot onderhoud.

- **Voorziening groot onderhoud sportaccommodatie de Vosse**

Voor groot onderhoud zwembad is een voorziening gevormd, die contractueel is overeengekomen met Sportfondsen Nederland. Werkzaamheden worden uitgevoerd conform het meerjarig onderhoudsplan de Vosse.

- **Voorziening onderhoud riolering**

Stortingen en onttrekkingen worden gedaan op basis van werkzaamheden uitgevoerd conform het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan.

- **Voorziening pensioenen wethouders**

Voor de pensioenaanspraken van de wethouders is een voorziening gevormd. Elk jaar wordt berekend of deze voorziening toereikend is op basis van de beschikbare gegevens. Deze voorziening wordt gevoed door een jaarlijkse bijdrage vanuit de exploitatie tot het maximum op basis van de jaarlijkse actualisatie.

- **Voorziening groot onderhoud gebouwen**

De voorziening groot onderhoud gebouwen wordt gevoed door een jaarlijkse storting, die is gebaseerd op het meerjarig onderhoudsplan gebouwen.

Stortingen reserves

Progr.	Grootboek	Lasten	Gewijzigde Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Omschrijving	inc./ str.
1.5	4600004	Algemene reserve	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	Aflossing aanschaf praalwagen Bloemencorso	s
	69800101	Totaal programma 1	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500		
		Reserve sociaal domein		-33.768				Overschot 3D begroting	
	69800102	Totaal programma 2	0	-33.768	0	0	0		
5.2	4600004	Reserve regionaal investeringsfonds		-3.010.000				Kadernota 2018: Toevoeging vanuit de alg. res.	i
	69800105	Totaal programma 5	0	-3.010.000	0	0	0		
		Totaal stortingen reserves	-2.500	-3.046.268	-2.500	-2.500	-2.500		

Onttrekkingen reserves

Progr.	Grootboek	Baten	Gewijzigde Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Omschrijving	inc./ str.
2.1	8609004	Reserve sociaal domein	25.000		83.258	42.831	12.077	Tekort 3D begroting	s
2.1	8609004	Reserve sociaal domein	33.733	16.791				Berap 2016: Extra kosten Service Punt Werk (SPW)	i
2.1	8609004	Algemene reserve	200.800					Oormerk 2016: Transformatiekosten 3D	i
2.1	8609004	Algemene reserve	59.800					Oormerk 2016: Armoedebeleid	i
2.1	8609004	Algemene reserve	58.000					Oormerk 2016: Asielbeleid	i
2.1	8609004	Algemene reserve	82.300					Oormerk 2016: Stichting Welzijn Hillegom	i
2.1	8609004	Reserve sociaal domein	180.287	244.682				Extra Tijdelijk fonds Jeugdhulp (raad 15-6-2017)	i
2.1	8609004	Reserve sociaal domein		108.360	54.180			Extra Tijdelijk fonds Jeugdhulp (raad 13-10-2016)	
2.2	8609004	Reserve onderwijshuisvesting	7.500					Oormerk 2016: Taxatie onderwijsgebouwen	i
2.2	8609004	Reserve onderwijshuisvesting	70.244	24.190	19.730	15.921	12.017	Tekort onderwijsbegroting exploitatie	s
2	8609004	Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	318.259	298.273	318.675	6.840	6.840	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
	69800102	Totaal programma 2	1.035.923	692.296	475.843	65.592	30.934		
4.1	8609004	Reserve nog uit te voeren werken (grondexpl.)				223.858	0	Herstraatwerkzaamheden grondexploitaties	i
4.1	8609004	Algemene reserve	295.000					N208 fase 1 en 2 (groot onderhoud) (doorgeschoven)	i
4.1	8609004	Algemene reserve	4.500.000					N208 fase 3 (doorgeschoven)	i
4.1	8609004	Algemene reserve	5.000					Oormerk 2016: Onderhoud VRI	i
4.1	8609004	Algemene reserve	22.000					Oormerk 2016: Groot onderhoud wegen	i
4.1	8609004	Algemene reserve	660.000					Hoofdstraat Zuid (raad 13-10-2016)	i
4.2	8609004	Algemene reserve	10.100					Oormerk 2016: Onderhoud Vosse- en	i
4.2	8609004	Algemene reserve	12.100					Oormerk 2016: Speelterreinen	i
4.2	8609004	Algemene reserve	1.500.000					Kadernota 2016: opwaarderen groen en parken	i
4.3	8609004	Algemene reserve	25.000					Oormerk 2016: Onderhoud riolering	i
4.4	8609004	Algemene reserve	14.000					Oormerk 2016: Beleidsplan huishoudelijk afval	i
4	8609004	Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	105.763	105.776	37.590	37.590	37.590	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
	69800104	Totaal programma 4	7.148.963	105.776	37.590	261.448	37.590		
5.1	8609004	Algemene reserve	2.900					Oormerk 2016: Rekenkamercommissie	i
5.1	8609004	Algemene reserve	67.800					Oormerk 2016: Organisatieontwikkeling	i
5.2	8609004	Algemene reserve	76.227					Oormerk 2016: HLTsamen voorbereiding	i
5.2	8609004	Algemene reserve	529.161					Oormerk 2016: HLTsamen transitie (raad 3-3-2016)	i
5.2	8609004	Algemene reserve	48.100					Oormerk 2016: 36 Strategische opgaven	i
5.3	8609004	Algemene reserve	90.400					Oormerk 2016: Uitvoering KEK	i
5.2	8609004	Algemene reserve		3.010.000				Kadernota 2018: onttrekking t.b.v. reserve RIF	i
5.2	8609004	Reserve regionaal investeringsfonds		430.000	430.000	430.000	430.000	Kadernota 2018: bijdrage RIF (t/m 2024)	s
5	8609004	Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	16.339	0	0	0	0	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
	69800105	Totaal programma 5	830.927	3.440.000	430.000	430.000	430.000		
		Totaal onttrekkingen uit reserves	12.167.990	4.238.072	943.433	757.040	498.524		
		Saldo toevoegingen en onttrekkingen	12.165.490	1.191.804	940.933	754.540	496.024		

G. EMU-saldo

Het EMU-saldo is in 1992 door de landen van de Economische en Monetaire Unie (EMU) ingevoerd om vergelijkingen tussen de verschillende Eurolanden te kunnen maken. In het verleden hanteerde elk land zijn eigen berekening voor het financieringssaldo vergelijken kon hierdoor niet. Volgens de regels van de EMU mag het vorderingstekort niet groter zijn dan 3% van het Bruto binnenlands product (vastgelegd in het verdrag van Maastricht). Hiermee wil men de economische sterkte van de Eurolanden behouden. Sinds enkele jaren zijn gemeenten verplicht in de begroting een prognose op te nemen van het EMU-saldo. Het CBS verzamelt de gegevens van alle overheden en berekent op landelijk niveau het percentage.

Voor Hillegom ziet de prognose van het EMU-saldo er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000							
Omschrijving	-/+	Rek. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021
Exploitatiesaldo voor toevoeging aan (+) cq onttrekking uit reserves (-)	-/+	-200	-613	-320	214	600	771
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	+	3.473	2.596	2.539	2.474	2.145	2.173
Bruto dotaties aan de voorzieningen ten laste van de exploitatie	+	1.106	717	647	686	696	685
Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa	-	-7.897	-1.988	1.885	1.186	1.183	1.098
De in mindering gebrachte bijdragen van Rijk, Provincie, EU en overige	+					4.000	
Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im) materiële vaste activa	+						
Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	-						
Uitgaven aan aankoop van grond en uitgaven van bouwrijp maken	-						
Verkoopopbrengsten van grond	+						
Boekwinst op grondverkoop	-						
Betalingen ten laste van voorzieningen	-	-298	-1.103	-684	-537	-654	-824
Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	-						
Berekend EMU-saldo		-3.816	-390	4.067	4.023	7.970	3.904

Het EMU-tekort/overschot wordt niet in een percentage per gemeente bepaald. Het CBS verzamelt de gegevens van alle overheden en berekent op landelijk niveau het percentage.

Geprognostiseerde balans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo is in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. Dit zorgt ervoor dat er meer (verplichte) aandacht is voor het EMU-saldo in de beleidsvoorbereiding, de sturing en beheersing.

Balans per 31 december		(bedragen x € 1.000)			
Activa	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
VASTE ACTIVA					
immateriële vaste activa					
bijdragen aan activa in eigendom derden	891	857	822	788	754
subtotaal immateriële vaste activa	891	857	822	788	754
materiële vaste activa					
met economisch nut	32.102	30.397	28.858	27.697	26.532
met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	13.656	12.371	12.335	12.276	12.138
met maatschappelijk nut	5.118	8.477	8.814	9.123	9.401
sub-totaal materiële vaste activa	50.876	51.245	50.007	49.096	48.071
financiële vaste activa					
langlopende leningen	10.760	9.979	9.977	5.974	5.972
kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.509	2.481	2.481	2.481	2.481
sub-totaal financiële vaste activa	13.269	12.460	12.458	8.455	8.453
Totaal vaste activa	65.036	64.562	63.287	58.339	57.278
VLOTTENDE ACTIVA					
niet in exploitatie genomen bouwgronden	-	-	-	-	-
onderhanden werk, gronden in exploitatie	1.800-	816	29-	351	732
voortuitbetalingen		-	-	-	-
sub-totaal voorraden	1.800-	816	29-	351	732
vorderingen op openbare lichamen	500	3.500	3.500	3.500	3.500
overige vorderingen	600	600	600	600	600
kortlopende uitzettingen	-	-	-	-	-
liquide middelen	2.747	1.501	256	256	256
overlopende activa	1.010	510	510	510	510
Totaal vlottende activa	3.057	6.927	4.837	5.217	5.598
Totaal generaal	68.093	71.489	68.124	63.556	62.876

Balans per 31 december		(bedragen x € 1.000)			
Passiva	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
EIGEN VERMOGEN					
algemene reserves	35.002	33.471	33.474	33.476	33.479
bestemmingsreserves	15.320	17.013	16.124	15.366	14.868
nog te bestemmen resultaat	74	872	1.154	1.355	1.267
sub-totaal Eigen vermogen	50.396	51.356	50.751	50.198	49.614
VOORZIENINGEN					
voorzieningen	2.161	3.104	3.253	3.296	3.161
VASTE SCHULDEN	8.500	8.000	7.000	3.000	3.000
Totaal vaste passiva	61.057	62.460	61.005	56.494	55.774
VLOTTENDE PASSIVA					
<i>Netto vlottende schulden</i>					
Overige kasgeldleningen	3.550	4.155	3.797	3.676	3.677
Bank- en giroaldi	-	-	-	-	-
Overige schulden	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
<i>Overlopende passiva</i>					
Nog te betalen bedragen	1.635	3.159	1.658	1.772	1.909
Overige transitorische posten	15	15	15	15	15
specifieke uitkeringen	336	200	150	100	-
Totaal vlottende passiva	7.036	9.029	7.120	7.063	7.101
Totaal generaal	68.093	71.489	68.125	63.557	62.875

Bijlage 1: Overzicht taakvelden (en prestatievelden)

Hoofdtakveld 0. Bestuur en ondersteuning

		Bedragen x € 1.000						
Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
0.1 Bestuur	5.1 Bestuur	-1.957	-1.376	-1.379	-1.536	-1.489	-1.483	-1.483
	5.2 Samenwerking	-3.414	-737	-1.543	-728	-727	-725	-725
	5.3 Dienstverlening	-138	-59	-59	-58	-57	-56	-56
		-5.509	-2.171	-2.980	-2.322	-2.273	-2.265	-2.265
0.10 Mutaties reserves	programma 1	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
	programma 2	-167	0	0	-34	0	0	0
	programma 5	0	0	0	-3.010	0	0	0
	Algemene fin middelen	-200	0	0	0	0	0	0
		-369	-3	-3	-3.046	-3	-3	-3
0.2 Burgerzaken	4.1 Infrastructuur	-49	-31	-31	-66	-66	-65	-65
	5.3 Dienstverlening	-1.184	-642	-732	-599	-619	-548	-578
		-1.233	-673	-763	-665	-684	-614	-644
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.4 Kunst en Cultuur	-344	-73	-73	-61	-61	-61	-61
	5.1 Bestuur	-57	-35	-35	0	0	0	0
	6.6 Overige dekkingsmiddelen	-735	-26	-486	-26	-26	-25	-25
		-1.136	-134	-594	-86	-86	-86	-86
0.4 Overhead	5.1 Bestuur	-702	-451	-519	-449	-440	-429	-429
	5.2 Samenwerking	0	-5.191	-5.191	-5.311	-5.281	-5.222	-5.222
	5.4 Bedrijfsvoering	-5.959	-982	-1.262	-886	-823	-763	-750
		-6.661	-6.625	-6.973	-6.646	-6.544	-6.414	-6.401
0.5 Treasury	6.3 Dividend	-48	0	0	0	0	0	0
	6.4 Saldo financieringsfunctie	-817	0	0	0	0	0	0
		-865	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	6.1 Lokale heffingen	-436	-410	-410	-540	-665	-789	-916
		-436	-410	-410	-540	-665	-789	-916
0.8 Overige baten en lasten	6.5 Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0
	6.6 Overige dekkingsmiddelen	-45	0	0	0	0	0	0
		-45	0	0	0	0	0	0
Totale Lasten		-16.255	-10.016	-11.723	-13.306	-10.254	-10.170	-10.315
Baten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
0.1 Bestuur	5.1 Bestuur	235	0	0	0	0	0	0
	5.2 Samenwerking	815	22	175	22	22	22	22
	5.3 Dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0
		1.051	22	175	22	22	22	22
0.10 Mutaties reserves	programma 1	991	0	974	0	0	0	0
	programma 2	636	447	1.035	692	476	66	31
	programma 3	0	0	83	0	0	0	0
	programma 4	370	178	266	106	38	261	38
	programma 5	982	16	1.111	3.440	430	430	430
	Algemene fin middelen	513	48	508	0	0	0	0
		3.492	690	3.978	4.238	943	757	499
0.2 Burgerzaken	5.3 Dienstverlening	414	355	355	355	355	355	355

		414	355	355	355	355	355	355
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.4 Kunst en Cultuur	425	25	25	25	25	25	25
	5.1 Bestuur	15	18	18	0	0	0	0
	6.6 Overige dekkingsmiddelen	582	392	392	42	42	42	42
		1.022	435	435	67	67	67	67
0.4 Overhead	5.2 Samenwerking	0	407	407	456	429	408	408
	5.4 Bedrijfsvoering	5.966	79	79	14	14	14	14
		5.966	486	486	470	444	422	422
0.5 Treasury	6.3 Dividend	465	341	341	377	377	377	377
	6.4 Saldo financieringsfunctie	4.122	244	244	224	204	20	20
		4.587	585	585	601	581	397	397
0.61 OZB woningen	6.1 Lokale heffingen	2.900	2.265	2.265	3.136	3.262	3.388	3.515
		2.900	2.265	2.265	3.136	3.262	3.388	3.515
0.62 OZB niet-woningen	6.1 Lokale heffingen	454	1.109	1.109	421	421	421	421
		454	1.109	1.109	421	421	421	421
0.64 Belastingen overig	6.1 Lokale heffingen	1.921	1.931	1.931	1.931	1.931	1.931	1.931
		1.921	1.931	1.931	1.931	1.931	1.931	1.931
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	6.2 Algemene uitkering	26.211	25.488	25.488	26.754	26.782	26.849	26.883
		26.211	25.488	25.488	26.754	26.782	26.849	26.883
Totale Baten		48.019	33.366	36.807	37.995	34.808	34.608	34.510
Saldo Hoofdtakveld 0		31.764	23.350	25.083	24.690	24.553	24.437	24.196

Hoofdtakveld 1. Veiligheid

		Bedragen x € 1.000						
Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.3 Brandweer en rampenbestrijding	-1.229	-1.241	-1.241	-1.233	-1.257	-1.257	-1.257
		-1.229	-1.241	-1.241	-1.233	-1.257	-1.257	-1.257
1.2 Openbare orde en veiligheid	2.3 Sport en gezondheid	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7
	3.1 Openbare orde en veiligheid	-253	-89	-89	-114	-113	-87	-87
	3.2 Handhaving	-300	-193	-193	-227	-204	-200	-200
	4.4 Afval	-88	-67	-67	-68	-67	-66	-66
	5.3 Dienstverlening	-294	-121	-121	-120	-118	-115	-115
		-942	-477	-477	-536	-509	-475	-475
Totale Lasten		-2.171	-1.718	-1.718	-1.769	-1.766	-1.732	-1.732
Baten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.3 Brandweer en rampenbestrijding	52	45	45	45	45	45	45
		52	45	45	45	45	45	45
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.2 Handhaving	0	2	2	2	2	2	2
	5.3 Dienstverlening	5	6	6	6	6	6	6
		5	7	7	7	7	7	7
Totale Baten		57	52	52	52	52	52	52
Saldo Hoofdtakveld 1		-2.113	-1.666	-1.666	-1.717	-1.714	-1.679	-1.679

Hoofdtakveld 2. Verkeer en vervoer

Bedragen x € 1.000								
Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
2.1 Verkeer en vervoer	1.3 Bereikbaarheid	-587	-111	-708	-111	-204	-107	-137
	4.1 Infrastructuur	-2.256	-2.105	-2.132	-2.157	-2.198	-2.451	-2.259
		-2.843	-2.216	-2.840	-2.268	-2.402	-2.558	-2.396
2.2 Parkeren	4.1 Infrastructuur	-89	-49	-49	-49	-49	-49	-49
		-89	-49	-49	-49	-49	-49	-49
2.4 Economische havens en waterwegen	4.3 Riolering en water	-204	-211	-211	-212	-212	-212	-212
		-204	-211	-211	-212	-212	-212	-212
Totale Lasten		-3.137	-2.477	-3.100	-2.529	-2.663	-2.818	-2.656
Baten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
2.1 Verkeer en vervoer	4.1 Infrastructuur	74	46	46	46	46	46	46
		74	46	46	46	46	46	46
2.4 Economische havens en waterwegen	4.3 Riolering en water	3	8	8	8	8	8	8
		3	8	8	8	8	8	8
Totale Baten		77	55	55	55	55	55	55
Saldo Hoofdtakveld 2		-3.060	-2.422	-3.045	-2.475	-2.608	-2.763	-2.602

Hoofdtakveld 3. Economie

Bedragen x € 1.000								
Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
3.1 Economische ontwikkeling	1.4 Economie en bedrijvigheid	-638	-78	-78	-78	-77	-77	-77
		-638	-78	-78	-78	-77	-77	-77
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.4 Economie en bedrijvigheid	-201	-140	-140	-136	-135	-134	-134
		-201	-140	-140	-136	-135	-134	-134
3.4 Economische promotie	1.4 Economie en bedrijvigheid	-212	-154	-179	-154	-153	-152	-152
	2.4 Kunst en Cultuur	-61	-55	-55	-55	-55	-54	-54
		-272	-209	-234	-209	-208	-206	-206
Totale Lasten		-1.111	-427	-452	-423	-420	-417	-417
Baten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
3.1 Economische ontwikkeling	1.4 Economie en bedrijvigheid	453	0	0	0	0	0	0
		453	0	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.4 Economie en bedrijvigheid	77	90	90	90	90	90	90

		77	90	90	90	90	90	90
3.4 Economische promotie	1.4 Economie en bedrijvigheid	69	0	0	0	0	0	0
	2.4 Kunst en Cultuur	3	3	3	3	3	3	3
		72	3	3	3	3	3	3
Totale Baten		602	93	93	93	93	93	93
Saldo Hoofdtakveld 3		-509	-334	-359	-330	-327	-324	-324

Hoofdtakveld 4. Onderwijs

Bedragen x € 1.000								
Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
4.2	2.1 Sociaal domein	-23	-13	-13	-12	-12	-12	-8
Onderwijshuisvesting	2.2 Onderwijs	-2.094	-1.025	-1.033	-1.003	-1.002	-1.002	-1.002
		-2.116	-1.038	-1.046	-1.016	-1.014	-1.014	-1.010
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.1 Sociaal domein	-153	-166	-166	-175	-185	-194	-194
	2.2 Onderwijs	-451	-419	-419	-438	-438	-438	-438
		-603	-585	-585	-613	-623	-632	-632
Totale Lasten		-2.719	-1.623	-1.631	-1.629	-1.637	-1.645	-1.641
Baten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
4.2	2.1 Sociaal domein	15	15	15	15	15	15	15
Onderwijshuisvesting	2.2 Onderwijs	209	212	212	212	212	212	212
		224	227	227	227	227	227	227
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.2 Onderwijs	45	43	43	43	43	43	43
		45	43	43	43	43	43	43
Totale Baten		269	270	270	270	270	270	270
Saldo Hoofdtakveld 4		-2.450	-1.353	-1.361	-1.359	-1.367	-1.375	-1.371

Hoofdtakveld 5. Sport, cultuur en recreatie

Bedragen x € 1.000								
Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
5.1 Sportbeleid en activering	2.3 Sport en gezondheid	-300	-255	-255	-255	-255	-254	-254
		-300	-255	-255	-255	-255	-254	-254
5.2 Sportaccommodaties	2.3 Sport en gezondheid	-1.430	-1.236	-1.236	-1.124	-1.128	-817	-813
	4.2 Groen	-42	-36	-36	-41	-41	-41	-41
		-1.472	-1.272	-1.272	-1.165	-1.169	-858	-854
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.4 Kunst en Cultuur	-485	-412	-412	-411	-411	-409	-409
		-485	-412	-412	-411	-411	-409	-409
5.5 Cultureel erfgoed	2.4 Kunst en Cultuur	-21	-24	-24	-24	-24	-24	-24
		-21	-24	-24	-24	-24	-24	-24
5.6 Media	2.4 Kunst en Cultuur	-434	-436	-436	-436	-436	-436	-436
		-434	-436	-436	-436	-436	-436	-436

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.3 Sport en gezondheid	-80	-46	-46	-46	-46	-45	-45
	4.2 Groen	-1.767	-1.383	-1.406	-1.408	-1.407	-1.406	-1.406
	4.3 Riolering en water	-1	0	0	-30	0	0	0
		-1.848	-1.429	-1.451	-1.484	-1.453	-1.451	-1.451
Totale Lasten		-4.560	-3.829	-3.851	-3.775	-3.748	-3.432	-3.429
Baten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
5.2 Sportaccommodaties	2.3 Sport en gezondheid	271	273	273	273	273	273	273
		271	273	273	273	273	273	273
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.3 Sport en gezondheid	0	0	0	0	0	0	0
	4.2 Groen	6	5	5	5	5	5	5
		6	5	5	5	5	5	5
Totale Baten		278	279	279	279	279	279	279
Saldo Hoofdtakveld 5		-4.282	-3.550	-3.573	-3.497	-3.469	-3.154	-3.150

Hoofdtakveld 6. Sociaal domein

Bedragen x € 1.000								
Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.1 Sociaal domein	-2.219	-1.693	-1.832	-1.605	-1.553	-1.550	-1.550
		-2.219	-1.693	-1.832	-1.605	-1.553	-1.550	-1.550
6.2 Wijkteams	2.1 Sociaal domein	-768	-861	-861	-838	-819	-822	-822
	5.3 Dienstverlening	-340	-158	-158	-157	-154	-151	-151
		-1.108	-1.019	-1.019	-995	-973	-973	-973
6.3 Inkomensregelingen	2.1 Sociaal domein	-4.505	-4.525	-4.585	-4.628	-4.628	-4.628	-4.628
		-4.505	-4.525	-4.585	-4.628	-4.628	-4.628	-4.628
6.4 Begeleide participatie	2.1 Sociaal domein	-1.908	-1.871	-1.871	-1.756	-1.738	-1.717	-1.666
		-1.908	-1.871	-1.871	-1.756	-1.738	-1.717	-1.666
6.5 Arbeidsparticipatie	2.1 Sociaal domein	-269	-253	-253	-248	-253	-271	-319
		-269	-253	-253	-248	-253	-271	-319
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	2.1 Sociaal domein	-189	-190	-190	-233	-233	-233	-233
		-189	-190	-190	-233	-233	-233	-233
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.1 Sociaal domein	-3.282	-3.735	-3.735	-4.353	-4.353	-4.353	-4.353
		-3.282	-3.735	-3.735	-4.353	-4.353	-4.353	-4.353
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2.1 Sociaal domein	-2.750	-2.633	-2.814	-2.993	-2.769	-2.689	-2.689
		-2.750	-2.633	-2.814	-2.993	-2.769	-2.689	-2.689
6.81 Ge-escaleerde zorg 18+	2.1 Sociaal domein	-131	-53	-253	-38	-38	-38	-38
		-131	-53	-253	-38	-38	-38	-38
6.82 Ge-escaleerde zorg 18-	2.1 Sociaal domein	-340	-358	-358	-389	-389	-391	-391
		-340	-358	-358	-389	-389	-391	-391
Totale Lasten		-16.701	-16.330	-16.911	-17.238	-16.927	-16.842	-16.839

Baten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.1 Sociaal domein	44	26	26	26	26	26	26
		44	26	26	26	26	26	26
6.3 Inkomensregelingen	2.1 Sociaal domein	3.110	3.061	3.061	3.615	3.615	3.615	3.615
		3.110	3.061	3.061	3.615	3.615	3.615	3.615
6.4 Begeleide participatie	2.1 Sociaal domein	3	0	0	0	0	0	0
		3	0	0	0	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2.1 Sociaal domein	0	10	10	10	10	10	10
		0	10	10	10	10	10	10
Totale Baten		3.157	3.097	3.097	3.652	3.652	3.652	3.652
Saldo Hoofdtakveld 6		-13.544	-13.233	-13.813	-13.587	-13.276	-13.190	-13.187

Hoofdtakveld 7. Volksgezondheid en milieu

		Bedragen x € 1.000						
Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
7.1 Volksgezondheid	2.1 Sociaal domein	-97	-168	-168	-207	-207	-207	-207
	2.3 Sport en gezondheid	-680	-706	-706	-764	-730	-730	-730
		-777	-874	-874	-971	-937	-936	-936
7.2 Riolering	4.3 Riolering en water	-2.271	-1.537	-1.562	-1.562	-1.596	-1.627	-1.633
		-2.271	-1.537	-1.562	-1.562	-1.596	-1.627	-1.633
7.3 Afval	4.4 Afval	-2.062	-1.698	-1.712	-1.771	-1.702	-1.668	-1.668
		-2.062	-1.698	-1.712	-1.771	-1.702	-1.668	-1.668
7.4 Milieubeheer	1.5 Milieu	-787	-650	-650	-645	-643	-641	-641
	3.2 Handhaving	-8	-19	-19	-19	-19	-19	-19
	4.4 Afval	-8	-6	-6	-6	-6	-6	-6
		-803	-676	-676	-670	-668	-665	-665
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	5.3 Dienstverlening	-167	-74	-74	-75	-73	-73	-73
		-167	-74	-74	-75	-73	-73	-73
Totale Lasten		-6.080	-4.858	-4.897	-5.049	-4.976	-4.970	-4.976
Baten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
7.1 Volksgezondheid	2.3 Sport en gezondheid	15	9	9	9	9	9	9
		15	9	9	9	9	9	9
7.2 Riolering	4.3 Riolering en water	2.778	2.188	2.188	2.226	2.268	2.305	2.313
		2.778	2.188	2.188	2.226	2.268	2.305	2.313
7.3 Afval	4.4 Afval	2.631	2.430	2.430	2.524	2.523	2.485	2.485
		2.631	2.430	2.430	2.524	2.523	2.485	2.485
7.4 Milieubeheer	1.5 Milieu	126	1	1	1	1	1	1
		126	1	1	1	1	1	1
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	5.3 Dienstverlening	100	87	87	87	87	87	87
		100	87	87	87	87	87	87
Totale Baten		5.650	4.715	4.715	4.847	4.888	4.888	4.896
Saldo Hoofdtakveld 7		-430	-143	-182	-201	-88	-82	-80

Hoofdtakveld 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Bedragen x € 1.000								
Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
8.1 Ruimtelijke ordening	1.1 Ruimte	-805	-273	-447	-312	-269	-265	-265
	1.2 Wonen	-6	0	0	0	0	0	0
	4.1 Infrastructuur	-56	-35	-35	-35	-35	-35	-35
		-866	-308	-482	-347	-304	-300	-300
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.1 Ruimte	-386	0	0	0	0	0	0
	1.2 Wonen	-1.931	-82	-2.377	-2.276	-1.488	-466	-475
		-2.317	-82	-2.377	-2.276	-1.488	-466	-475
8.3 Wonen en bouwen	1.1 Ruimte	-314	-3	-20	-3	-3	-3	-3
	1.2 Wonen	-609	-57	-159	-97	-46	-26	-46
	3.2 Handhaving	-176	-123	-206	-123	-120	-117	-117
	5.3 Dienstverlening	-846	-325	-325	-324	-318	-311	-311
		-1.944	-509	-710	-546	-488	-458	-478
Totale Lasten		-5.127	-898	-3.569	-3.169	-2.280	-1.224	-1.253
Baten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2016	2017	2017 na wijziging	2018	2019	2020	2021
8.1 Ruimtelijke ordening	1.1 Ruimte	10	0	0	0	0	0	0
	1.2 Wonen	6	0	0	0	0	0	0
	4.1 Infrastructuur	56	35	35	35	35	35	35
		72	35	35	35	35	35	35
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.1 Ruimte	386	0	0	0	0	0	0
	1.2 Wonen	1.871	16	2.251	2.210	1.424	403	412
		2.256	16	2.251	2.210	1.424	403	412
8.3 Wonen en bouwen	1.2 Wonen	4	2	2	2	2	2	2
	5.3 Dienstverlening	349	270	270	270	270	270	270
		354	272	272	272	272	272	272
Totale Baten		2.682	323	2.558	2.517	1.731	710	719
Saldo Hoofdtakveld 8		-2.445	-575	-1.011	-652	-549	-514	-534